

Spetsiaalne fond

VÄLJAVAADE

Nr. 1
1939

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu
SP-5251

H. LEOKE VILJANDIS
Tartu pui. 15 Telef. 36
AJAKIRJANDUSE KONTOR

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKE

EESTI
KIRJASTUS
MAJANDUS

MAJANDUSE JA KULTUURI INFORMATSIOONI AJAKIRI TALLINN, NARVA MNT. 4

Saateks

Oma riikluse ajastul on meie rahva loov vaim tugevas teotsemisnõus rajanud uusi sügavaid sihte ja avaraid teid, et kindlustada ja kaunistada oma kodu Läänemere tornisel rannikul püüvate väärtustega.

Eesti töökas inimene — tööandja ja töövõtja — ei ole oma otsinguis ega tegudes jäänud lootma võõrale abile, vaid on oma parimale töökspidamisele tugedes ehitanud ja sisustanud oma elu nõnda, nagu ta seda pidanud õigeks.

See töö ja vaev ei ole jäänud tulemusteta ega tasuta: võitlused on lõppenud võiduga ja ajaloo keeriste tõttu soodesse ja rabadesse paisatud rahvas on iseseisvuse taasvõitmisel tõusnud jälle kõrgetele kinkudele, on asunud jälle oma valitsemisõigustesse ja võib oma peremehe-pilku heita nüüd sügava rahuldustundega üle oma kurni kodumaa, teades, et kõik see, mis siin kasvab ja haljendab, liigub ja lobbab, või mis selle paepinnase mullakamara all peitub — on tema oma, tema korraldada ja tema edasiarendada.

Ja kuigi tormid ja tuisud selle kodukese katuseriästel huluvad vahetevahel vägagi ähvardavalt, siis ei heiduta need enam selle kodu peremeest, sest ta teab, et tema kodu alusmüürid on kindlad ja kõigutamatud. Eesti rahvas on oma põlise kodu kindlustamiseks liialt kallist hinda maksnud ja ta ei luba seepärast oma varast ei ühtki kübekest ega oma mullakamarast ei ühtki jalafüüt võõrale, kes seda temalt vägivaldselt võtta tahaks.

Seda meie rahva põlist õigust oskavad mõista ja hinnata ka meid ümbritsevad võõrad rahvad ning seepärast ajal, mil mujal maailmas puhuvad jällegi pahurad tuuled ja erutavad meeli ärevad sõjajutud, võib meie rahvas rahulikult jätkata oma elujärje kohendamist — valvel küll oma õiguse kaitseks, kuid ilma sisemise ärevuseta ja kahuhirmuta.

Tänasega astub oma esimese sammu avalikkusse ajakiri „Väljavaade“. Ta on oma ülesanded rajanud samuti põhimõttele: olla rahulikuks rühkijaks ja teerajajaks kõigi teiste rühkijate ja teerajajate kõrval, ilma et ta kellegi õigusi riivata tahaks, küll aga oma töökspidamise järele ja oma võimete kohaselt üldist asja — meie rahvuslike üldhuvisid — teenida soovides. Seda head tahet ei keela temale vist keegi, kelle eluülesandeks on aidata kaasa meie rahva endamaksmapanekuks ja meie rahva kultuuriliste varade rikastamiseks.

Ajakiri „Väljavaade“ tahab täita aga erilise ülesandena üht lünka meie avalikus elus: olla vajalikuks lüliks, pidevaks sidemeks, erapooletuks teetoojaks, õiglaseks nõuandjaks ja tõsiseks sõbraks kõigile loovaile tööjõududele, kes teenivad ustavalt oma isamaad ja oma püüetes ning tegevuses vajavad senisest tihedamat liitumist ja omavahelist kontakti. „Väljavaade“ ei taha seega olla mitte lahutajaks, vaid koondajaks ja kogujaks.

Informatsiooni-lehena tahab „Väljavaade“ kindlate ajavahemikkudega koguda kõike seda positiivset ainetikku, mis meie avalikus elus tähtsamat ja anda seda edasi oma lugejaskonnale, mis meie ühistööks oluliselt tarvilik. Sellelt seisukohalt tahab „Väljavaade“ kujuneda paratamatuks informatsiooniliseks — konseptiks, käsiraamatuks-ajakirjaks — kõigile, kes peavad järjekindlalt ja pidevalt kursis olema meie elu-avaldustega.

Astudes säärase erilaadilise ajakirjana Eesti avalikkusse, ei pretendeeri „Väljavaade“ juba oma esimestes sammudes täiuslikkusele, vaid loodab täita oma ülesandeid lugejaskonna ühisel abil ja nõuandel ning küpseda koos tööga.

Tuues kokkuvõtlikke ülevaateid kõigilt meie majanduse ja kultuuri aladelt, ei taha „Väljavaade“ piirduda ainult nende kuiva loetlemisega, vaid tahab neis leida ja esile tõsta kõike seda, mis kõneleb meie eluünaamikast ja mis ergutab meid järjest uutele otsingule ning uute väärtuste loominguks.

Mõistavad lugejad neid „Väljavaate“ õiglasi püüdeid — aidata kaasa meie rahva vaimsete ja aineliste varade rikastamiseks ning meie üldise võitlusvõime tõstmiseks, siis suudab „Väljavaade“ oma ülesannet täita ja ükskord rahuldustundega konstateerida, et ka tema on teeninud oma rahvast nagu kord ja kohus.

Toimetus.

Väljavaade

HENDRIK ADAMSON.

Tulge, tuttavad tubased,
kallid sõbrad kamberised,
vahva vägi väljadelta,
naised, neitsid nurmedelta,
kõndigeme kõrgustele,
mingem mestis mägedele,
vaadeldgem säält vaadatavat,
nähkem kõike näidatavat —
väljavaadet väga uhket:
Oi, kuis õitseb Eesti elu,
õitseb elu, tõuseb talu,
külalad kenad küllalised,
luhad laiad lillelised,
väljad voodsad viljalised,
kodud kaunid kullakallid.
Vaatkem seda väljavaadet,

surugem siis sügavasse,
peitkem oma põuedesse
armas Eesti emapale
tema Taara tammedega,
mühisevi määndidega,
kõmisevi kõndudega,
rahvarikka randadega,
laululahke lindudega,
rõõmurohke rindadega.

6. 8. 1939.

Hendrik Adamson

Eesti neutraliteedi küsimus ja mittekallaletungileping Saksamaaga

„Väljavaatele“ kirjutanud peatoimataja E. Laamann

Kuivõrd aitab meie 7. juuni 1939. a. mittekallaletungileping Saksamaaga kindlustada Eesti neutraliteeti võimaliku sõja korral?

Vastus on ehk niivõrd juriidilistest kui ka sõjapoliitilistest teguritest.

Juriidilisest küljest on leping meile maksimaalselt soodne. See tõrkab eriti silma, kui teda võrrelda meie 1932. a. Vene mittekallaletungilepinguga.

Meie lepingus Saksamaaga on kõigepealt selge sõnaga öeldud, et neutraliteedi rikkumiseks ei loeta, kui konfliktit mitesegatud lepinguosaline jätkab normaalselt kaubavahetust ja transiiti kolmandate riikidega. See klausel seisab kõigis kolmes mittekallaletungilepingus, mida Saksamaa sel suvel sõlmis: nii Eesti, Läti kui Taaniga; puudub aga meie 1932. a. lepingus Venega.

Teiseks, nagu Eesti ja Saksa välisministrid üheaegu deklareerisid, on mittekallaletungilepinguga endastmõistetavalt seotud vahekohtu ja lepituse eraleping, mis Saksa ja Eesti vahel juba 1925. a. sõlmitud. Meie mittekallaletungileping Venega tunneb selle vastu võimalike tülide lahendamist ainult lepitusprotseduuri (kontsiliatsiooni) teel, mitte aga vahekohtu kaudu.

Juriidilisest küljest on seega Eesti neutraliteet uues lepingus saanud kõige soodsama kindlustuse, mida üks bilateraalne kallaletungileping üldse anda võib. Seks nõuab ta ainult, et lepinguosalise käitumine oleks kooskõlas üldiste neutraliteedi reeglitega ja kaubavahetust ning transiiti kolmandate riikidega jätkataks normaalselt. Tähtsam juriidiline piiramine sellele lepingule peitub õieti ainult vahekohtu erileppes, kus öeldud, et küsimused, mis puutuvad riigi elulisemaid huvisid, käivad mitte vahekohtu, vaid ainult lepitusprotseduuri alla, — seega siis nn. „raison d'état“ klausel, kus riik oma eluliste huvide üle lõpliku otsustamise reserveerib isenddale.

See „raison d'état“ sissetung juriidilistesse vahekorradesse viib meid juba järgmise küsimuse juure, kus „raison d'état“ täielikult valitseb: mis väljavaateid avaks mittekallaletungileping Saksamaaga meie sõjapoliitilisest vaatekohast?

Pilk kaardile näitab, et neutraliteedi kindlustamise küsimus muutub meile aktuaalseks alles sel juhul, kui

üks-teise vastu peaksid sattuma sõdima Saka ja Venemaa. Jääks Venemaa sõjast välja, siis ei teki meilegi üldse mingisuguseid keerulisi küsimusi. Peaks Saksamaa Poolaga sattumas sõtta, siis võiks neutraliteedi kindlustamisküsimus päevakorrade kerkida Balti riikidest ainult ehk Leedul, kelle territooriumi kaudu on võimalikud külje-haaranud niihästi Ida-Preisimaale kui ka Põhja-Poolamaale.

Satub sõtta Venemaa, siis on suure osaga oma jõududest ta sõjas interveenerib.

Geograafilise asendi tõttu näib küsitav olevat, kas Venemaa igatahes kõigi oma maa jõududega välja tahab astuda. Teatavaid soodsusi pakuks talle end vähemalt esialgu Poola taga reservis hoida, piirdudes sõjavaru ja tehniliste relvade mängupanemisega.

Paljude sõjakirjanike arvates saaks Venemaa siis esmajärgulise tähtsuse mitte maa, vaid meresõda, — ja see on, mida Eesti peab eeskätt arvestama.

Nagu maailmasõja kogemus näitas, on sõja korral Saksamaa elulisemaks huviks Balti merel saada Põhja-Rootsi rauda ja terast. Suure kauguse tõttu tuleks neid vedada mere kaudu üle Põhja lahe. Sõjaaastail veeti Rootsi rauamaaki 1916. a. 4 miljonit, 1917. a. ja 1918. üle 4½ miljoni tonni Saksamaale. Ilma selle juurevoota oleks Saksamaa aasta või paar vähem suutnud vastu pidada.

Skandinaavia maailmasõja aegne kaubandus on neutraliteedi ajaloo seisukohast üldse väga õpetlik. Mõlemal sõdijal poolel kehtis selle kohta mingisugune vaikiv kokkulepe — seda mitte liiga kitsendada, — esiteks sellepärast, et mõlemad seda kasutasid: Saksamaa enda varustamiseks, Venemaa transiidiks. Teiseks ka sellepärast, et pealekäämistega Skandinaaviat mitte vastaspoolele kihutada. Nii võis Skandinaavia mõlemal poolel teenida: 30—120% puhast oli Skandinaavia laevaaride taluline asi.

Maailmasõjas saatis Inglismaa kõrgest riisikost hoolimata oma veealused paadid Balti merre, et siin Tallinnale ja Helsingile baseerudes võidelda Rootsi rauamaagiveo vastu Saksamaale. Uues sõjas saaks Inglismaa vististi Venemaaalt kõige pealt nõudma, et see omaenda veealuste paatidega suleks Saksa vee Põhja lahest. Sel otstarbel näibki Venemaa kõige suuremat rõh-

ku panevat oma veealuste paatide ehitamisele. Ta ütleb neid endal olevat kõige rohkem Euroopa riikidest. Balti merel olevat tal neid 50 tükki. Selle tulemusena võib-olla, et Soome ja Eesti osutuvad enam eksponeeritud seisukorda, kui Läti ja Leedu. Saksa eluline huvi saaks olema, et Eesti ja Soome rannad ei muutuks Vene laevastiku baasideks. Niisama aga oleks

Vene eluline huvi, et nendele samadele randadele toetudes Saksa sõjajõud Kroonlinna ja Leningradi kinni ei korgiks ja ehk koguni Leningradi sõlme äravõtmisega Venemaa strateegilist teed Muurmanni kinnikülmumata rannale läbi ei lõikaks.

Neid sõjapoliitilisi välja-vaateid peab Eesti eeskätt silmas hoidma, et oma neutraliteeti säilitada ja kindlustada.

Eesti naine rahvaelu kaastegurina

Julie Steinmann, Eesti Naisliidu juhatuse liige

Üks tähtis idamaalane ütles: „Majandusliku iseseisvuse saavutamiseks vajame tütarlaste haridust“.

Nii sügavalt mõtleb maailm juba sealgi, kus äsja alles peeti ennekuulmatuks jultumuseks näidata avalikkusele naisinimese nägu.

Jõuliste üksikisikute eestvõtul langeb kate naise silmadelt ja Idamaa rahvaste ellu astub värske, vaimustatud jõud — naine täies suuruses kõigi õnneks ja hüvanguks.

Eesti naise silmad on alati võinud vabalt vaadata elu ja valgust.

Seda suurem on ta vastutus selle elu ja valguse eest.

Soomlane Topelius arvas juba 50 a. eest: „Ilma naise kaasabita ei saavuta me kunagi kõrgeid rahvuslikke ideaale.“

Milline mõtteküllane, haarav ja tõstev tunnus! —

Eestigi parimad mehed ei keeldu temale alla kirjutamast meie tänapäeva olude kohaselt.

Elame aegadel, mis sarnlevad kibeda heinatööga: silm vaevalt haarab loola laiust ja suurust.

On loota saaki, ent samas mustendab äikesepilv, sähvivate välkudega ja ähvardava kõminaga...

Kas tohiks säärases olukorras ükski eestlane keelduda appi tulemast töötajale!

Meie rahva tulevik, heaolu ja vabadus sõltub kaht liiki tööst: füüsilisest ja vaimsest.

Majandus ja kultuur kõrvuti, ei! teine teisest läbipõimununa moodustavad meie olemasolu sammastiku.

Nii mees- kui naiskodaniku teadlikkusest oleneb üldine heaolu.

Eestlane on iseloomult tüse ja positiivne. Esivanemalt on ta pärinud rea häid harjumusi, mida ei tohi lasta hääbuda.

Ent aeg ja olukord nõuavad lisaks ürgvoorustele ka uusi.

Ajanõudeid nende täies ulatuses mõista ja hinnata peab suutma ja tahtma nainegi.

Kuid vähe on mõistmisest, vähe töö tundmisest isiklikult.

Tõde saagu teatavaks tuhandetele juba lapseeas. Tõde muutugu tegeveluks pisiasjade kaudu.

Vastavalt meie rahva põhitõdedele tuleb kasvatada ennast ja järglasi.

Naine on võimas kasvatuslik tegur Eesti ühiskonnas.

Ta ei tohi oma osa aga võtta liig kergena, vaid kaalutult ja mõtlikult.

Mõtlemine on raske töö. Ent olles vilunud ses töös, peab seda võimet kasutama nagu mõõka võitluses — hoogsalt, julgelt — nainegi.

Tuhanded naiskodanikud kosuvad, tervenevad käesoleval suvelgi kodumaa õhus, karastuvad põhjaranniku vetes ja küpsevad päikesekullas.

Eesti ootab nendelt innukat töö jätkamist kõigil aladel — perekondades, koolides, kogu ühiskonnas.

Kodumaa ootab naise mõtetlist süvenemist kõigisse rahvaelu küsimustesse. Ka majanduse aladel.

Loodetavasti ei suhtu keegi halvustavalt eesti naise parimasse püütesse.

Naise osa avalikus elus ei saa piirduda kodus nelja seinaga, vaid peab haarama elu igast küljest.

Naine pole koopia mehest. Ta omab eriilmel, erivõimeid.

Sellepärast olgu meie töö ja tegevus, meie kõlblus ja vaated mõjustatud ja fikseeritud kahest erisugusest, kuid ideaalselt harmoneeruvast, võimsast algvalgusest, mis hoovab mehe ja naise vaimusest.

Ainuõige tee edu ja kultuuri suunas on seal, kus tõsiselt arvestatakse naist rahvaelu mõjuka kaastegurina.

Julie Steinmann

Oru loss — Vabariigi presidendi suviresidents.

Foto Triefeldt-Sarap

Millest meid tuntakse...

K. R. Pusta, meie silmapaistvam välisolude tundja, viibis neil päevil jälle lühemat aega kodumaal ja meie ajakirja toimetajal oli võimalus temaga vestelda mõningaist päevaprobleemidest.

„Millest meid tuntakse välismail?“ — esitame hr. Pustale üldlaadilise küsimuse.

Kõnetatav vastab ajaviimatult: „Meie raudteetolmust...“ ja lisab huumoriga juure: „Meie raudteevagun on suvel mitte reisimiseks, vaid nähtavasti vihtlemiseks määratud, sest välismaalasele on ta otse saunaks, kus leili ja vee asemel paneb reisijaid higistama lämmatav tolmupilv.“

Vene päritoluga eesti vagunid ei ole määratud mitte istumiseks, vaid nad on omal ajal mõeldud „lshankadena“ — lamamispaikadena — neile laia iseloomuga venelastele, kes reisides armastasid võtta oma alla ikka kogu kuppe või vähemalt selle laiad lamamispaigad.

Moodsad eesti reisivagunid on ehitatud aga juba Lääne-Euroopa nõuetele vastavalt — individuaalselt, kus igal reisijal on oma kindel istekoht ja tugipunktid ja kus ei tarvitse seega tunda enam endist ruumikitsikust.

Seoses meie raudteega tuntakse välismail ka meie Kiviõli — seda meie maapõuerikkust ja tolmuhävitajat. Kui meie suudaksime — ja hea tahte juures meie suudame — katta kiviõliga oma maanteed ja raudteed, siis on see kõige paremaks reklaamiks meie kiviõlile välismail. Olgugi, et kiviõliga katmine läheb maksma umbes 200 krooni kilomeeter, tasuks see kulutus end peagi mitme-

võrra. Raudteetammide liivalt kivikillustikule viimine on aga kallim.

Kiviõli on Eesti suurimaid varandusi ja seda tuntakse „kukersiidi“ nime all juba hästi välismail, eriti eriteadlaste seas.

Meie loodusvaradest tuntakse võõrsil lähemalt ka meie meremuda kui head ravivahehendit. Meie tervismuda-kurortidel võib hea reklaami korral olla suur tulevik.“

— „Mida meist veel tuntakse?“ — „Prantsusmaal on tuntud meie lina, tselluloos ja meie naps — vene ninega „vodka“, seletab härra Pusta. „Aga meid kuulsad laskurid, rusikamehed ja maadlejad — kas need on teinud meie nimele kõla?“

„Kindlasti,“ ütleb K. Pusta ja jätkab: „Eesti eriliseks tutvustamiseks kogu maailmas on mõjunud viimased Moskva läbirääkimised, millega Eesti kui üks Balti riikidest on sattunud maailmapoliitika kombinatsioonide keerisesse.“

„Teie soovite Eesti reklaamimisel?“

„Arvan, et parimaks reklaamiks meile on meie rahulik tööjätkamine ja enda kultuursemaks muutmine. Võõraste ligitõmbamiseks ja rahuldamiseks peame parandama oma liiklemisolusid, arendama oma hotelliasjandust (Pirita, kui pealinna „kops“, vajab ajakohast suurhotelli! Samuti vajavad seda ka meie teised vaatamisväärsed kohad — Narva ühes Jõesuuga, PETERSI j. t.) ning lõppeks, Eesti leiab kindlaid sõpru ka oma kindlajoonelise välispoliitika tõttu — selle poliitika tõttu, mis meile omane on juba meie riigi loomise päevist.“

Riigipea külastab maakondi

Vabariigi presidendil on kombeks igal aastal külastada mõnd meie maakonda. Kõikjal on see kujunenud suursündmuseks ning meie lugupeetud riigipea on saanud igal pool vaimustatud vastu võtu osaliseks.

Käesoleval aastal külastab vabariigi president K. Päts Saaremaad ning Tartumaad.

Külaskäik Saaremaale toimub 20. ja 21. augustil. Kava kohaselt president saabub laevaga Kuivastesse 20. augusti hommikul, kus teda tervitavad Saaremaa maavanem H. Ots-tavel, vallaomavalitsuse ja kaitseliidu esindajad. Seal sõidetakse Kuressaare. Sinna saabub president keskpäeval. Kuressaares võtab president osa kaitseliidu Saaremaa maleva 20. aastapäeva pühitsemisest, kus ta võtab vastu paraadi ja annab malevkondadele ja noorte üksustele lipud. Esmaspäeval, 21. aug. sõidetakse Kaarmale, Piila soouudismaadele, Karja kodumajanduskooli ja mujale. Lahkub president Saaremaalt esmaspäeva õhtul.

Veel on vabariigi president K. Päts avaldanud nõusolekut

külastada Tartu linna ja -maad 3. ja 4. septembril. Teatavasti pöördui president K. Pätsi poole sellekohase kutsega Tartu ja Tartumaa asutiste ja organisatsioonide nimel. Vabariigi president on sellele nüüd annud jaatava vastuse.

Kõrge külalise vastuvõtt toimub väärilise pidulikkusega, kusjuures vastuvõttust võtavad osa kõik linna ja maakonna asutuste ja organisatsioonide esindajad, eesotsas (Tartumaa osas) maavanem H. Lauriga ja (Tartu linna osas) linnapea kindralmajor A. Tõnissoniga. President külastab raekoda, ülikooli ja tutvuneb Tartu linnas tehtud edusammudega. Samuti külastab president Tartu näitust. Pühapäeva õhtul võtab president K. Päts osa „Vane-muise“ uue teatrisaali pidulikkust avamisest.

Külaskäigu teisel päeval sõidetakse Tartumaale ning vabariigi president tutvub nii vanade kui ka uute talunditega, vaatamisväärsete põllumajanduslikkude keskustega ning muude saavutustega Tartumaal.

Maanteed tolmuwabaks

Jutuajamine maanteede insp. dipl. ins. J. Maasikuga.

Maanteede inspektor dipl. ins. J. Maasik seletas meie ajakirja esindajale maanteede tolmuwabaks muutmise probleemi kohta järgmist.

Meie tahame jõuda niikaugele, et võiksime oma tähtsamad maanteed muuta tolmuwabaks.

Praegu on korraldatud mitmel pool katsete, et välja selgitada, missugune aine on selleks kõige sobivam, missugusel hulgal ning kui suureks kujunevad kulud. Tallinna lähedal on Rannamõisa tee 3 km ulatuses immutatud õliga, kuid tagajärjed pole kõige paremad, sest tee alus pole kõlblik — kruusakate on kulunud ja jäme killustik on välja tulnud. Õliga immutatamine nõuab head ja siledad kruusateed. Piritu-Viimsi teel on katsed läbi viidud 3,7 km ulatuses. Õlidega on siin kaetud maantee 2,4 km ulatuses, kuna 1,3 km katmiseks on tarvitatud sulfiit-lehelist. Õli on tarvitatud mitmes hulgas 0,75 kg—1,5 kg ühe ruutmeetri kohta, sulfiit-lehelist — 3 ltr. ruutmeetri kohta. Õliga immutatud teosa pole ka kõige paremas korras, kuid siiski parem kui Rannamõisa teel. Sulfiit-lehelisega kaetud teos — Viimsi mõisast Meriväljani on aga väga heas seisukorras, kuna kruus on enast hästi sidunud.

Peale selle on Kloostri metsa ümbruses ühe teosa tolmuwabaks muutmiseks kasutatud kloorkaltsiumi-soola. Soola on kasutatud 1 kg ruutmeetri kohta. Selle talitusviisi juures ilmneb see nähe, et sool, kui hügrokoopiline aine, imeb enesesse niiskust nii maast kui õhust ning hoiab seega ka tee niiske ning tolmuvaba. Seal aga, kus niiskus ei saa alt üles tulla, ei anna see talitusviis rahuldavaid tulemusi ja tee tolmuwabaks.

Nende ainete kasutamine rashoiuga läheb maksma ühe jooksva kilomeetri kohta aastas — õlitamine 1000—1200 krooni, soolaga — 700—800 krooni. Sulfiit-lehelise tarvitamine tuleb aga märksa odavam, sest seda ainet saab Tallinnast tselluloosivabrikust tasuta. Siin voolab ta roiskveena merre ning seda ainet võib saada päevas kuni 400 tonni. Arvestades suvehooaega 100 päevaga, võime saada suve jooksul kuni 40.000 tonni sulfiit-lehelist, millega võiksime hoida tolmuwabana meie teid ümmarguselt 1000 kilomeetri ulatuses. Ühe jooksva kilomeetri immutatamine sulfiit-lehelisega ühes veokuludega maksab umbes 6 krooni, see hind tõuseb igalt kilomeetrilt veo arvel 6 krooni võrra, seega näit. ühe jooksva kilomeetri immutatamine teel, mis asub Tallinnast 10 km kaugusel, maksaks 60 kr. jne.

Nagu sellest ülevaatest näha, tuleb õli kasutamine kõige kallim ning see käib meile praegu üle jõu. Kõne alla võiksid tulla teised ja odavamad ained. Seejuures tuleb märkida, et maantee tolmuwabaks muutmise annab märgatavat kokkuvõtet ka tee korrashoiu alal, sest tolmuwabaks muutmise läbi ja teisel teel kaduma minev kruusa hulk väheneb kuni 25%-ni, see annaks võimaluse ühe kruusate jooksvalt kilomeetrilt kokkuvõtet saavutada ligikaudu 450 krooni aastas.

Päevakorral on esijoones Tallinn-Pärnu maantee nn. „Olympia tee“ tolmuwabaks muutmise. See saab võimaluste piires kogu tee ulatuses teostatud tuleval aastal. Teiste teede tolmuwabaks muutmise oleneb peamiselt ainelistest võimalustest.

Viibisin käesoleval suvel 3 nädalat Rootsis, et sealsete teoludega tutvuda. Pean tunnistama, et seal on maanteede tolmuwabaks muutmise alal väga palju korda saadetud. Rootsi maanteedest on nimelt 75% kruusateed ja neist on umbes 60% tolmuwabaks — suurema liiklemisega teed peagu sajaprotsendiliselt. Immutusainena on kasutatud peamiselt kloorkaltsiumi-soola ning seal, kus see võimalik on olnud — sulfiit-lehelist, ütles ins Maasik.

Viru kodukaitsjad võistlemas

Valitsuse liikmete puhkused.

Vabariigi Valitsuse liikmeist on puhkusel:

Siseminister R. Veermaa kuni 28. augustini, aset täidab kohtuminister A. Assor, kellele ühtlasi on pandud selleks ajaks sisekaitseülema ülesanded; põllutöeminister A. Tupits kuni 27. augustini, aset täidab kohtuminister A. Assor; minister A. Oidermaa kuni 19. augustini, aset täidab peaminister; välisminister K. Selter kuni 24. augustini, aset täidab sotsiaalminister Kask; teedeminister N. Viitak kuni 17. augustini, aset täidab sõjaminister P. Lill ning haridusminister kol. A. Jaakson kuni 24. augustini, aset täidab sotsiaalminister O. Kask; majandusminister L. Sepp kuni 4. septembrini, aset täidab peaminister K. Eenpalu.

Naiskodukaitsse ringk. esinaiste päev ja kursused

leiavad aset 18., 19. ja 20. aug. s. a. Haapsalus.

18. aug. leiavad käsitust mitmesugused NKK päevaküsimused, nagu möödunud tegevuse ülevaade, küsimused, mis on seotud sisekorruga, aruanne külaskäikudest Soome, Läti ja Leetu. Õhtul on näitlik liikmete õhtu.

19. aug. leiab aset suurem ettekanne eeloleva aasta tegevuskava ja selle rakendamise kohta. Edasi on ette nähtud väljasõit Vormsi ja Vormsi NKK jaosk. kontrollkogumine.

20. aug. on väljasõidud Vi-

Omaavalitsuste valimised.

Linnavalikogude arvuline koosseis.

Siseministri otsusega on linnavalikogude arv 1939. a. valitavate linnavalikogude kestuse ajaks järgmiselt kindlaks määratud: Tallinnas — 60, Tartus — 40, Narvas, Nõmmel ja Pärnus — igas 30, Rakveres, Valgas ja Viljandis — igas 20, Võrus — 15, teistes linnades, samuti Narva-Jõesuu linnaosas — igas 12 linnavalikogusse.

Vallavalikogude ja vallavanemate abide arv.

Siseministri määruse kohaselt peab vallavalikogude arvu määramine iga valla kohta toimuma nõnda, et nende arv oleks: valdades elanike arvuga kuni

1500—10,
1501—3000—12,
3001—4500—15,
4501—6000—18,
üle 6000—20.

Vallavanema abide arv määratakse kindlaks:

valdades elanike arvuga kuni 1000—1,
" " " 1001—4000—2,
" " " üle 4000—3.

Määrus tuleb kohaldamisele alates 1939. a. toimuvatest vallavalikogude valimistest.

valijate nimekirjade täiendamise ja parandamise tähtaeg.

Linnavalikogude ja vallavalikogude valijate nimekirjade täiendamise ja parandamise tähtajaks on määratud siseministri poolt 1. september 1939. Kohtunikud määratud kaebuste läbi vaatamiseks.

Kohtuministri otsusega on pandud linnavalikogude valim. sead. § 25 ettenähtud kaebuste läbivaatamine Tallinnas, Tartus, Narvas ja Pärnus nimetatud linnade esimese jaoskonna kohtunikele.

Sõjakooli ohvitseride jalaväeklasi lõpetajad.

5. augustil s. a. lõpetasid alltähenatud ohvitserid Sõjakooli ohvitseride-jalaväeklasi: nooremleitnant Villem-Emil Marder, lipnikud Theodor Kõlu, Edvar-Juhan Hurt, Maksim Grauer, Raimund Ots, Arvo Lehari, Valdo Lehari, Aadu Tarmak, Kristjan Pett, Karl Pärnoja, Juhan Võsu, Kalju Saulep, Hugo Abram, Vladimir Potsepp, Aksel Muul, Raimo Vee, Erich Priskar, Boris Tamm, Teodor Unt, Feliks Rommisto, Edward Vahuri, Karl Alfred Palm, Viktor Rähni, Ilmar Kaasik, Endel Raimla, Eduard Tamm, Evald Mardo, Ilmar-Kullervo Saarens, Arnold Maro, Lembitu Rool, Arnold Kask, Edmund Tikkerpää, Endel Sillat, Jaan Lepiko, Endel-Heinrich Su-

Tolmuwabaks teed Pärnumaal.

Lähemal ajal kaetakse tolmuwabaks kattega Pärnumaal osaliselt Tallinna-Pärnu ja Pärnu-Kuressaare maanteed.

Tallinna-Pärnu maantee kaetakse täisimmutuskattega Pärnu linna piirist kuni Nurmestillani, s. o. 3 km ulatuses, ja asfaltbetoonkattega Pärnu-Jaagupi aleviku vahel, umbes 1½ km ulatuses. Pärnu-Kuressaare maantee kaetakse killustikuga Pärnu linna piirist Audruni, s. o. umbes 6 km ulatuses.

Firma Höygaard-Schultzi nõudmised riigi vastu.

Teatavasti tegeles firma Höygaard-Schultz viimastel aastatel meil suuremate sildade ehitamise alal. Ühenduses sellega on firmal tekkinud riigi vastu vaieldavaid nõudmisi mitme suurema silla suhtes ümmarguselt 25.000 krooni suuruses.

Küsimuse lahendamine on antud erapooletu asjatundjate komisjoni kätte.

Nimetusi kohtuametkonnas.

Vabariigi presidendi käskkirjadega on nimetatud Viljandi ringkonnakohtu abiprokurör Kaarel Leetmaa Viljandi ringkonnakohtu liikmeks, sama kohtu liikmeks on nimetatud ka Pärnu jsk. kohtu-uurija Valter Märton. Paigutatakse ümber ja nimetatakse Jõhvi jsk. kohtunik Eduard Mailend Tallinna 4. jaoskonnakohtuniku kohale, Tõrva jsk. kohtunik Karl-Elmar Viilu Tartu 4. jsk. kohtuniku kohale, Viljandi jsk. kohtu-uurija Olaf Velding — Pärnu jsk. kohtu-uurijaks.

Lisajaoskonnakohtunik Roland Rand on läkitatud Kuressaare asendama kohalikke jaoskonnakohtunikke nende puhkeajal.

Lennuvälja Kuressaare.

Kuressaarest 2—3 km. eemal asetseval Roomassaare karjamaal on alustatud lennuvälja ehitustöödega. Lennuvälja valmib eelolevaks sügiseks ja läheb maksma 10.000 krooni ümber.

Viru naiskodukaitsjad laskeharjutustel

galasse ja Orgitale ning seal õppekoondused toitlustus- ja sanitaar-alal.

Ringkondade asjaajajatele on peale üldtekkannetest ja üritustest osavõtu ette nähtud veel eriloengud asjaajamise ja arvepidamise kohta ning tutvumine Lääne ringk. asjaajamisega.

NKK keskjuhatuse sekretäri pr. Kuperjanovi arvates töötavad need päevad kujuneda väga huviküllasteks ning õpetlikeks.

Kaheksa minimaal-nõuet tuleõnnetuste vältimiseks

Ajakirjanikele antud jutuajamisel püstitas siseministri ja sisekaitseülema kohustetäitjana kohtuminister A. A s s o r järgmised minimaalnõudmised, mida peaksid kodanikud täitma tuleõnnetustele piiripaneamiseks:

1. Pliidi all või ahjus põlevat tuld ei või jätta kunagi valveta. Pliitide ja ahjude ukseid olgu korras. Küdeva pliidi ja ahjusuu ette ei või kunagi jätta puid, hagu, turvast ega muud küttematerjali.

2. Ahjud, pliidid, kaminad, korstnad, lõõrid ja muud küttekolded, tuleasemed ning suitsujuhtmed peavad olema terved ja tahmast puhtad.

3. Tuld, tuletikke, tulesüüta- jaid või muid põlevaid, süüta- vaid ja plahvatavaid aineid ja esemeid ei või anda laste kätte ega jätta neid lastele kättesaadavasse kohta.

4. Tuld ei tohi teha kuival ajal metsas, raieistikus, rabas ega metsaga ühenduses olevatel maadel. Samuti ei tohi kuival ajal teha kütist ega põletada alet ja võsa, samuti mitte põletada väljas hagu, puid, kände, oksid, risu ja muud sellesarnast. Karjalastel tuleb tuletegemine hoopis ära keelata.

5. Taluperemehed, majao- manikud ja tööde juhatajad peavad keelama suitsetamise põõningutel, puutöökodades,

metsa- ja küttematerjaliladu- des, sae- ja jahuveskites, reh- tedes, tallides, lautades, kana- kuurides, puukuurides ja keld- rites, lakkades, katusealustes, kuival ajal okaspuumetsades ja raiestikel, puumaterjali- ja viljakuivatustes, autogaraaži- des ja parandustöökodades ja kõikjal, kus on kergesti sütti- vaid ja tuld võtvaid aineid.

6. Tuleb keelata suitsetami- ne rehepeksmisel. Andmed näi- tavad, et rehepeksu ajal on ol- nud kaks põlemist päevas, mis rehepeksust olid tingitud. Re- hepeksmist toimetada võimalik- kult väljal, hoonetest eemal. Kui rehepeks toimub reheall, siis tuleb jõumasin asetada re- hest vähemalt 10 m eemale, jõumasina korsten varustada kindla sädemetepiüdjaga ja seada käepärast kodused tule- kustutusabinõud, nagu nõud veega, panged, tulekustutus- luuad, redel jne.

7. Tiku-, paberossi-, sigareti- või sigariotsa ei või visata ma- ha kohtades, kus on kergesti süttivaid aineid, samuti ka mitte metsas, raiestikel, rabas ega metsateedel kuival ajal. Samuti on neisse paikades- se keelatud puistata piibust tuhka.

8. Iseõitjate rehepeksumasi- nate külast läbisõidul tuleb sõiduki juhil eriti valvata, et tulesädemed ei lendaks masina korstnast välja.

Laevade müügihinnad.

Laevade müügiturg on k. a. teisel veerandil olnud õige tagasihoidlik. Laevahinnad, mis näitasid alates 1937. a. aeglast, kuid pidevat tõusu, tegid käesoleval aastal järsu hüppe ülespoole, mis ulatus isegi kuni 15% -ni.

Hindade tõus polnud kõlgi laeva- liikide juures mitte ühtlane. Märga- tavalt tõusid kuni 25-aastaste tramp- laevade hinnad, kuna vanemate lae- vade hinnad tõusid vähem. Vanemate tanklaevade hindades võis märgata isegi teatavat tagasiminekut, mida põhjustas peamiselt asjaolu, et neid laevu ehitatakse pidevalt juure.

Laevade müük lammutamiseks oli ka väga tagasihoidlik. Üldiselt püsi- vad lammutatava tonnaaži hinnad endisel tasemel.

Puudus laeva juhtkonnast.

Kaubalaevastikus on tunda puudust laeva juhtkonnast. Eriti avaldub see laeva me- haanikute alal. Käesoleval aastal on merekool annud juure küll ligi 30 uut mehaa- nikut, kuid kuna laevade arv on tõusnud, siis on see reserv ka läbi.

Tarviliku juurekasvu eest tuleks aegsasti hoolitseda, sest sarnane nähe on takistuseks kaubalaevastiku edasisele nor- maalsele arengule. Tõhusate abinõude leidmiseks peaks vastavad sammud astuma nii veeteedetalitus kui ka mere- kool.

„Kalarand“ India vetes.

„Kalanduse“ aurik „Kalarand“ sõidab juba teist aastat India vetes, olles inglaste käes ajalepingul.

„Kalarand“ sõidab peamiselt Gutchi lahe ja Bombay linna vahet. Gutchi laht asub Bombayst umbes 350 miili põhja pool.

Kanaleid laiendatakse.

Ameerika Ühendriige senat on määranud 276 milj. dollarit Pana- ma kanalile kolmanda lüüside- rea juurehitamiseks. Sellega tahe- takse tunduvalt tõsta nimetatud ka- nali läbilaskevõimet.

Saksamaa tahab laiendada hakata Kieeli kanalit. Kanali laius tõs- tetakse kahekordseks ja vanad lüüsid asendatakse ühe uue ja suure lüü- siga, mis võimaldab ka kõige suure- matele laevadele läbipääsu kanalist.

Abja-Valga raudtee ehitamise eeltööd.

Raudteede talitus on tege- mas ettevalmistusi Abja-Val- ga uue kitsarööplise raudtee ehitamiseks. Tee ehitamiseks vajalike krediitide andmine tuleb sügisel Riigikogus aru- tusele. Mitmesuguste etteval- mistavate töödega tahetakse nüüd jõuda niikaugele, et sü- gisel krediitide saamisel tege- likud raudtee ehitamise tööd viivitamatult võiksid alata.

Saksa kultuurnõukogu valimised.

Saksa kultuurnõukogu valimiste peakomitee on otsustanud pöörduda siseministeeriumi poole ettepaneku- ga, et võetaks ette teatavaid muuda- tusi valimiste korras. Praktilised eeltööd valimisteks algaksid peale selle kui ettepanud muudatused on kinnitatud.

Valimised on kavatsatud võtta ette ühel pühapäeval k. a. novembri tei- sel poolel.

Vabu kohti.

Rakvere ringkonnakohtu ringkon- nas on vaba Jõhvi jaoskonnakohtu ametkoht.

Vaba on Tõrva jaoskonnakohtu ametkoht ja Viljandi 2. jaoskonna kohtu-uuri ja ametkoht.

Läti uus kriminaalkohtu- pidamise seadustik.

1. augustil s. a. hakkas Lätis keh- tima uus kriminaal-kohtupidamise seadustik. See seadus toob olulisi muudatusi senises kohtupidamise korras nii mitmelgi alal. Nii antakse võimalus eeluurimise ärajätmiseks kohtu-uuri ja poolt, kui politsei protokoll on küllalt täielik; prokuratuur võib süüdistusi iseseisvalt lõpetada, milline otsus on edasikaevatav koh- tule, antakse võimalus kohtule jätta asjades, kus kohtualuse on enese süüdi tunnistanud, tunnistajad välja- kutsumata, tunnistajate fliesandmise tähtaega on pikendatud jne. Edasi, ringkonnakohtutes võib lihtsamaid kriminaalasju otsustada üksikkoh- tunik ja suurtes asjades, kus kohtu- aluse saatuse otsustamine võib ole- neda ühe või kahe tunnistaja välja- ütelsest, seatakse sisse tunnista- jate vannutamise võimaliku poolt.

Uudisena on nähtud ette veel põ- litseilised karistused süütegude eest, kus seaduse poolt on kõrgema karis- tusena ette nähtud rahaträhv kuni 100 latti. Kõrgemad politseiametni- kud võivad nende süütegude eest määrata trahvi mitte üle 50 latti. Trahvimiste suhtes on prokuratuuril järevalve õigus ning trahvimise ot- sus võib edasi kaevatud saada koh- tule. Peale selle leidub uues seadus- tikus veel rida vähema tähtsusega muudatusi ning täiendusi võrreldes maksuvuse kaotanud kriminaal-kohtu- pidamise korraga.

Ins. Klausen Harju maa- inseneriks.

Harju maavalitsuse koosolekul ot- sustati valida ja esitada teedeminis- teeriumile kinnitamiseks Harju maa- inseneri kohale senine vanem isener Oskar Klausen. Maakonna vane- maks inseneriks valiti ins. Oskar Pelska.

Muudatusi Läti tulumaksu- seaduses.

Läti kaubandus-tööstuskoja eri- komisjon lõpetas uue tulumaksusea- duse eelnõu arutamise. Komisjon kiitis üksmeelselt heaks vallaliste ja lasteta perekondade tulumaksu kõr- gendamise 40 protsendi võrra, ühe lapsega perekondade tulumaksu kõr- gendamise 5 protsendi võrra, kahe lapsega perekondade tulumaksu jät- mise endisele tasemele, kolme lap- sega perekondade tulumaksu alanda- mise 5 protsendi võrra ja nelja lap- sega perekondade tulumaksu alanda- mise 10 protsendi võrra, ja viie ja rohkema lapsega perekondade tulu- maksu alandamise 15 protsendi võr- ra. Pealeselle on seaduseelnõus näh- tud ette rida soodustusi käsitöölisle- le, kes töötavad vaid ühe õpilase ja ühe selliga.

Nimetus välissaatkondades.

Vabariigi presidendi käsukirjaga vabastatakse saadik Johan Leppik saadiku kohalt Roomas, jättes teda edasi saadikuks Budapesti, saadik Aleksander Varma vabastatakse saa- diku kohalt Kaunases ning nimeta- takse saadikuks Rooma; saadikuks Kaunasesse nimetatakse Jaan Lattik. Kõik nimetused hakkavad maksma arvates 1. septembrist s. a.

Katsed aastme kõrge- damiseks.

Sõjaväe õppeasutuste juures Tom- dil on 20.—22. nov. s. a. Katsed kor- raldatakse kõigil erialadel ja kõigi auastmete ulatuses.

Uusi vandeadvokaate.

Advokaatide nõukogu otsusega on vandeadvokaadiks võetud Isak Bul- kin, kelle asukoht Tallinnas, S. Karja 3—2.

Tuleõnnetused ja kindlustus

Jutuajamine kindlustus-A.-S. „Turis'e dir. A. Mägiga.

Jutuajamisel meie ajakirja esindajaga tähendas dir. Mägi järgmist:

Ühtki päeva ei möödu praeg- u, kus ei oleks aset leidnud suuremad või vähemad tuli- kahjud. Põlevad talud, metsad, linnades on tulikahjud, tuleb ette massipõlemisi jne. See nähe ei ole ainult meil Eestis, vaid ka mujal tuleb seda käes- oleval aastal ette laiemas ula- tuses. Lugesime näit. lehest, et Leedu linnas Garsdenis alles paar päeva tagasi on hävita- nud tuli üle 500 maja.

Kes või mis on selles süüdi? Sellele küsimusele võiks vasta- ta lühidalt, et peamiselt tulega hooletu ümberkäimine, lapsed, vigased korstnad ja osalt ka süütamised. Peale selle aga soodustab kõigiti tulikahju- sid ja tule levimist praegune ilmastik ja pöud. Jõed ja kaevud on kuivad ega anna tarvi- likul määral vett tuliõnnetuste puhul.

Peab tähendama, et meie tule- tõrje on viimasel ajal tub- listi organiseerunud. Tulekus- tatusabinõud muutuvad ka pa- remaks. Kõik see on suutnud ära hoida nii mitmedki suure- mad tuleõnnetused.

Praegu ei ole küll ühtki kindlustusseltsi, mis oleks jää- nud tulikahjustest puuduta- mata. Eriti tuli rohkesti välja- makse teha meie viimase aja suurima tuliõnnetuse — Pet- seri põlemise puhul.

Kõikide nende põlemiste juu- res paistab aga teravalt silma, et suur osa varandustest on kindlustamata. Kindlustamata varanduse tules hävimine pole aga kahjuks mitte ainult omanikule, vaid kogu meie rahvamajandusele. Omavalit- sused ehk riiklik võim peaksid selles küsimuses oma mõju kas või sunduslikult makma pa- nema, et vähemalt kõik kinnis- varad oleksid tuleõnnetuse vastu kindlustatud.

Viimasel ajal on sageli tul- nud ette autode põlemisi. Au- tode juures on väga raske kind- laks teha, kas tegemist on ku- ritahtlikkusega või õnnetuse- ga, kuna hoonete põlemisel on see peagu alati võimalik.

Mis võiks tulikahjusid pi- durdada? Sellele küsimusele vastates, tähendas dir. Mägi, et esmajoones tarvilikud ette- vaatusabinõud, mis on tarvi- tusele võetud eriti maal, kus politsei kontrollib korstnaid jne. Siis avaldab oma mõju praegu ka maakinnisvarade kindlustamisel sissevõetav klausel, et kindlustussumma maksetakse välja vaid siis, kui omanik hooned uuesti üles ehi- tab.

Lõpetades jutuajamise, tä- hendas dir. Mägi, et viimase aja tuleõnnetused on inimesi õpetanud aru saama kindlus- tus-kaitse tarvilikkusest ja sel- le tagajärjel on kindlustuste arv tõusnud.

EESTI KARTUL

M. Kitsnik

Kartul saatus 200 aasta eest (1740. aastal) suurmaapidajate kaudu meie põldudele ja leidis algul, nii kui iga tundmata ja uus asi, meie põllupidajate poolt kaunis külma vastuvõttu. Tarvitati seda ainult loomatoiduks peajasjalikult sigadele ja usaldati alles aastaid hiljem tundmata „maavilja“ ka inimeste söögilaual asetada.

Praegusel ajal aga omab kartul inimeste toitlustamisel väga tähtsa koha ja kuulub meie põllumajapidamises esmajärguliste põlluviljade hulka, võttes oma kasvupindala alla 8—10% kogu põllupindalast.

Kartulit tarvitatakse inim- ja loomatoiduks, piirituse ja tärklise valmistamiseks ja ekspordiks välisriikidele. Ja et kartuli järele nõudmine ikka tema pakkumisele on ületanud ja tema viimaste aastate turuhind hästi tasuvaks on osutunud, siis on põllupidajad kartuli kasvupindala iga aastaga suurendama hakanud.

Viimase viie aasta jooksul on kartuli all seisnud ja saake saadud:

Aasta	Kasvu-pindala ha.	Saak hekt. ha.	Kogusaak kvint.
1934. a.	71.780	124	8.920.000
1935. a.	73.580	121	8.927.000
1936. a.	74.000	139	10.306.000
1937. a.	75.530	130	9.856.000
1938. a.	78.000	128	9.976.000

Kümme aastat tagasi (1929. a.) seis kartuli all kõigest 61.700 ha (üldsaagiga 7.550.000 kv.), seega pindalaline suurenemine seniajani üle 25%.

Kartuli keskmiste saakide juures peatudes peab tähendama, et need meil madalatenä püsivad ja seega kartuli tootmise kalliks teevad, milline asjaolu omakorda pidurdab kartulitööstuse arengut, sest mida odavam tööstuskartul tehasele kätte tuleb, seda kergem on saadusile turgu leida. Lõunamaal, kuhu meie seemnekartul suundub, tõuseb keskmine ha saak 300—400kv peale (meil 127—127 kv). Saakide suurenemine oleneb maapinnast, maaharimisest, väetamisest jne. Isegi õige seemne valik ja sort mängivad oma osa.

Niisama on väga tähtis sordi kohandamine kohalikele oludele ja turustamise võimalusile, sest otstarbekohane on kasvatada tärglisest tööstuskartulit piiritus- ja tärklisetehaste lähikonnas ja kalleid, nõuetavaid seemnekartuli sorte raudteejaamade ja linnade läheduses, kus ekspordi võimalused lahedamad.

Tohiks huvi pakkuda ülevaade sellest, milleks meie kartul üldiselt ära tarvitatakse. Viimase viie aasta kartuli tarvitamine oli järgmine:

	Arvud tonnides (ümmardatud).					Oleks keskm. %
	1934. a.	1935. a.	1936. a.	1937. a.	1938. a.	
Loomasöödaks	304.420	293.860	400.000	341.550	372.000	35,2
Inimtoiduks	223.200	225.000	230.000	220.000	218.000	24,0
Seemneks	220.000	222.000	226.500	235.000	240.000	24,1
Piiritustööstus	42.400	34.300	40.250	60.180	50.000	4,4
Tärklisetööstus	17.500	14.000	17.500	20.000	7.000	1,5
Ekspord	12.500	14.300	21.300	20.360	15.000	1,7
Hoiukadu	71.360	89.200	95.000	88.500	95.000	9,1

Sellest nähtub, et lõviosa (ca 35%) meie kartulisaagist tarvitatakse loomatoiduks ja järgmine suurem tarvidusala oleks inimeste ja teiste niisama palju seemneks. Kuna nende tarvete järele meie piiritustööstus oma 500—600.000 kvintali kuluga oleks järgmine, siis lubatagu siin veidi selle tööstuse juures peatuda.

Piiritustööstus

kuulub meie vanemate põllumajanduslike tööstuste hulka, tema iga võib pooleteise saja aasta peale hinnata. Sest omaaegne Põltsamaa õpetaja Hupel kirjutab juba 1821. aastal viinapõletamisest meie mõisast, üles märkides sellele töönormid ja materjalide kulu. Alul vähema ulatusega piiritustööstus suurendatakse mõisnikest aasta-aastalt, töötama rakendati, muidugi välismaalaste-meistrite ülemjuhatusel, ligi 300 „viinakööki“ ja kui oma maa kartulit ei jätkunud, siis võeti Venemaa maisi lisaks. Piirituse väljatöötamine ulatus 30—40 miljoni liitri (seega praegusest ca 10 korda suuremaks) ja suundus sellest toodangust kuni 90% Sise-Venemaa suurlinnade varustamiseks. Moskva peenemate restoranide hinatavamaks

napsimargiks olnud „Estonkaja vodka“.

Eesti iseseisvuse ajastul, kus suurmaapidamine ümberkorralduse alla tuli, langes suurem osa piiritustehasteid kartuliühingute kasutusse. Töötamiskõlvulisi tehaseid oli (1924./25. a.) ümmarguselt 200 ja nendest terve 110 teha uuestiasutatud ühingute käes. Piirituse tootmisega ulatus on kõigunud ülenormi turustamise võimaluste järele 3—6 milj. liitri hooajal.

Välisuru kahanemise järele on ka piiritustööstus kokku tõmbunud ja tehaste arv vähenenud. Nii langes 1928. a. töötavate tehaste arv 150 pealt 128 peale ja see arv on tänini püsima jäänud. Kuna sellegi tehaste arvu juures neile riiginormina ainult 20—25.000 ltr. suurune töönorm jätkub, siis tuleks tehaste arv tulevikus 100-le lähendada.

Meie tehaste piiritusevalmistus viimasel 5 aastal on olnud järgmine (arvud ümmardatud):

1934./35.	5.700.000 ltr.	toorpiiritust.
1935./36.	4.100.000	„
1936./37.	5.300.000	„
1937./38.	7.800.000	„
1938./39.	7.000.000	„

Piirituse puhastamise alal on meil seni tegutsenud 6 piirituspuhastustehast, Tallinnas (Rosen ja Ko.), Narvas, Valtus, Moel, Tartus ja Võrus. Eelmisel aastal likvideeriti Narva tehase, kui liiga piiräärne ja vananenud sisseseadega ja selle asemel rakendati tööle uusim ja täiuslikum Eestis — Rakvere p.p.-tehas. Viimase juures asub n. n. absoluteerimisosaakond, millises piiritust, mis harilikult 94—95% kangusega, võib puhastada 99,5% kanguseni. Viimane kõlbab bensiniisse segamiseks jõupiirituse valmistamiseks.

Kui kartulitööstusist üldse juttu, siis ei saa mööduda vaikides meie

tärglisetööstusest.

Esimesed tärglisetööstused Eestis pidid olema küll need, milliseist üks Üue Põltsamaa ja teine Kuusiku mõisast (Sage) Rapla khlk. asunud ja millised juba 1750./60. a. ümbertööle olid rakendatud, seega ca 190 a. eest. Praeguse ajani pole need tööstused kumbki edasi kestnud. Küll aga töötavad meil 10 uuemat tärglisetehast, nimelt Jõhvis, Rakveres 2, Kadriinas, Uhtnas, Viru-Maidlas, Porkunis ja Jõeperes. Nende tehaste üldine kartuli ümbertöötamine kõigub 150—200 kv. ümber, tootes 3000—3500 tonni ehk 3—3,5 milj. kg. tärglist. Meie siseturu tärglisetarvidus ulatub

1 milj. kg.-le, kuna ülejääv osa langeb ekspordiks (Itaalia, Saksa, Soome j. t.). Eelmisel hooajal ilmes Soomes meie tärglise peale elav nõudmine, milline asjaolu kõik meie tärglisetööstused elavasse tegevusse rakendas. Paar aastat varem oli raskusi meie tärglise turustamisega (Soome oli parajasti tollimüüridega meie kaubale tee nende turule sulgenud), mille järel palju kaupa meie tehaste ladudesse seisma jäi. Nagu ju eelpool tähendatud, võidi eelmisel hooajal enam-vähem kõik tärgliselaod tühendada.

Tänavuse, seni ilmnunud soodsa kartulikasvu ilmastiku juures võib loota head kartulisaagiasust ja sellega seoses ka elavamast tegevust kartulitööstusis.

Elektromagneetiline lehtsaag,

lihtne ja omapärane, lasti moodunud aastal müügile saksa firma AEG poolt. Saaga on võimalik lõigata 18—50 mm paksust vineeri, samuti tsinki ja teisi pehmeid metalle paksusega kuni 2 mm. Masin jätab vabaks töötaja mõlemad käed („Tehnika kõigile“).

Piimatoodangu arengu väljavaateid Eestis

„Konjunktuuri“ viimases numbris vaatleb mag. agr. A. Kivimäe meie piimatoodangu arengu võimalusi lähemal aastakümneil. Analüüsid karjamajanduse arengueeldusi meil ja Põhjariiges, leiab autor, et võime lugeda Eestit tõusva karjapidamisega maade rühma, vastandina püsiva karjapidamisega maale, kus on saavutatud juba arengu ja tulemuste maksimum.

Eeldades rahuldavaid turunduslikke ja hinnapoliitilisi tingimusi, samuti ka ratsionaalset karjamajanduse aren-

damissuunda (söötmise tugevdamine, tõuaretus, karjapidamistingimuste parandamine), jõuab autor tulemusele, et meie kogu piimatoodang, mis 1937. a. ulatus 838000 tonnini, tõuseb 1947. a. 1134.000 tn ja 1957. a. 1400.000 tn-ni ja keskmine piimatoodang lehmal 21000 kg-ilt 2400 ja 2700 kg-ni.

On märkimisväärne, et tõhusamaks piimakarjanduse elujõu ja tasuvuse pandiks peab autor piimatootmise korraldamist odavaks ja ratsionaalseks, et oleksime võistlusvõimelised erilise riikliku kaitse ja soodustusteta.

Põllumehe kalender

* On aeg mõelda taliviljade külvile. Väetis tuleb hästi ühetasaselt sisse äestada ja jätta nii külvil alguseni. Kui põld hakkab kasvama umbrohtu, tuleb ta 1—2 korda üle äestada. Hoolitsetagu selle eest, et põld jääks ühetasaseks.

* Muretsetagu aegsasti väärtuslik rukkisort. Seeme tuleb puhastada tuulamismasinast-sorteerijas. Pärast puhastamist puhtida tseresaaniga: 50 kg rukki või nisu peale 100 gr tseresaani.

* Et saada head taliviljade saaki, tuleb kasutada vosvorja kaaliväetist. Kergetel liivajä turbamaadel külitakse 1 ha 3 kotti (300 kg) toomasjahu ja 1½—2 kotti (150—200 kg) 40%-list kaalisoola. Sitkematel, savikatel maadel küllida 3 kotti superfosfaati (300 kg) ja 1—1½ kotti (100—150 kg) 40%-list kaalisoola.

* Muudest töödest vaba aeg kasutada turbaveoks — väetiseks, aluspõhuks, kütteks.

* Eriline hool sel aastal: varustada loomasöödaga. Ärgu jäetagu kasutamata hädala. See, mis enne läks aluspõhuks, pandagu nüüd talile loomasöödana. Aluspõhuks olgu turvas, noored puu- ja põsävõsud, kohane metsarisu. Loomasöödana tuleb kasutada hekseldatud, vähese jahuga segatud tali- ja suiviljade põhku.

* Olles hooletu loomasööda soetamisega, võite jõuda paratamatuseni — müüa karja, ja liati veel alla tõelist hinda.

Karjatara elektriseerimine on odavam, kui tavalise karjatara ehitamine

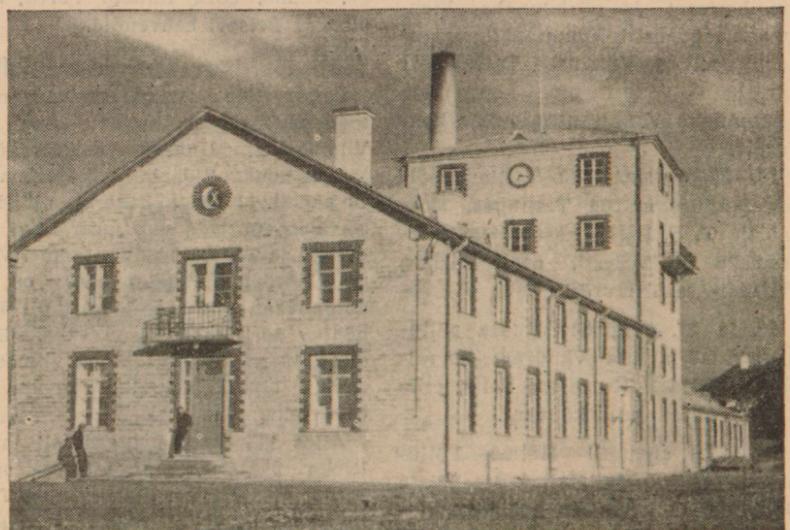
Insener Fr. Haidak („Tehnika kõigile“) kirjutab selle küsimuse kohta:

„Sellist karjatara on otstarbekas ehitada põldudegi ümber, et tõrjuda põldudest eemale kari- ja metsloomi.

Elektriseeritud karjatara on ehituselt palju lihtsam ja seega ka odavam kui tavaline karjatara. Aia ehitamisel tuleb lüüa maasse väikesed postid (tulbad), mille külge kinnitatakse vastavate isoleeritudide abil okstraat või koguni harilik traat. Traat kinnitatakse isoleeritudide abil lehmade ja hobuste taradel 70—80 sm ja lammaste ning sigade taradel 30—40 sm kõrgusele maapinnast, nii et rohi ja põõsad ei puutuks traadisse värava kohal puidust käepide. Postide vahe võib olla 15—25 m. Vastava aparadi abil laetakse (kuni 20 km pikkuses) karjaid kõrgepingelise elektriga. Aparadi hinnaks (patareivoolul) on kr. 30.— ja valgestusvoolul töötaval kr. 50.— Aparaadid on saadaval Tallinnas o.ü-lt „Esto Muusika“ või (läti ettevõtte) VEF esinduselt, kus ka juhiseid antakse aparadi kasutamiseks.

Ühenduses sellega väheneb sõnnikuhulk ja ka saagid lähema 5—6 aasta jooksul.

* Aias tuleb teha ettevalmistusi sügiseseiks istutus- tööks: valida välja vastavad sordid, kaevata augud, väetada täitemuld.

Piiritusepuhastuse tehas Rakveres, moodsaime Eestis.

Pilk pealinna õngesportlaste ellu

Vestlus Jüri Kodresegaga, meie populaarsema õngemehega.

Otseteed Jüri Kodrese poole! — see on nagu traditsiooniliseks loosungiks lehemehel, kes tahab saada värsket informatsiooni meie õngesporti kohta. Nagu tavaliselt, jagas meie tunnuim ja populaarsem õngemees seda informatsiooni oma tuntud vastutulelikkuse ja lahkusega. Kuigi, asudes usutlemisele, keel vääratas kuidagi ja tarvitasin sellist ebasobivat terminit nagu „jahimeeste selts“. Sest Jüri Kodrese juures on need kaks mõistet lahutatud kui Hiina müüri — üks tõendus jälle, kuivõrd tõsiselt suhtub usutletav kõiges, mis kuidagi riivab õilsat õngesporti.

„Vaatan õngesportile kui parimale puhkusele!“ ütles Jüri Kodres veendunult. „Inimesele, kes päeval läbi kontoris istub, on kalastamine parimaks kosutuseks!“

Ent selgub, et linlasena kalasportlane olla ei ole mitte just odav lõbu. Ja mitte ainult seda — on kaunisti tülikas harrastada seda sporti järjekindlalt, kui ei olda mitte mõne sellekohase organisatsiooni liige. Sest organisatsioon, kõige muu kõrval, võimaldab oma liikmetele häid ja segamatuid püügikohti! Mõistagi, kõik see maksab, sest keegi peab ju tasuma püügivete rendi, vahtide palga, soetama paadid jne. Maksab omajagu ka mugav kohalesõit — ei ole ju igamehe tasku järele autopidamine.

Innukas kalasportlane J. Kodres.

Sedaviisi on siis mõistetav, et meie pealinna kohta tuleb kõigest oma 200 organiseerunud kalasportlast. Need on meie innukamad õngemehed ja on organiseerunud kahte seltsi: „Kalastajasse“ ja „Tallinna Kalaõngitsejate Spordi Seltsi“. Muuseas — on olemas

ka „Üleriiklik Kalaõngitsejate Spordi Selts“.

Selgub veel, et olen tulnud „vaiksel ajal“ — elevust õngesporti ala praegu ei ole, aetakse kuidagi läbi vaid turvapüügiga. Ent sügisel, augusti lõpul või sennapoole, kui on juba veetõsu jõgedes, algab traditsiooniline forellipüük. Praegu harrastatakse „meresporti“ — haugi-, tursa- ja lõhepüüki. Saagi üle, nagu kinnitab usutletav, ei võida sugugi nuriseda; sageli on see suurem kui kalureil võrkudega püüdes.

Millised on tavalised püügikohad Tallinna kalasportlasi?

„Kalastaja“ on rentinud Paunküla järved, „Kalaõngitsejate Spordi Selts“ on soetanud endale püügikohad Keila-Joal. Kalastatakse ohrtrasti ka Kasari jõel, kuna Pirita jõel polevat enam suurt midagi ära teha. Parimad lõhe ja forelli saamakohad on Keila-Joal, Väana, ka Pirita veel, kuna Kasari on peatrubiks haug, siis linask, ahven, särg ja vim. Forelli-riik on veel Valgejõe ja Loobu jõel. Õngitsemine sünnib kindlate reeglite järele: näiteks Keila-Joal ei tohi üle kahe lõhe päevas püüda ja neidki peab püüdma eri kohis, samuti ei ole lubatav Kasari jõel välja õngitseda üle kümne haugi. Üldse — marjakogumise ja maimude vettelaskmisega annavad õngesportlased mitmekordselt tagasi selle, mida nad endile võtavad.

Kas korraldatakse ka ühispuüke? Võistlusi?

Ühispuüke küll väga harva — üks õige kalamees ei salli suurt seltskonda! Kalapüügivõistlusi ei ole tänava ette näha, kuigi „Kalastaja“ on neid seni korraldanud õige mitu.

Jutt kaldub nüüd sellele, milliseid uudseid kavatsusi on seltsidel. Neid ongi: tahetakse nimelt mõnes järves katsetada linaski ja ahvena või ahvena ja koha ristsugutisega. Selliseid katseid on juba tehtud varemaltki: Klooga järvel on aastate eest ristsugutatud ahvenat ja koha. „Värdjaal“ on siiski paha omadus küljes: nad ei sigine edasi. Siinkohal märgib usutletav, et hõbelõhegi ei olevat mõnede teadlaste arvates muud kui lõhe ja forelli ristsugutis.

Küsin veel, kuidas kalandusringides ollakse rahul uue kalastusseadusega.

„See võiks olla veelgi drastilisem!“ arvab usutletav. „Poleks üleliigne isegi haugi ja ahvenaid kaitse alla võtta! Lätis näiteks on kaitsealuseid kalaliike palju rohkem! ... Ja kudemise ajal peaks olema püük täiesti keelatud!“

Usutletav mainib veel maaparanduse ja metsaderaiete halba mõju kalandusele, kuna hulk veekogusid on kadunud või kahenenud.

Külitsen veel üht-teist, kuid tunnen, et olen tulnud tõesti „kuival ajal“ — sesong on alles ees!

„Tulge sügisepoole, siis on uudist rohkem!“ on usutletava viimane sõna.

Peipsi kalurid.

32. Tallinna põllumajanduse näitus

Ükskord aastas avanevad Kadrioru mererannal asuva Tallinna näitusevälja väravad, et võtta vastu ligi sajatuhandelise rahvahulka maalt ja linnadest. Tänavu toimub see 26. augustil kell 12 päeval. Näituse ülesandmiseks on koos, võetakse vastu veel ainult mõned tähtsamad. Näituse ilme on seega selgunud.

Suurema hobusenäituse korraldab Põllutöökoda. Esmakordselt Eestis tuuakse kokku ligi 200 hobust. Kuna need on kõik esimese klassi tõuhobused meil aretatavatest tõugudest, siis juba hobuste osa pakub palju rohkem vaatamisväärlist kui mõni väiksem näitus.

Põllutöömashinade ja -riistu tuuakse näitusele sellisel arvul, et täitub kogu ruumikas näituseväli. Põllutöömashinadest kavatakse osa üles seada liikide kaupa parema ülevaate saamiseks. Näitusele tuuakse ka palju uudismasinaid.

Suurendatud ja mitmekesistatud on looduslikke väljapanekuid näituseväljal, mis ulatuvad loomade katusealustest kuni Lasnamäe kaldani. Asjast huvitatud leiavad seal talu oludele korrastatud näiteaia, kartulisorte, nagu nad põllul kasvavad, heinamaid, metsanduse taimeaia jne. Eriti õpetliku väljapaneku korraldab Põllutöökoda, mis võtab oma alla kogu põldviljade hoone.

Tähtsama osa väljapanekute moodustavad põllumajanduslike keskasutuste väljapanekud. Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus ehitab omale suurema näitusehoone, kus pannakse välja selle järjesti laieneva ühistegelise asutuse kõik omatööstuse saadused.

Vaatamisväärlist on käesoleva aasta näitusel väga palju. Näituse külastajatele tuleb tungivalt soovi-

tada külastada näitust ka laupäeval ja esmaspäeval, sest pühapäeval on osa väljapanekute vaatamine raskestatud rohke rahvahulga tõttu.

Esimese hobuste näituse juhid.

26.—28. aug. toimuva esimese suurema hobusenäituse aupatrooniks on peaministri asetäitja põllutöemiaister A. Tupits.

Näituse juhataja esimeheks on põllutöökoda esimees A. Jürima; liikmed: P. Männik, A. Saar, Chr. Arro, T. Kind ja M. Ilmjärv.

Nõukogu: A. Jürima, P. Männik, A. Saar, Chr. Arro, T. Kind, M. Ilmjärv, K. Liidak, K. Lind, A. Käbin, K. Taagepera, F. Sööt, V. Johanson, L. Teder, H. Leik, K. Indermitte, E. Kello.

Üldtoimkond: juhataja: K. Erenurm; liikmed: E. Milkop, V. Ojama, A. Kivimäe, A. Lass, E. Nugis, A. Niilo, J. Soosaar, A. Taliga.

Ehituste ja tehniline toimkond: juhataja: J. Linnakivi; liikmed: E. Velbri, G. Verret, A. Tealane.

Majandustoimkond: juhataja: F. Tobias; liikmed: J. Kaalep, A. Paara.

Hobusetallide ja esitusringi toimkond: juhataja: E. Milkop; liikmed: A. Niilo, J. Soosaar, A. Taliga, V. Sibul.

Näituse veterinaararstid: vanem arst A. Arras; arstid: Roosalu, Teivik, H. Talts.

Näitusi augustis

Käesoleva kuu jooksul tulevad pidamisele järgmised näitused:

19.—21. augustini Viru maakondlik põllumajanduse, tööstuse ja käsitöö näitus Narvas, korraldajaks Narva pm. konvent ja piirkonnaks Virumaa. 20. augustil Võnnu põllumajanduslik näitus Võnnus, Tartumaal; korraldab Võnnu pm. konvent ja piirkonnaks Võnnu ning naaberkonvendid.

26.—28. augustini 32. Tallinna põllumajanduse näitus Tallinnas. Korraldaja T. E. Põllumeeste Selts, piirkonnaks Põhja-Eesti, osalt Pärnu-, Viljandi- ja Tartumaa.

26. ja 27. augustil Vändra põllumajanduse näitus Vändras; korraldaja Vändra Põllumeeste Selts, piirkond Vändra pm. konvent.

26.—27. augustil Helme Põllumeeste Seltsi ja Helme Maanaiste Seltsi ühine põllu- ja kodumajanduse näitus Helmes. Piirkonnaks Valgamaa, Tarvastu ja Tuhalaane val-

lad Viljandimaalt ja Aakre vald Tartumaalt.

26.—27. augustil Vastseliina Põllumeeste Seltsi juubelinäitus Vastseliinas; piirkonnaks Vastseliina, Rõuge, Antsla, Võru, Kanepi, Põlva, Rāpina ja Põlva piirkonnad.

Meil levinenumad õunasordid.

Õunasortide leviku kohta meil toob andmeid ajakirjas „Aed“ A. Vilms. Andmed on võetud ETK Põllusamaa puukooli läbimüügist viimasel 10 aastal. Neist nähtub, et müüdü sortidest püsivad esirinnas Liivi sibulõun ja Tartu roosõun, samuti Valge klaarõun. Tähelepanev on, et antonovkat, mis aastate eest oli õige nõutav sort, läheb üsna vähe. Esimese 10 sordi hulgas on viimaseil aastail täiesti kadunud seerinka ja borovinka.

Alles mõni aasta tagasi oli tavaliseks nähteks, et nõuti esijoones valget klaarõuna, sulisepa õuna, Tartu roosõuna või lihtsalt säärast sorti, mis puult võttes kohe süüa kõlbaks.

Hea vähjasaak

Vähjapüük, mis algas 1. aug. ja kestab kuni 1. oktoobrini, töötab tänava kujuneda saagirohkeks. Seniste teadete järele on püük kõikjal rahuldav, kuna vähjataud, mida viimastel aastatel esines meie veekogudes, on täiesti kadunud ja vähki on sigenenud rohkem.

Vähkide väljaveovõimalused on head. Suuremal määral on võimalik neid ekspordida Rootsi, kuhu juba läinud aastal, vähjasaagi vaevu keskmine olles, eksporditi neid üle 10.000 kr. eest.

Müügile tulevad vähjad peavad olema suured mitte alla 10 sm.

Muudatusi Võrumaa laudades.

Võru maavolikogu otsusega kustutatakse Võrumaa laudades nimekirjast alates 1. jaanuarist 1940:

- 1) Urvaste vallas 9. mail ja 20. oktoobril peetavad „Kuldre“ laudad;
- 2) Rāpina vallas Võõpsu alevikus 20. aprillil ja 20. juulil ja Rāpina alevikus 18. juunil peetavad laudad;
- 3) Põlva vallas Himmaste külas 8. juunil ja 8. oktoobril peetavad laudad. Põlva vallaomavalitsusele lubatakse nimekirjast kustutatud laudades asemel pidada laata Põlvas 8. juunil ja 5. novembril.

Õhukummidega rangid.

Keegi hollandi sadulsepp on leiutanud õhukummidega varustatud töörangid, mis hoiavad ära haavade ja muhkude tekkimise hobuse kaelal. Rangide senised sisemised osad (pārg ja padi) on asendatud õhukesest nahast valmistatud padjaga, millesse on paigutatud tükk auto õhukummi. Selle küljes on läbi nahakatte ulatuv ventiil, mille kaudu voolikusse vajalikul määral õhku pumbatakse. Selline pārg kohaneb väga hästi muutustele hobuse kaelavormis.

Need töörangid on Hollandis väga kiiresti levima hakanud.

Uusimat filmist

Ikka enam ja enam hakkab film meil laiemat publikut köitma ja pole ainustki paika ekvaatori all, kuhu film oma saavutustega poleks ulatunud. Ka Eestis pole linna ega suuremat alevitki, kus kinod ei oleks töötamas.

Uus ajakiri „Väljavaade“, soovi-

des igakülgset omi lugejaid uusimate teaduse- ja kunstisaavutustega tutvustada, avab filmile erilise osakonna, mis oleks lülilik meile kinoteatrite ja neid külastava publiku vahel. Kõik, mis uudse ja huvitava tuleb linastamisele meie kinodes, leiab „Väljavaates“ nii pildis kui ka sõnas käsitlemist.

Selle osakonna toimetamine on usaldatud Gunnar Hochbergile, kes tulise kinosõbrana on tegelnud juba ligi 5 aastat kinoasjanduses ja sellel alal tarvilise vilumuse omandanud.

Toimetusel on korda läinud ühendusse astuda kõikide meil tegutsevate filmikeskustega nagu: „MGM“, „Parafilm“, „UFA“, „20-th

Century Fox“, „Üks film“, „Ars film“, „Esto“ ja „Rex atlantik“ ja nii viisi kursis olla kõigea, mis kinovallas tähelepanuväärilist sünnib.

Lootes, et kõik kinoala harrastajad meie lehe vastava osakonna vastu huvi tunnevad ja meid oma poolehoiuga austavad

„Väljavaate“ toimetus.

1. „Hüvasti, härra Chips!“ on „MGM“ uue filmi nimi, kui aga seda foto vaadata Robert Donat'i ja Green Carson'iga, siis ei näi see küll niimoodi kujunevat.

Foto „MGM“.

2. Dorothy Lamour ja Ray Milland on peaosalised värvilises suurfilmis „Tema džungliarmastus“.

Fotod „Parafilm“.

3. „Lipp“, nii on uue Terrafilmi nimi, mille mängujuht on U. Tourjansky. Vasakult alates: Brigitte Horney ja Villy Birgel, romantiline paar.

Foto a.-s. „Estofilm“.

Shirley Temple — „väike printsess“. Edasi öeldud — meie võime sellest filmist rõõmu tunda. Ta mängib seal koos Anita Louise'ga ja Richard Green'iga.

Fotod „20-th Century Fox.“

Uus õhtu soeng

Lorraine Day esitab Teile uusima õhtusoengu Hollywoodist.

Foto „M. G. M.“

Teater

Töölisteris

laupäeval, 19. aug. avatenduseks „Nipernaadi ja aastaajad“ esietendus. Algu kl. ½8 õhtul. Pääsmed kr. 0.20—1.25.

Pühap. „Ehast koiduni“.

Esmasp. „Kroonu onu“ üldhindadega.

Teisip. „Nipernaadi ja aastaajad“.

Kolmap. „Äripäev“ üldhindadega.

Neljap. „Nipernaadi ja aastaajad“.

Reedel „Caramba!“ ehk Dolores ja teisikud.

Laup. „Ehast koiduni“.

„Endla“ etendus Uduveres 29. aug.

Pärnu „Endla“ teater avab oma tegevushooaja Uduveres, kus 29. aug. mängitakse H. Vuolijoe „Niskamäe leib“.

„Ugala“ teater

annab etendusi 18.—27. augustini Türil, Järva-Peetris, Aravetel, Järva-Jaanis, Amblas, Paides, Kosel, Raplas ja Kuimetsal. Mängitakse M. Pagnoli „Caesarit“.

Rakvere teatrimaja

valmib peale jõulu. Seetõttu on Rakvere teatrielus oodata vaikset, teatrit talve.

Eesti Turistide Ühingu matkad.

19. aug. — 25. aug. ekskursioon Stokholmi. 19. aug. — 23. aug. ekskursioon Riiga. 19. aug. — 20. aug. huvisõit Tallinnast Narva. 20. aug. huvisõit Tallinnast Haapsallu. 25. aug. — 27. aug., 26. aug. — 28. aug. ja 27. aug. — 29. aug. ekskursioon Helsingi. 2. sept. — 7. sept., 16. sept. — 21. sept. ja 30. sept. — 5. okt. ekskursioon Stokholmi.

Kaubandus-tööstus

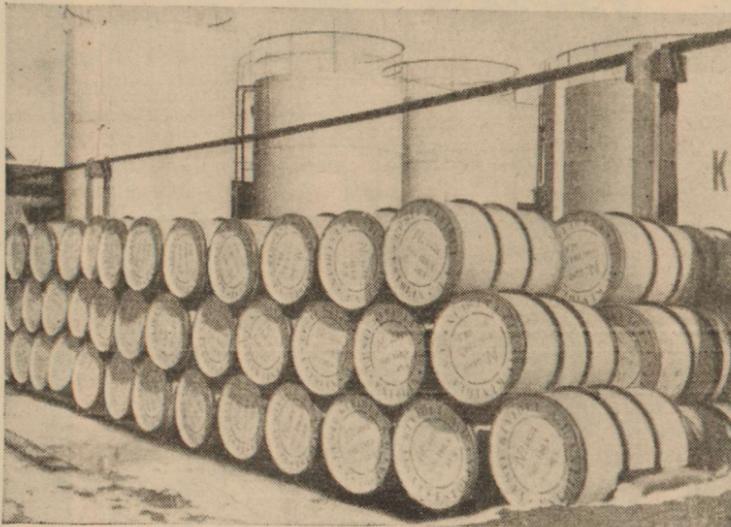
Millega esineme Saksa Ida-messil?

Möödunud aasta hea kordaminekuga arvestades, võtab Eesti osa ka tänavusest Saksa Idamesisist, milline peetakse 20.—23. aug. Königsbergis. Eesti osakonna üldjuhatus on usaldatud Majandusministeeriumi kaubandusosakonna abidirektori hr. dr. Vendti vilunud kätte, kelle väsimatu töö tulemuseks ongi võrdlemisi rikkalik kollektioon eesti tähtsamatest toodetest. Idamessist võtavad osa allpool toodud firmad:

- 1) Eesti Põlevkivitööstus,
- 2) „Kiviõli“ a.-s.,
- 3) Gold Fields Ltd.,
- 4) Eestimaa õlikonsortsium — põlevkivisaadused, õlid, bituumen, katsetabelid.
- 5) Võieksport — või, kaseiin, piimapulber, kondenspiim, juust.
- 6) Lihaeksport — korservid.
- 7) Munaeksport — eksportmunad.
- 8) Eesti Seemneviljajühisus — Sangaste rukis, Luunja nisu, pelusk, heinasordid, nagu: aruhein, kerahein, nurmik, ohtetu luste j. t.
- 9) Eduard Taska — nahatööd.
- 10) O.-ü. „Kodukäsitöö“ — mitmesugused käsitööd ja iluasjad.
- 11) A.-s. Kunstsarvetehased — kunstsarvetooted ja sordid.
- 12) Riigi Viinatehased — laua- viinad, vodka, kartulipiiritus 96,6%.
- 13) J. Lille kondiitriäri — mitmesugused mesikoogid.
- 14) K.-k. „Estonia“ — lihasaadused.
- 15) A.-s. A. M. Luther — kasevineerist saadused.
- 16) O.-ü. Kreenholmi Manufaktuur — üle 100 mitmesuguse lõngaproovi.
- 17) Kohila Paberivabrik — rotatsioonipaber.

- 18) Kalaeksport,
- 19) J. Leesment,
- 20) A. Anderson — kalakonservid, kilud, sprotid jne.
- 21) Eesti Punane Rist — ravimuda.

Nagu ülaltoodud loetelust selgub, on Eesti eksponaatide kogu tänavusel Idamessil eriti rikkalik ning esinetakse isegi mõnin-

Õlikivi valmiskaup

Foto Triefeldt-Sarap

gate uudissaadustega, millistele loodetakse Saksas turgu leida (ravimuda, mesikoogid jne.). Näituse Eesti osakonna üldkulud ulatuvad umbes 6.500 kroonini, mis kaetakse firmade osavõtumaksust, ärilisest läbikäigust ning riigi poolt eelarves ettenähtud toetussummast.

Eesti osakonna arhitektuurilise külje eest hoolitseb arhitekt Artur Hellat, kuna sisustuse ja kunstilise ilme eest kannavad hoolt kunstnikud Peet Aren, Hendrik Vitsur ja A. Kruszewski, kes kõik juba nädalapäevad Königsbergis viibivad. Hr. dr.

Vendt saabub täna tagasi Moskva näituselt ning sõidab kohe lennukil edasi Königsbergi, et juhatada viimaseid ettevalmistusi enne näituse avamist.

Eesti osakonna ehitamisel on kasutatud Kehra sulfaattselluloosivabriku pappi, Vasalemma marmorit, Järvakandi klaasi, Lutheri vineeri ja kodumaisi ehituskive, mis kujul ühtlasi ka neile toodetele mõjuvat reklaami teha. Majandusministeerium

esineb näitusel Kaali järve mudeliga, milline on välismaal suutnud huvi äratada. Messil jagatakse ka hulk Võieksporti reklaambrošüüre ja Eesti kuurortide prospekte.

Eelmisel aastal teostati näitusel ka käsimüüki, kus mitmesugustel eesti saadustel võrdlemisi hea minek oli. Tänavu on sakslased sellisel näitusel kauplemise kui ebasoovitava nähte ära keelanud. Sellevastu anti Eesti näituskapadele eriline kontingent 5000 Saksa marga ulatuses. Näituskapade müük teostub tänavu selliselt, et eesti kaupsid võetakse erikontingendi ulatuses juba enne näitust vastavatest kaupadest huvitatud saksa äride poolt üle, kes näituse ajal võtavad vastu tellimisi näituse külastajailt ja toimetavad kaubad pärast näituse lõppemist ostjatele koju kätte. —Ta—

Eesti õunte sisseveo kontingent Soome tänavuseks otsustatud.

Soome riiginõukogu otsustas äsja eesti õunte sisseveo küsimuse Soome tänavuseks, kusjuures kontingendi suurus määrati kindlaks 300 tuh. kilole. Sellest hulgast langeb augustikuu osale 40 tuh. kg, septembrile 40 tuh., oktoobrile 80 tuh. ja novembrikuu osale 140 tuh. kg.

Mainitud hulga õunte sisseveoõigus anti kuuetele Soome firmale selles ulatuses, kuidas keegi neist ostis läinud aastal kokku omamaa õunu. Eesti õunte sisseveoõigus anti tänavu vastavalt SOK'le 33,3%, OTK'le 31,2%, Hedelmäkunta 18,6%, Suomen Omenat o./y. 6,8%, Maakauppiaitten o./y. 6,3% ja Puutarhatuotteiden Jalostaja o./y.-le 3,8% ulatuses.

Kanamunade ja peekoni import Inglismaale tänavu suurenenud.

Peekoni import Kanadast ja Iirist vähenenud. — Hollandi osatähtsus või, peekoni ja munade impordis märgatavalt tõusnud. — Eesti munaeksport Inglismaale tõusnud üle 60 protsendi.

Kanamunade eksport Inglismaale kasvas tänavu esimesel poolaastal ligi 10 prots., võrreldes vastava ajavahemikuga möödunud aastal. Üksikutee maa-de järele on tunduvalt tõstnud oma munaeksporti Eesti, üle 60%, ja Hollandi, ligi 50 prots., möödunud aasta hulgast samal ajal. Ka Taanist on munaeksport Inglismaale suurenenud, kuna aga Soomest on vähenenud ligi poole võrra. Soome munaeksporti vähenemine Inglismaale sõltub Soome munatoodangu vähenemisest tänavu võrreldes läinud aastaga 10—15 prots. ulatuses, peaaesjalikult aga on Soome munaeksport tänavu suundunud Saksamaale, kust on saadud palju paremat hinda ja lisakontingenti, mispärast müügid Inglismaale on vähenenud.

Või import Inglismaale on vähenenud mullusega võrreldes vaid vähe. Briti maadest on imporditud võid samal hulgal kui mullu, teistest maadest on import vähenenud kokku 4 prots., eestkätt Taani ja Rootsi võieksporti osas. Eksporti on suurendanud eriti Hollandi, muuhulgas ka Eesti.

Peekoni import on 6 prots. suurem kui eelmisel aastal. Kanada ja Iiri osatähtsus on tunduvalt vähenenud. Teised eksportmaad, väljaarvatud Taani, lisasid peekoni eksporti. Eesti peekoni eksport Inglismaale tõusis ümarguselt 50 prots. võrra.

Inglise import üksikutest maadest on:

Või import:	Jaani 1938	Juuni 1939
	tsentnerit à 50,8 kg	
Iiri	106.927	81.464
Austraalia	1.029.798	1.037.713
Uus-Meremaa	1.461.946	1.382.629
L.-Aafrika	21.529	41.330
Soome	110.905	96.521
Eesti	78.250	90.811
Rootsi	165.641	103.342
Taani	1.158.244	1.028.838
Hollandi	365.723	472.605
Argentiina	39.868	47.770
Läti	120.172	146.518
Leedu	83.549	99.612
Poola	129.829	106.466
Kokku	4.935.833	4.858.703
Peekoni import:	tsentnerit	
Iiri	240.134	212.587
Kanada	700.953	579.670
Eesti	31.631	25.686
Leedu	95.261	150.315
Rootsi	129.104	167.226
Taani	1.673.130	1.684.606
Poola	221.865	307.020
Hollandi	249.570	363.920
Kokku	3.430.871	3.624.435
Kanamunade import:	1000 tosinat	
Iiri	16.128	16.381
Austraalia	941	858
Soome	3.431	1.770
Eesti	718	1.119
Rootsi	3.205	3.324
Taani	47.948	50.392
Poola	13.220	13.072
Hollandi	25.694	38.588
Belgia	768	225
Kokku	132.986	146.342

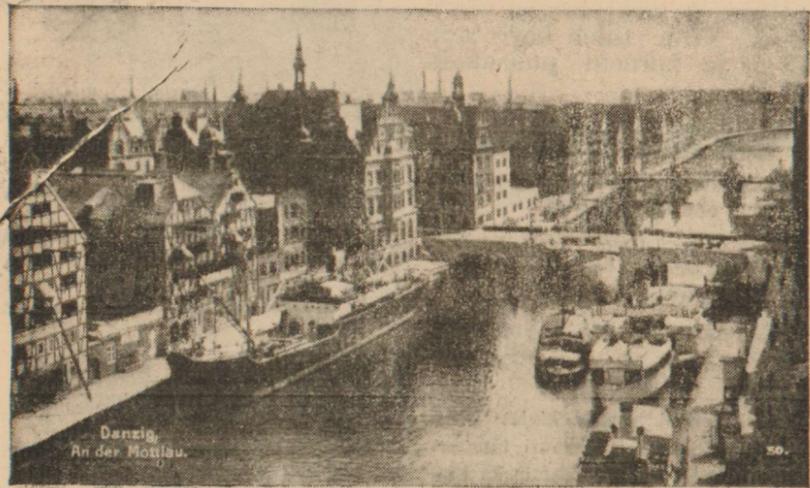

Leipzig messilt

Tähtsamat viimaseilt päevilt

Kui maailmasõda algas kõige kibedamal viljakoristamise hooajal, siis uue säärase suursõja lahtipuhkemist juulis-augustis ei peeta nüüd enam soovitatavaks ja püütakse seepärast tülide teravnemisest hoiduda just sel ajal, kui viljad veel põllult tarre toomata. Säärane viljakoristamise meeleolu valitses suurpoliitikas ka

Moskva diplomaatlikele läbirääkimistele on järgnenud seal sõjaväestapide salajased nõupidamised; Poola energilised protestid ja Inglise-Prantsuse kindlad seisukohad Danzigi küsimuses on küll Danzigi liitmise seniennustatud kiirust kahandanud, kuid seda päevakorrast veel mitte kõrvaldanud. Danzigi liitmise

Danzig

käesoleva suve teisel poolel ja näib kanduvat edasi ka suve lõpupäevile. Kas rahulik põllutöö ja värskes õhus viibimine on mõjunud erkudele rahustavalt, või on siin teised tegurid mängus olnud — seda ei tarvitse arvutama hakata, ent tõsiasi on, et sõjajutud on muutunud viimaseil päevil igavamaiks ja tahe tülküsimuste rahulikuks lahendamiseks on jälle tugevnenud.

See ei tähenda aga veel kaugeitki lõplikku rahu maa peale saabumist, sest rahu tahte kõrval käib endise hooga edasi rahvaste relvastumine ega ole veel astunud ühtki reaalselt sammu tulisemate tülküsimuste otsustavaks kõrvaldamiseks.

pooldajad, eesotsas oma juhi Forsteriga, on pöördunud otseselt Hitleri enese poole ja ei ole kaotanud lootust, et Danzigi liitmine Suur-Saksamaaga on paratamatu ja ainult ajaküsimus.

Kas danziglased leiavad aga oma soovide toetamist ka Itaalia kui Saksamaa liitlase poolt ja kas see Kesk-Euroopa telg ilmingimata nende pärast pöörlema hakkab, on siiski küsitav: viimaseil päevil toimunud itaalia-saksa välisministrite pikem nõupidamine omavahel ja Hitleri juures ei ole kuuldavasti mitte õli tulles valanud, vaid — vastupidiselt danziglaste lootustele — jätnud mulje, et Itaalia ei näi mitte tahet ole-

vat end Danzigi pärast veristama hakata.

Hitleri viimase samm — arutada Danzigi küsimust Rahvasteliidu ülemkomissari Burckhardtiga, kelle ta Danzigist Berchtesgadeni kutsus — näib tähendavat ka oma poolt seda, et küsimuse lahendamine on võtmas rahulikuma käigu ja et danziglaste lootus „kiirmarsile“ ei näi esialgu täituvat.

Südasuvisel kõrgpunkt all elame augusti teise poole saabumisest hoolimata ka oma sisepoliitikas: vaikus valitseb veel Toompeal, kus üksikute valitsuse liikmete suvipuhkused pole veel lõppenud ja valitsus oma terves koosseisus pole veel arutama hakanud eelseisva tööhooajaga seoses olevaid seaduseelnõusid; Parlamendiesindus on sõitnud välismaale — Norras (Oslos) peetavale parlamentide vahelise uniooni konverentsile ega ole veel ettevalmistusi teinud rahvaesinduse eelseisvaks istungjärguks.

Märkimisväärsemaid sündmusi on peaministri ja teiste valitsusliikmete ringsõite kodumaal, eriti peaministri külaskäik Haapsallu, kus ta pidas suure poliitilise kõne, ja Vormsi saarele.

Viimaseil päevil avalikkust

härinud kirikuelu küsimuste arutlemine, milles puudutati meie ev.-lut. kiriku peaisikut, võttis paiguti säärase suuna ja maigu, mida heaks tooniks kahjuks nimetada ei saa. Kirikupea kõrge koht ja isik tohiks väärida küll sama delikaatset käsitlemist, nagu iga harilikugi kodaniku hea nimi.

Kaheksa praosti rünnaku piiskop Rahamäe vastu ja kirikuelus ilmnenud kriisi peab nüüd lahendama, nagu see ka loomulik, kiriku kõrgem asutus — kirikukogu, mis astub kokku agugusti lõpupäeval.

Meie rahuliku töörühki eksitab ja meele tusaseks teeb kogu maal pikemat aega kestnud põud ja eriti tule-mõll, mis hävitab talusid, metsi, rabasid ja muid rahvamajandusi. Tavalisest sagedamad on ka uppumised ja muud õnnetused, mis nõuavad hulgaliselt inimohvreid vanade ja noorte seas.

Moskva suurt põllumajandusnäitust sõitis Nõukogude Vene kutsel külastama Eesti delegatsioon, kuhu kuuluvad põllutöominister A. Tupits, riiginõukogu liige ja kodumajanduskoja esinaine pr. L. Eenpalu, prof. G. Suits ja mitmed meie tuntuimad majandustegelased.

Gdynia

Leipzigis sügismess 1939.

H. Renter.

Leipzigis sügismess algab pühapäeval, 27. augustil ja kestab 5 päeva. Mustrimess, mis asetseb 22 näitusehoones, annab täieliku ülevaate Saksa tarbimiskaupade tööstuse tootest. Majatarvete grupis esineb ümmarguselt 1400 välja-panejat mitmesugustel aladel, nahk-, ehte- ja pudukaupade grupis üle 1700 ettevõtte, üle 700 firma esitavad mänguasju, jõulupuuehteid, peotar-

beid, muusikariistu, spordiar-tikleid, automaate jne. Tekstiilkaupadega esinevad 710 ettevõtet kahes näitushoones. Kosmeetikatoodete, rohu- ja värvikauba, toit- ja maitseainete alalt esinevad 200 välja-panejat.

Traditsiooniline sügisene ehitusmess toimub Leipzigis ühel ajal sügismessiga. Selle messi ülesandeks on tutvustada külastajaid uute vahenditega töötõhususe tõstmise ja ratsionaliseerimise alal ehitustegevuses. Seoses ehitusmessiga esinevad 28. ja 29. aug. vastavate ettekanetega tuntud eriteadlased.

Leipzigis sügismessist võtab rohkelt osa välismaa firmasid. Egiptus esitab puuvilla ja puuvillatooteid, esmakordselt esineb messil Luksemburg. Holland oma asumaadega esitab põllumajandussaadusi, valmiskaupu ning koloniaalsaadusi, Lõuna-Aafrika Ühendriigid — toorvilla ja villaseid valmistooteid. Böömi- ja Mäedimaa protektoraat esineb mitmesuguste tarbimiskaupadega. Venezuela esineb esmakordselt ja esitab oma põllumajandus- ning loomakasvatussaadusi. Peale selle võtavad näitusest osa Taani,

Prantsusmaa, Inglismaa, Itaalia, Jaapan, Rumeenia, Rootsi, Šveitsi ja Ungari.

Mustri- ja ehitusmessiga rööbiti korraldatakse veel rida erinäitusi, nagu moe-, vaateakende-, liiklusnäitus jne.

Leipzigis sügismessi külastajale antakse suuri sõiduhinna soodustusi Eesti, Läti, Leedu ja Sakamaa raudteedel ning laeva- ja õhulinidel. Lähemaid teateid messi kohta annab kõigis üksikasjus messi esindaja hr. Herbert E. Renter, Tallinn, Lai t. 29—6, tel. 478-35.

Oodata Inglise majandusdelegatsiooni saabumist?

Inglise lehtede teatel on oodata mitteametlikku majandusdelegatsiooni sõitu Stokholmi, Helsingi, Tallinna ja Riiga. Delegatsioon kavatses kaaluda ja leida võimalusi vastavate maadega kaubavahetuse elustamiseks.

Eestlaselt uus „välgumihkel“.

Paide gümnaasiumi muusikaõpetaja Juhan Zeiger on leitanud (ja Patendiametile esitanud) mitu uut tüüpi, väga praktilist tule süüta-jat. Asjatundjad arvavad, et Zeigeri lelutusel on suur tegelik tähtsus, kuna tema uued välgumihklid, avane-

des keskelt, on oma konstruktsioonilt lihtsad, odavad ja seejuures igati oma otstarvet hästi täitvad. Võib-olla toovad need eestlase leiutused täielise pöörde maailma välgumihklite senisesse turulokorda. Huvitav, et leiduriks osutus helilooja. Oma ideele olevat J. Zeiger sattunud suitsumehena, keda senised tulesüütajad nähtavasti põhjalikult ära pahandanud. Muide, kunstnike keskelt oli paljude tehniliste leiutiste isaks ka geniaalne Leonardo da Vinci.

Poola kaubandus Eestiga.

Eesti-Poola kaubavahetus vajab hädasti elustamist. Mõõdunud aasta bilanss näitab meie passiivsaldot 402.000 kr. ulatuses, mis tuli sellest, et kontingendid osaliselt täitmata on jäänud. Nii turustati kalasaadusi märksa vähem algul ettenähtud hulgast, samuti jäi piimamasinate kontingent täitmata.

Poola kaubavahetus Rootsi-ga näitas 1939. a. esimesel poolel rõõmustavat tõusu. Rootsist saadi aasta esimesel viiel kuul ekspordikaupu 19,3 milj. zloty eest, kuna vastu saadeti 31,5 milj. zloty eest. Mõõdunud aasta arvud olid vastavalt 18,5 milj. ja 26 milj. Poola turustas Rootsis suuremal hulgal kivisütt, mille vastu saadi rootsi masinaid ja mitmesuguseid metallimaake.

Häid võimalusi aiasaaduste turustamiseks

Tänavu, kus soodsa ilmastiku tõttu aiad näivad andvat rohket saaki, ei peaks tootjail siiski muret tekitama aiasaaduste realiseerimine.

Õunu võime eksportida Soome 300 tn, Saksamaale 300 tn lauaõunu ja 200 tn tööstusõunu, seega kokku 800 tn. On veel võimalus eksportida õunu Inglismaale. Ekspordiks Soome on soodsam aeg august ja november, kuna Saksamaale saame saata õunu septembri lõpust alates. Meie õunad tulevad Saksamal müügile maailmaturu hindadega.

Aedmarjadest on meil kindla turu omandanud mustsõstar — Inglismaal. Mustsõstar korjatagu kolmveerand valminult ja saadetagu veel samal päeval edasi. Hinnad võimaldavad aiapidajatele väljamakse 50 snt. kohapeal.

Ka punaste-sõstarde ja karusmarjade ekspordi on loota Saksamaale ja Inglismaale.

Vabarnate ja maasikate ekspordi takistab nende kõrge hind.

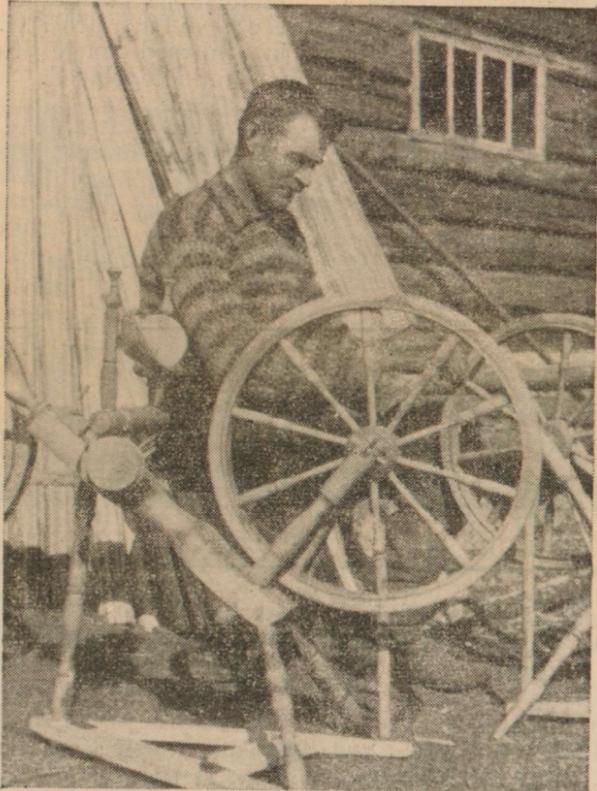
Kurke oleme seni turustanud välismaile tooskonservidena peamiselt Soome. Kuna seal on tolli kõrgendatud, siis tuleks mõelda ka Ameerika turule, kus tarvitatakse palju konservkurke. Tootjail tuleks silmas pidada, et kurgid oleksid täitsa rohelised, 7—9 või 9—12 sm pikad.

Sibulate eksport on meil seni olnud vähene kõrgete hindade tõttu. Siiski saame neid turustada Soome augustis, septembris, osalt ka oktoobris. On turustamisvõimalusi ka Rootsi ja Norra.

Metsamarjadest, mille saak on tänavu vististi rekordiline, on eeskätt jõhvika-tele ja pohladele loota head turgu Inglis-, Saksa- ja Prantsusmaal. Näib võimalik olevat ka mustikate eksport.

Sigureid, kui neid peaks jätkuma väljaveoks, võiksime eksportida Soome.

Köögililja ja seente väljaveo võimalused on endised, kui mitte lähedamadki.

Jokimeister

Foto Triefeldt-Sarap

Hilgav äri musta leivaga ning Tallinna kiludega Austraalias. Otsitakse esindust.

Meie esimesi aastatellijaid Austraalias kirjutab:

„Teil, Eestis, on küll tore suvi — siin, meil, aga tali. Iga päev sajab vihma. Igalpool on niiske ja märg ning kraadiklaas näitab pügalaid 12° C. Istun just kamina juures ja kirjutan neid ridu...“

Imelik ase, et elutsedes Sydneys, söön siiski musta leiba ning Tallinna kilusid! Harilikult inglased söövad ainult saia.

Üks meie Austraalia eestlasist küpsetab musta leiba ja teeb sellega head äri — mõne aastaga on ta saanud ilusaid tuhandeid naelu.

Tallinna kilud maksavad meil Sydneys 110 senti karp (väike karp!). Nõudmine nende järele olevat suur ja kilusid impordib ka meie sugu vend.

Nii on siis kilud meie oludes kallid, sest harilikud kalakonservid maksavad meil 35 s. karp (sardiinid jne.).

Praegu kavatsen kontakti luua meie kilutööstustega ja selgitada, kuidas on ekspordivõimalused Eestist.“

A. T.

Tartu näitusel korraldatakse ka villase lõnga korrutamise ja aedhernesete puhastamise võistlused.

Tänavu korraldatakse käsitöö-osakond Tartu näitusel ümber selles mõttes, et eraldi auhinnatakse tööstuste ja oskustöölise väljapanekud ning maanaisorganisatsioonide ja maanaste poolt esitatud väljapanekud. Näitusel kujundatakse eriline osakond maakodude sisustus, töö- ja pidurõivastus jne. Neis osakondades esinevad väljapanekutega ai-

nult maanaste organisatsioonid.

Tööstuste, äride ja oskustöölise poolt väljapanud tekstiilide ja käsitööde osakond kujuneb samuti rikkalikuks, kusjuures tahetakse eriti just rõhku panna, et koos valmistoodetega pandaks välja ka toormaterjali, ja just head toormaterjali.

Eelnimetatud osakondades korraldatakse mitmeid töövõistlusi, nii näit. villaselõnga korrutamise kindalõngaks ja aedhernesete puhastamise võistlused. Villa tuleb korrutada 200 gr ja herneid puhastada 700 gr.

Uusi ehitusi Tallinnas.

Linnavalitsuse poolt kinnitati järgmisi uusi ehitusprojekte:

Korterühing „Oma Tare“ projekt kivist nejakordse elumaja ehitamiseks Roosikrantsi nr. 8-b.

Jaak Ronimoisi projekt puust kahekordse elumaja vooderdamiseks Jakobi 16.

Daniel Reepsi projekt kivist puukuuride ehitamiseks, samuti tänaväärsete piirde ümberehitamiseks Kätusepapi 30.

Anna Kepi projekt katusealuse ja kontori ehitamiseks küttepuude laojooks Uue-Maailma 19.

Linnavalitsuse poolt kinnitati järgmised ehitusprojektid:

V. Valleri kolmekordse puuehituse püstitamiseks Härjapea 9.

Marie Punga projekt puust kahekordse elumaja püstitamiseks Alberti 31.

Aleksander ja Elvine Augide projekt puust kahekordse elumaja püstitamiseks Taime 1.

E. Kochi projekt elumajale kolmanda korra pealeehitamiseks Vene tn. 6.

Arnold Tui projekt kasvuhuone ehitamiseks Kirsi 4.

Anna Veitsmanni projekt puust elumajale teise korra pealeehitamiseks Kristiine 13.

Ehitusajanduse ühing

esineb Soome ehitusaäitusel, mis korraldatakse 7.—12. okt. s. a. Helsingis.

7.—12. okt. ekskursioon ehitusnäitusele Helsingisse. Näitusel esineb ka meie teedeministerium.

Vaakumventiil.

Leiutus vaakumventiil on mõeldud kasutamiseks peamiselt majapidamises — nimelt konservipurkidele.

Harilikult tekitatakse vaakum konservipurkides erilise aparaadi abil, kuhu purk sisse asetatakse ja õhk aparaadi mehhanismi kaudu välja pumbatakse. See on aga tülikas ja kulukas kasutamisel, eriti väiksemate konservimiste, s. o. tavaliste majapidamises ettetulevate konservimiste juures. Samuti on see spetsiaalaparaat hinnalt kallis ja temal töötada tasub ainult tööstusel. — Neist puudustest aitab üle uudne leiutus. Vaakumventiili saab kinnitada iga konservimispurgi kaanele, samuti pudelitele. Vaakumi tekitamine toimub õhu välapumpamise teel konservnõust vaakumventiili kaudu. Käsitlus on hoopis hõlpsam ja nõuab vähem aega. Konservitarvitusele võtmisel pole karta käärimisprotseduuri kettimist konservis, kuna purki võib sulgeda ja tekitada uuesti vaakumit.

Leiutuse vastu on osutanud vastavad ringkonnad suurt huvi. Müügile ilmuvat vaakumventiili siiski alles järgmiseks hooajaks.

„Juhatage, kus siin asub hotell?“
„Ei ole meil säänest asja olemas.“
„So! Aga kus on lähem restoran?“
„Ei ole meil toda elukat kah.“
„Siis siin ei saagi süüa ega öökorterit!“
„Melles ei saa, küll saab. Võõrastemaja om meil Jaani uulitsan ja kõrts ökva selle iin.“

Poola kaevurite elust-olust Kiviõlis.

(Meie kaastööliselt Kiviõlis).

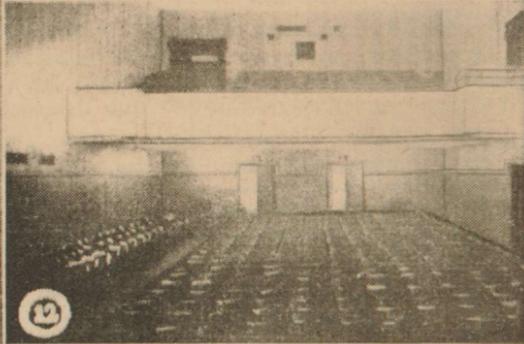
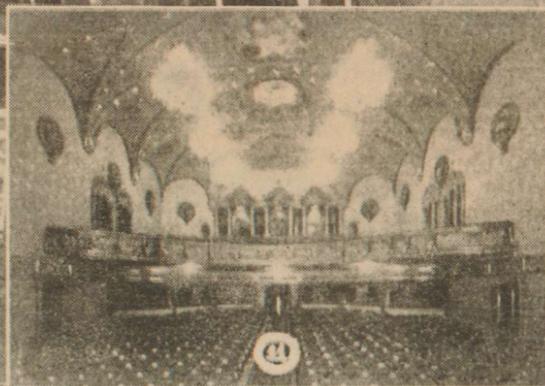
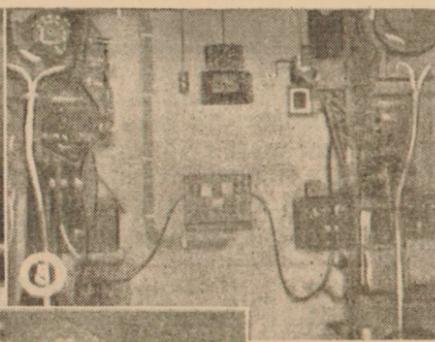
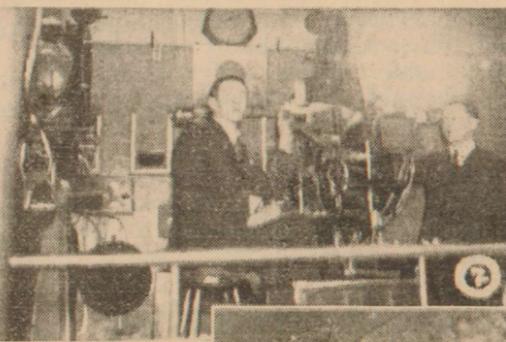
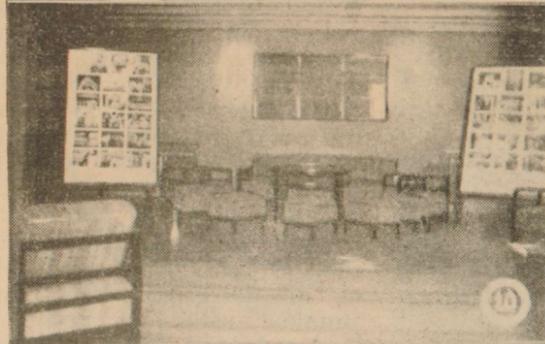
Käesoleval suvel möödub kolm aastat, mil Kiviõlli „marssisid sisse“ esimesed poola kaevurid. Pettunult esialgsetest lootustest lahkus suurem osa poolakatest juba mõne aja pärast ja kohale jäi töötama vaid veerand esialgsest arvust. On huvitav, et siia saabunud poolakad olid pikkade aastate jooksul läbi rännanud Euroopa suurimad kaevandused ja asjatult ei kutsunud neid maailmaränduriteks. Praegu töötab Kiviõlis 75 poola kaevurit, kes peamiselt perekonnainimesed. Poolakatel läheb juba ladusasti uue kodumaa keel ja mõnigi mees on neist sel alal osutanud üpris head annet. Oma kultuuri säilitamiseks on kohapeal ellu kutsunud poola koloonia klubi, katoliku-usu kirik, oma kool jne. Paariaastase siinoleku tagajärjel on poolakad silmnähtavalt kosunud. Igal mehel mängib toas raadio ja läikiva uue rattaga sõidetakse külla lähedal elavaile tuttavatele. Kuna poola kaevurite perekonnad on lasterohked, siis on uuel kodumaal mõne kaevuri pere kasvanud paari hinge võrra ja väikesed poolakad leiavad lõbusaid mängusilisi eesti laste hulgast, kellega vastastikku üksteise keeleoskuse tagavara täiendatakse. Paljudele poola neidudele on nende uus kodumaa kujunenud abielu sadamaks, kuna õnneliku abielusadamasse on purjetanud juba kümme-kond poolatari. Samuti on mõnigi kohalik piiga oma unistuse printsi leidnud kaugelt tulnud poola kaevuris, kellega nüüd koos õnneliku abielu elatakse. Nii on siis uus kodumaa neile, kes tulid tõsise töötahtega, kujunenud vastuvõetavaks. Poolakatega on rahul kaevanduse juhatus.

Eesti võtab osa Lvovi näitusmessist Poolas.

Eelolevas septembris, 2.—12. päevani, toimub Poolas, Lvovis, näitusmess, millest Eesti võtab osa esmakordselt. Mainitud näitusest on huvitatud peale Poola kaubandusringkondade veel Rumeenia, Ungari ja Balkani riikide äri-ringkonnad. Lähemate andmete saamiseks ja osavõttust teatamiseks pöörduda majandusministeriumi poole.

Saksa messidel kaob väljapanekute otsene müük.

Välisministeriumi teatel kaob tulevikus Saksas toimuvatel messidel näitusele asetatud kaupade otsene müük sularaha vastu. Saksa ametivõimud on asunud seisukohale, et messid peavad vaid lähendamata ostjaid-müüjaid ja soodustama vastavate tehingute sõlmimist, ilma et kohal sooritataks käsimüüki. Selle korraldusega tuleb Eesti väljapanekuid arvestada ka juba eeloleval Königsbergi messil.

Pealinna esietendus-kinod

1. „Metro“ kontoris. 2. „Suur valss“ oli M.G.M.-i tõmbenumbriks. 3. M.G.M. reklaamtuba. 4. „Moderni“ boyl annab higistada. 5. „Bi-Ba-Bo“ sarmikaid näitsikuid. 6. „Moderni“ administraatoreid. 7. „Moderni“ aparaadi-

ruum. 8. „Arsi“ moodne heliaparatuur. 9. Kui „Bi-Ba-Bo's“ on päev õhtul. 10. Mugav ooteruum „Hello-ses“. 11. Vaade „Gloria Palace'i“ rõdult. 12. „Bi-Ba-Bo“ mugav saal.

Utlandiska turister i Estland

Utlandiska turister i Estland erhålla 50% nedsättning på järnvägarna.

Alla utländska turister, som vistats i Estland minst 7 dagar erhålla 50% nedsättning på järnvägarna. Motsvarande intyg utställas på kurorterna i de lokala kurortsförvaltningarna, på andra ställen på turistbyråerna, i Tallinn på Central Turistorganisationen (Turismi Keskkorraldus), Rådhusplatsen. Intyget är gällande ett år.

Andelen svenska sommargäster i Estlands kurortsliv 1939.

Sistlidna vår var man i Estland och Skandinavien i Sverige rätt pessimistisk att det rådande politiska läget möjligen kunde menligt inverka på resandeströmmen mellan de båda länderna, vilket för våra turister hade varit till stor skada med hänsyn till att Sverige i Estland, och skenbart tvärtom, äro mycket omtyckta turistländer.

Efter världskriget och sedan Estland blivit självständigt har år för år trafiken mellan dem tillväxut i det att den under den ryska tiden lågat totalt nära. Gamla historiska och kulturella förbindelser mellan de båda länderna kunde uppblomma ånyo och inverka på våra relationer i alla avseenden endast under Estlands självständighet.

Vad denna sommar beträffar, så

kan man redan nu förutsäga, att denna återigen har slagit ett rekord på den ömsesidiga turisttrafikens område och i sammanhang därmed också beträffande andelen av de svenska sommargästerna på Estlands kurorter under denna sommar.

Av de av svenskarna omtyckta kurorterna i Estland nuförtiden böra framför allt Pärnu och Haapsalu framhävas, då däremot Narva-Jõesuu och Kuressaare i ringare grad ha uppsökts av svenskar. Själva Narva är mycket tilldragande för svenskarna på grund av sina stora svenska historiska minnen. Haapsalu är omtyckt av svenskarna förnämligast genom sitt läge i omedelbart närhet av svenskbygderna vid Estlands västkust, av vilka i främsta rummet Vormsö bör omnämnas med sina omkring 2000 estlandssvenskar. Pärnu kommer i frågan som den modernaste kurorten i Estland. Kuressaare är en av Estlands mycket kända gyltjebadkurorter. Självfallet är, att dessa kurorter lämte sina sevärdheter ererbjuda svenskarna mycken omväxling, vederkvickelse, vila och nöjesliv.

Under denna sommar uppgår antalet svenskar vid Estlands kurorter Pärnu, Narva-Jõesuu, Haapsalu och Kuressaare sammanlagt till ungefär

4200 personer, av vilket antal kommer på Pärnus andel i detta nu omkring 3000, på Haapsalus 600 och, på Narva-Jõesuus 400. Kuressaare, den fjärde kurorten i ordningen, besöktes av svenskarna av ungefär 200 personer. I dessa tal, som jag i runda tal anför, ingå icke de vanliga turisterna, som vistats vid kurorterna mindre än 5 dagar och inregistreras icke på adresbyrån. Antalet dylika turister tillhör självfallet totalsumman an de från Sverige till Estland komma resenärerna. Fastställandet av deras vistelseorter i Estland vid deras rundturer är nästan omöjligt.

Senaste sommar var andelen svenskar vid ovannämnda tidpunkt på sagda kurorter närmare en tredjedel lägre.

På grund av den vackra augusti fortgår kurortslivet i detta nu nära nog oförändrat och tillflödet av sommargäster har icke sinat, icke ens för Sveriges vidkommande. Därtill står nu ännu i utsikt, att ca 20. augusti några sällskapsresor från Sverige hit företagas utan att taga i betraktande privatresande enda intill 15. september, då säsongen avslutas vid Estlands kurorter.

Rein Koolme.

Europas kõneldakse 120 keelt.

Europa riike arvestades peaks sellel mandril leiduma ligikaudu 20 keelt, kuid tegelikult kõneleb Euroopa elanikkond 120-el keelel. 19 keelt on sellised, millel räägib üle 5 miljoni inimese, kuna 37 keelt kõneleb üle miljoni inimese. Selle kõrval leidub umbes 50 keelt, mida igapäev ei kõnele isegi 100.000 inimest. 82 miljonit kõneleb saksa keelt, teisel kohal seisab vene keel 71 miljoni elanikuga N.-Venemaa Euroopa-osas; edasi järgneb inglise keel 47 miljoni elan.

Erisoodustusi Itaalia külastamiseks.

Itaalia saatkond Tallinnas teatab, et 6.—12. septembrini s. a. toimub Baris Levanti näitus, mis puhul on võimaldatud näituse külastajale Eestist 50-prots. hinnaalandus Itaalia raudteedel sinnaõidul 23. augustist — 21. septembrini ja tagasõidul 6. septembrist — 5. oktoobrini Grupisõitjatele (vähemal 8 inimest) antakse hinnaalandust 70 prots. Hinnaalandus on maksev ka mere- ja õhuteedel. Mainitud soodustuste saamiseks tuleb pöörduda Itaalia saatkonna poole Tallinnas.

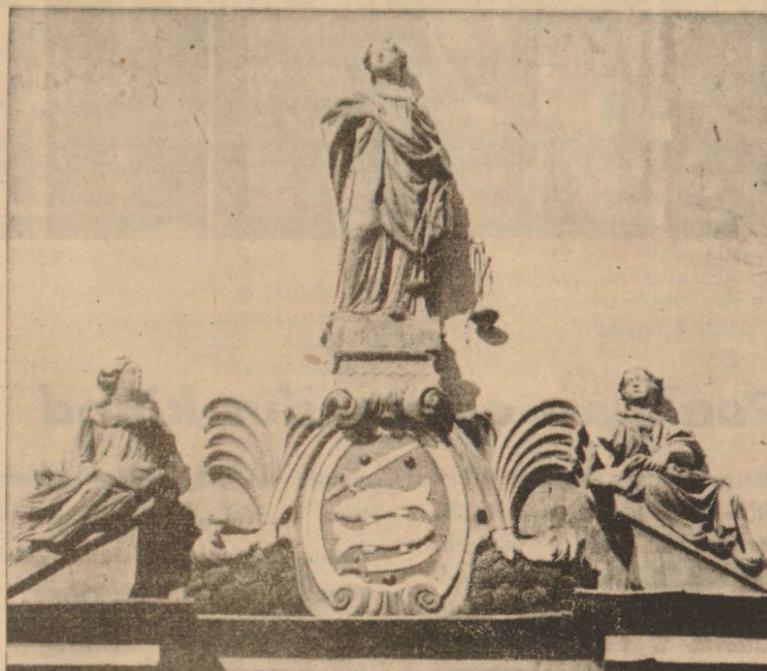
Matkades Itaalias on soovitatav kasutada odavamaid turistliirisid, mida müüb Eesti Pank ja a.-s. Scheel ja Ko.

Viru majandus-paraad Narvas

Maakondlik näitus pakub palju huvitavat ja õpetlikku

Viru maakondlik näitus Narvas, mis algas täna, 19 aug. ja kestab kolmapäeva, on märksa suurejonelisem senistest ja annab kujuka pildi Virumaa põllumajanduse, tööstuse ja käsitöö edusammudest. Väljapanekute rekordilise rohkuse kõrval väärrib erilist äramärkimist nende kavakindel valimik ja esitamise laad. Juhuslikkust väljapanekute alal on suudetud ka hea eduga vältida, samuti ka nende esitamist kuival ja ebaelulisel viisil. See näitab, et näituste korraldamine meil on liikumas juba õiges suunas.

Uudusena demonstreeritakse näitusel tööprotsessi, mille nägemine on küllastajaskonnale mitte ainult huvitav, vaid samavõrra ka kasulik oma silmaringi ja teadmiste laiendamisel. Demonstreeritakse riidevalmistust, kangakudumist, õmblemist, „elektrikarjust“, keetmist elektripliidil, leivaküpsetamist, lauakattimist jne. Naisorganisatsioonid esinevad selliste näitlikkude väljapanekutega nagu 6-liikm. perekonna hoidiste tagavara, perenaise suhkur talus, kodukaunistamine lilledega jms.; maanoored esitavad oma töötulemusi kanakasvatuse, kodukaunistuse, rahvarõivaste

Narva vapp
raekoja portaali kohal.

Foto Triefeldt-Sarap

ja paljudel muudel aladel. Sõnaga — huvitavaid ja näitlikke väljapanekuid ning esinemi on näitusel palju. Paelub tähelepanu ka suur veisteosakond, kus on välja pandud 30 friisi, 17 maakarja ja samapalju punase karja tõugu looma; on esitatud ka iga tõu

noorkari. Hobuste-osakonnas on välja pandud paarkümmend tori ja ardenni tõugu hobust. Huvipakkuv on ka kogukas põllutöömashinade ja riistade osakond, kus enamik väljapanekuid on kodumaa metallitehastelt. Kokku on näitusel 25 osakonda.

vanem Kudruküla tervisemudale, mida juba vanasti veeti Peterburi kui hinnatavat terviseallikat.

B. Dultz, panga- ja kaitseleidiu tegelane, arvab, et ärielu linnas on üldiselt siiski tagasi läinud. Paljud kaupmehed on seepärast rännanud kaevandusrajoonesse või on avanud seal oma osakonnad. Ent lisab, et rahalisi kohustusi õiendatakse korralikult.

Sedasama kinnitab ka Selberg, Narva Ühispanga juhataja, kes muide vaatab pisut optimistlikuma pilguga tulevikku.

A. Tuulik, kalevivabriku direktoreid, annab lühida ülevaate olukorrast oma tööstuses. Selgub, et tööga on vabrik praegu kindlustatud pool aastat ette. Töölisi on kokku 620, neist 35 alles hiljuti tööle võetud. Vabrik valmistab nüüd ka kudumislõngu, mille järele nõudmine on elav. Saadused turustatakse peamiselt kodumaale, vähemal määral ka Soome ja Leetu.

T. Coulson, linavabriku direktoreid, peab olukorda vabrikus praegu rahuldavaks. Vabrikus on töö 1400 töölisi. 70% saadusist läheb välismaale. Kodumaal on eriti nõuetav kaup tööstuse mitmevärvilised vaibad.

Rahul olukorraga praegustes oludes ollakse ka Kreenholmis, Narva suurimas tekstiiltööstuses. Tööstus saadab välismaale umbes 50% oma saadusist. Viimastel aastatel on järjekindlalt uuendatud tööstuse sisseseadet ja on tehtud omalt poolt kõik, et püsida võistlusvõir lisena välisturgudel.

J. Öunapuu, Narva suuremaid riidekaupmehi, kinnitab, et tagasiminekut ärielus ei ole märgata, kuna linna tuuakse raha ka põlevkivikaevandusist. Ostjaid tuleb Narva isegi Tallinnast, sest paljud kaubad on siin märksa odavamad.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Narva osakonna mööblitööstuses, mis viimaste aastate jooksul on tõusnud suurimaks

Tegelaste arvamus kohalikust majanduselust

Maakondliku näituse puhul Narvas usutles meie ajakirja esindaja tuntuimaid kohalikke seltskonna- ja majandustegelasi, et saada ülevaatlisku pilti linna ja ümbruskonna majanduslikust arengust.

Linnapea J. Lust vastab sellekohasele küsimusele kohe, et linn on majanduslikult sammumas tõusuteed. Linnal on nüüd oma laevaliini ja mitmed bussiliinid, mis töötavad kõik kasuga. On ehitatud uus, moodne veevõrk, on laiendatud elektrivõrku 3 a. jooksul 1000 abonendi võrra, on asutatud linapank, mille tegevus areneb üle lootuste edukalt. Tervishoiu alal tähendab suurt edusammu aja-

kohase haiglahoone rentimine Kreenholmilt 12 aastaks, samuti ka supelbasseini rajamine Joaorgu.

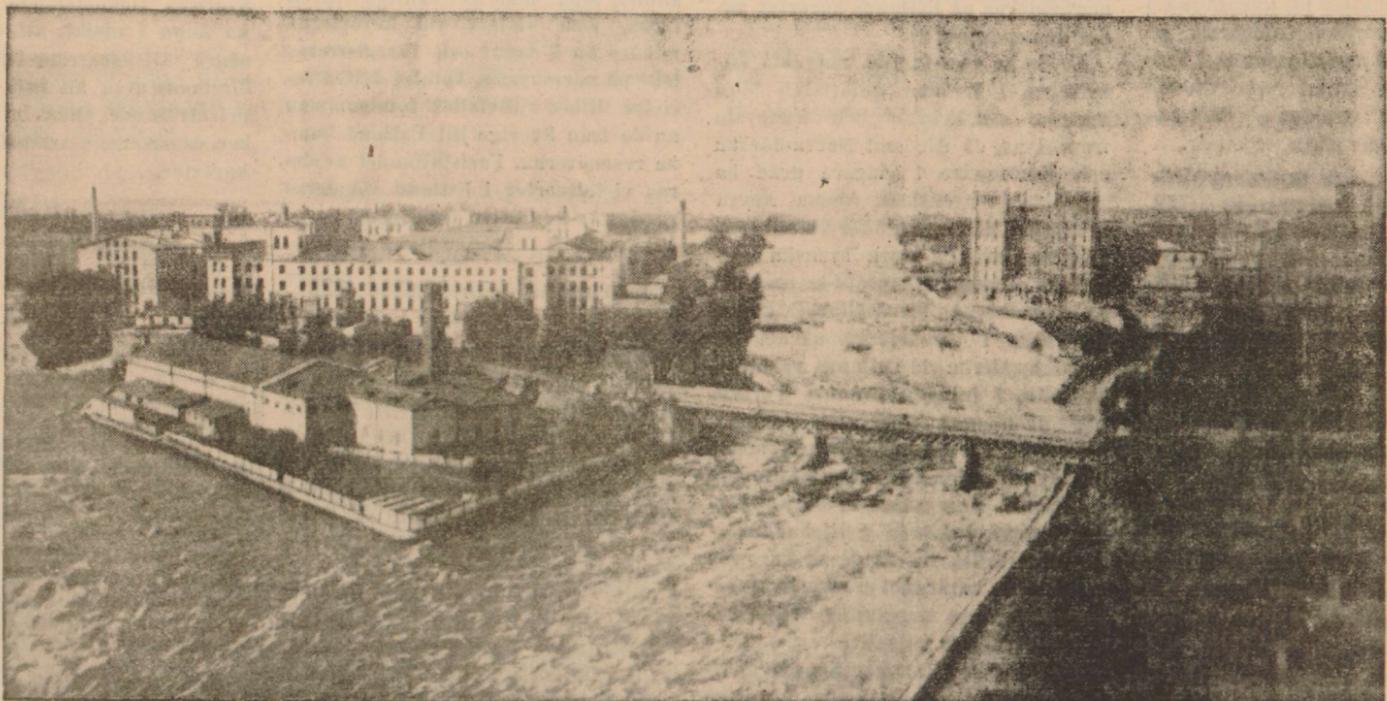
Tuleviku kavatsusist märgib linnapea pandimaja asutamist südalinna juba eeloleval sügisel, sise-bussiliinide väljaarendamist, ja edasi veel kinise turuhoone ehitamist. Ka on linnal kavatsus rajada oma turbatööstus Samokrassi rappa.

„Järgmise 5—10 a. jooksul on linna pilt täiesti rõõmus ja uus!“ ütleb linnapea lõpuks.

P. Ellert, majaomanik ja pangategelane, leiab, et majandusel on märgata tõusu: linnas on tekkinud uusi elu-

jõulisi tööstusi tekstiil- ja mööblivalmistuse alal, kaubandus on elavnenu ja seda just õlitööstuste läheduse tõttu, ei ole ette tulnud mainimisväärseid maksujouetusi jne. Ehitustegevus on käimas Joaoru linnaosas, kuid südalinn kipub täitsa välja surema, milles usutletav peab süüdlaseks eeskätt just linnavalitsust.

A. Pöder, N.-Jõesuu linnaosa vanem, on kuurordi väljavaadete suhtes väga optimistlik. See optimism näib olevat ka põhjendatud, sest suvitajate arv on jõudnud tänavu rekordilisele tasemele ja küünib juba 8000 lähedale. Suuri lootusi paneb linnaosa-

Kreenholmi vabrik

Niisugust väljavaadet ei maksaks soovitada kellelegi!

Niisugune väljavaade võib huvitada ainult elupõletajat.

Parem on juba see, kui öeldakse, et sul on väljavaateid 300-kr. soojale kohale.

Kõige paremaid väljavaateid pakub aga äsja ilmuma hakanud ajakiri „Väljavaade“.

Narvas, ollakse olukorraga täiesti rahul. Tellimisi on poole aasta jagu ees, ja kuna tööhinnad on odavad ja tehakse vaid kvaliteet-tööd, siis on rohkesti tellimisi ka pealinast ja teistest linnadest.

Konsulent agr. M. Mets andis seletusi ümbruskonna põllumajanduslikust arengust. Viimaste aastate jooksul on rohkesti üles haritud uudismaad ja see on avaldanud mõju ka karjapidamisele. Kontrollühingute võrk on tihenenud ja ühingute arvult seisab Narva konvent teisel kohal. Suurt tööd on tehtud ka kodukaunistamise alal, on istutatud puid, rajatud aedu jm. Tänavust viljade seisukorda võib lugeda rahuldavaks, muret teeb vaid loomastõõda küsimus, kuna põldheinasaak on 50% mullusest.

A. Käbin, pangategelane Jõhvis, peab sealset ärielu küllaltki vilkaks. Kasvab ka ehitustegevus, kuigi naaber Kohtla-Järve on nüüd paisunud omaette keskuseks. Usutletav kurdab vaid agentide nuhtlust, eriti palju olevat liikvel raadio- ja jalgratta-pakkujaid. Pakilisimaist küsimusist märgib gümnaasiumi nõutamisest linna.

Optimistlikult vaatab olevikku ja tulevikku ka P. Rosenberg, moodsaima ja suurima veski omanik. Ka tema arvates näitab kohalik ärielu tõusu, millist asjaolu tuleb panna eeskätt üha suurenevate kaevanduste arvele.

Ka Australiast eestlasi kodumaale tagasi

Tänavu Brasiilia „rohelistest põrgust“ kodumaale saabunud ja veel saabuvate eestlaste kõrval on oodata ka Austraaliast üksikute eestlaste gruppide tagasijõudmist Eestisse. Vastandina teisel hättajäänud ja oma tervise kaotanud eestlastele, saabuvat Austraaliast tagasi grupp seal endale majanduslikult jalad allasaanud üksikisikuid ja mõned perekonnad. Sõidetakse omal kulul ja Eestis kavatsetakse osta maju ja talusid. See on ka õige talitusviis, et Austraalias kogutud kapital, mis sealsetes oludes siiski mu-

retut elu ei võimalda, ära kasutatakse kodumaal, kus igal kroonil on kaalu. Igatahes pakub kodumaa väljavaateid neile, kes Austraalia naeltega Eestisse tagasi tulevad.

Kes lõpuks Austraaliast kodumaale sõidavad, pole kindlalt praegu teada, nagu on ka lahtine küsimus, millal ühissoit toimub. Aegajalt on seni Austraaliast ikka üksikuid saabunud, kelledest aga mitmed on teisipidi mõne aja möödumisel Austraaliasse tagasi läinud, saamata endale Eestis jäävat kodu rajada. Kindlasti sel aastal kodu-

maale sõitjaist mainigem Hendrik Karro, Jüri (Georg) Kadaka, Osvald Metsa, J. Tiidolepa, Gustav Veide ja Heinrich Parvei nimesid, kes Austraaliasse on edasi rännanud Ameerika Ühendriikidest ja mujalt. Elu Austraalias, kuigi nüüd lähedam kui mõned aastad tagasi, nõudvat siiski kümnetesse tuhandetesse ulatuvaid summasid korraliku farmi loomiseks.

Koduköök.

Karastavaid ja kosutavaid toite kuumal ajal.

Palavatel päevadel inimene vajab toiduks äärmiselt külma ja karastavat. Samuti perenaisel on kergem toite valmistada külmalt, värsketest ainetest, kuna tal pole siis vaja higitada palava pliidi ääres. Tähele tuleb panna veel, et värsked s. o. toored ained on toite- ja vitamiinirikamad. Samuti on neis alal eeterlised õlid ja ekstraktained, mis keetes osaliselt või täieliselt kaduma lähevad.

Alljärgnevat toiduretsepti koostades on loetletud omadusi silmas peetud.

Enne serveerimist hoida toite jää või külma vee peal. Suppidele võimaluse korral tükikene jääd sisse panna.

Kohupiim suruda läbi peene sõela, segada vee või piimaga, Sinna juure lisada riivitud porgandeid ja hõõrutud munakollane, pipar ja sool. Lasta hästi külmaks minna ja serveerida peene tilliga üleriputatult. Ribadeks lõigatud redised antakse eraldi lauale.

Külm lihasupp.

200 gr vasikapraadi, sinki, seapraadi jne., 200 gr rabarberit, 1—2 hapu- või soolakurki, 2 keedetud muna, 2 spl hapukoort, 1 tl sinepit või mäerõigast. Soola, veidi suhkrut ja rohelist peterselli, tilli ja murulauku.

Rabarber ühe ltr külma veega keeta ja läbi sõela valada. Külmale leemele lisandada peenendatud liha ja kurgid. Koor hõõruda kausis suhkrut, soola ja sinepiga. Supp valada peale, ühtlasi lisandada kaheksaks lõigatud munad ja rohelised maitseained.

Porgandi ja rabarberi külmitoit.

100 gr porgandit, 100 gr rabarberit, 200 gr keedet. kartuleid, veidi sibulat, 1 tl suhkrut, 1 tl mäerõigast, soola.

Porgand riivida, rabarber üsna õhukesteks ratasteks lõigata, kartulid kuubistada. Segada segiklopitud koores, suhkrut, mäerõika ja vähese soolaga. Serveerida hästi külmalt külma vasikaprae või külma kalaga.

Kurgi ja tomati külmitoit.

1 värske kurk, 2 keedetud kartulit, 1 tomat, 1 keedetud muna, ½ kl hapukoort.

Kurk, kartulid ja munavalge kuubistada. Tomat ja munakollane läbi sõela suruda, segada juure koor ja veidi soola. Kõik kokku segada, serveerida hästi külmalt. Sobib õhtusöögiks või lõunaks külma kana kõrvale või niisama.

P. Rosenbergi jahutööstus Jõhvis.

Inglise raadio

KB

TALLINNA MANUFAKTUUR JA KAUBANDUSE 1/4
PSTK. 231

Noorte elu

Muudatusi noorsoo organisatsioonide registris.

Riigi Teataja Lisas (nr. 62, 28. juulil 1939.), on avaldatud Noorsoo organiseerimise seaduse § 20 alusel Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnas peetavas noorsoo-organisatsioonide registris 11. veebruarist 1938. kuni 20. juulini 1939. kustutatud 106 noorsoo-organisatsiooni nimed.

Nagu kuuleme, ei ole nende organisatsioonide kustutamine registrist olenenud nende tegevuse lõpetamisest. Toimunud on nimemuutusid ja muid vormilisi korraldusi. Registreerimise võtmine on jälle alati võimalik.

1939. a. on registrisse kantud 220 noorsoo organisatsiooni.

Stipendium 2 nooroolasele.

Õppimiseks rahvaülikoolis on otsustatud anda stipendium 2 noorsoo-õpilasele Lääne-Virust. Sellekohase teate avaldas noortele Kundas 6. aug. toimunud noorte suvepäeval ÜNENÜ Lääne-Viru keskkorralduse esimees E. Maltre.

ka õpetajad õhtul kooli igal oma töö juurest, olles päeval töötanud direktorina vabrikus, insenerina, juhina või eriteadlasena oma otsesel kutsealal. Kooli õpetajaskonda kuulub hulk meie üldiselt tunnustatud eriteadlasi, ülikooli õppejõude, majandusteadlasi, tehaste juhte ja insenere. Siin on kooskõlastatud töö ja koolitarkus. Nii kaovad lõhed teooria ja praktika vahel ja kooli lõpetajatest tulevad kogenenud ning positiivselt ellusuhtlajad eriteadlased.

Kooli juures tegutsevad mitmed tehnilised erikursused kuni aastase õppekavaga, mõnedel neist on kooli õigused. Nimetada võiks kinomehaanika ja raadiotelegrafistide kursusi. Tänavu kevadel Postitalituse juures asuvas raadiotelegrafistide kutseeksami komisjonis raadiotelegrafisti kutse omandajaist on 78% saanud oma ettevalmistuse NMKÜ raadiotelegrafistide kursustel. Nende hulgas ka esimene Eesti tegelik nais-raadiotelegrafist. Sedasama võib ka ütelda kutsetaotlejate kohta kinomehaanika alal. Tähelepanu väärivad ka kooli juures korraldatavaid lühilajalised kursused, kus valmistatakse ette üldainetes neid, kes soovivad sooritada eksternina meistri või õppinud tööliste kutseeksami. Neid kursusi korraldatakse kaks korda aastas. Kursused lõpevad tavaliselt siis, kui algavad eksamid tööoskusametis. Tung kooli ja kursustele on suur. Kooli-

kooli kehalise kasvatusse instituudi juhataja dr. Kask ja teised.

Noortejuhtide kursusi on peetud juba 17 aastat pidevalt.

Viljandi noorte spordilaager 1940. a.

Eesti Noorte Spordiliidu Viljandi-maa ringkonna juhatusel on kavatsus 1940. a. korraldada Viljandi noorte spordilaagri. Tänavu jäi laager ära.

Viljandi naiskutsekooli õppejõude.

Haridusministeeriumi kutseosak. poolt on kinnitatud Viljandi linna naiskutsekooli uuteks õppejõududeks eelseisvaks õppeaastaks Mari Martinson — Instruktoriks, Salme Jaakson, Leida Uustalu, Alfred Kivirähk, Augustin Pung, Frieda Rosenberg, Johanna Samon ja dr. G. Täht — tunniandjateks.

Sürgavere algkooli õpetajaks Kaarel Mets.

1. augustist alates on Võisiku valla Oorgu algkooli juhataja Kaarel Mets paigutatud Taevere valla Sürgavere algkooli õpetajaks.

Põnev romaan

Yri Naelapealt uus romaan „Jälg“.

Uheagselt A. Speek'i ajaloolise romaaniga hakkab meie ajakirja esimesest numbrist alates ilmuma ka Yri Naelapea uus algupärane eesti põnevusromaan „Jälg“. Ka see on trükitud nii, et lugeja sellest vaevata saab moodustada eri-vaadatu.

Yri Naelapealt on varemini ilmunud fantastiline põnevusnovell Bertil Holmqvist „Postimehes“, novellidekogu Vahased vabarnad „Postimehes“ kirjastusel, India jutud, R. Kiplingi järel, põnevusjuttude kogu Põnevusnovelle „Olion“ kirjastusel, põnevusromaan Kuldnoõp „Uus Eestis“ ja rida teisi teoseid ja üksiknovelle, laiali Eesti ajakirjanduses. Kui Yri Naelapealt ilmus tema Bertil Holmqvist, peeti seda Tartu kirjanduse-rahva poolt tõlkeks rootsi keelest — tundus ju nii uskumatu, et ka eesti oma kirjanik võib vabalt ja põnevalt jutustada. Avalikult nentisid seda tööka oma sõnavõttudes „Postimehes“ Oskar Luts ja Valmar Adams. Aga veelgi põnevam kui see Bertil Holmqvist, on Y. Naelapea uusim teos Jälg.

Yri Naelapea on sündinud 1896. a. õppinud klassilises Tartu Aleksandri gümnaasiumis ja Tartu ülikooli füüsika-matemaatika, arsti- ja õigusteaduskonnas. Töötanud on ta ajakirjanikuna „Postimehes“, „Sädemete“, „Vaba Sõna“ ja „Kauni Kodu“ toimetajana ning alates 1929. a. kultuurajakirja „Olion“ väljaandjana ja toimetajana. Praegu on Y. N. meie ajakirja teiseks peatoimetajaks ja ühtlasi kirjastuse „Olion“ omanikuks Tallinnas. Ta on ka Eesti Kirjanikkude Liidu ja selle Tallinna koonduse ning Autorikaitse Ühingu liikmed.

Helilooja Aavale mälestussammas.

1. malks 1940. a. püstitatakse surn. heliloojale, esimese eesti operi loojale Eevald Aavale mälestussammas Tallinnas Toompea mäe alusele nõlvakule.

Mälestusmärgi ideekavandi saamiseks kuulutatakse välja võistlus.

Hendrik Adamsoni luule auhindamisele.

Mõnedest kultuurtegelaste ja kirjaniike ringidest kuuldu, nagu tahetak järgmisel aastal nõudega esineda, et pandaks ette presidendile auhindamiseks ka Hendrik Adamson. Teatavasti on Hendrik Adamson, kes juba aastaid elab peagu erakuna Kärstnas, arendanud rahvuslikku suunda eesti luules, olles saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi eesti rahvaluule vormi jälgendamiseks oma loomingus.

Kiirelt, asjatundlikult ja odavalt

korraldab Teie reklaami

«TEMPO»

AJAKIRJANDUS- JA REKLAAMBÜROO
TALLINN, MUURIVAHE 7 — 9.

- TASUTA NÕUANNE • EELKALKULATSIOONID
- REKLAAMTOODE VASTUVÕTT JA LÄBIVIIMINE

Proovinumbrid ja kataloogid tasuta!

- VALIS- JA SISEMAA AJAKIRJANDUSE TELLIMISED
- UUEM KIRJANDUS

AJAKIRJA „VÄLJAVAARDE“ KUULUTUSTE JA TELLIMISTE VASUVÕTT

Tallinna NMKÜ edukas töö kutsehariduse põllul.

Kool, kust tulevad meistrid automehaanika, elektrotehnika ja raadiotehnika aladel.

Tallinna NMKÜ tööstuskool algas tegevust juba 1922. a. Algaastatel tegutses kool kursuste nime all, kuid peagi kujunesid kursused korrallikuks tööstusõpilastekooliks. Koolil on kolm eriharu: automehaanika haru 3-aastase õppekavaga, elektrotehnika ja raadiotehnika harud kaheaastase õppekavaga. Kool tegutseb ühisel alusel kõikide avalikkude tööstusõpilastekoolidega ja valmistab ette automehaanikuid, elektrikuid ja raadioeriteadlasi vastavalt tööstusliku kutseoskuse seadusele. Kooli õpilastel on avalikkude koolide õpilaste õigused. Kool asub Vismari tän. nr. 15 avarates koolimaja ruumides. Teoreetiliste õpingute rakendamiseks kasutatakse koolis laboratoriuime ja õppetöökodasid. Õppetööd automehaanika alal teostatakse NMKÜ autolaboratuurides, mis on õppevahendite poolest täielikumad Balti mail. Õppetööde läbiviimiseks elektrotehnika ja raadiotehnika harudes on Tallinna Tehnikaülikool annud lahkesti kasutada oma hästi sisustatud laboratoriuime, mis välismaaga võrreldes kuuluvad parimate hulka. Õppetöö koolis toimub õhtuti kella 17.30 ja 21.00 vahel. Seega on võimaldatud õpilastel päeval töötada vabrikutes ja käitistes oma kutsealal. Õpilased päeval töötavad, õhtul õpivad. Samuti kui õpilased, tulevad

maja mahutab 280—290 õpilast ja on peaaegu alati täidetud kuni viimase kohani.

Praegu toimub uute õpilaste vastuvõtmine kooli. Kooli sisseastujailt nõutakse vähemalt 6-kl. algkooli haridust. Õpilasi, kes on lõpetanud keskkooli, gümnaasiumi või mõne muu vastava õppekavaga kooli, võib õppenõukogu vabastada üldainete õppimisest.

Õppetöö koolis algab 28. augustil s. a. NMKÜ tööd juhivad meie tuntud avaliku elu tegelastest ja eriteadlastest koosnev hariduskomitee eesotsas direktor A. Puhk'iga. Kooli juhatab insener Joh. Kull.

Algasid NMKÜ juhtide kursused.

NMKÜ noorjuhtide kursused töötavad Koitjärve laagris. Kursustel on esindatud kõik NMKÜ liidu ümber koondunud ühingu, kokku üle 90 esindajaga. Arvukamad esindused on Tallinnast, Narvast, Petserist, Valgast, Tõrvast, Võrust, Tartust ja mujalt. Külalistena võtab osa ligi 20 Läti NMKÜ tegelast. Kursuste juhatajaks on Eesti NMKÜ liidu peasekretär adv. A. Kasak, lektoreiks Tallinna NMKÜ peasekretär H. Tõnissoo, sekretärid A. Saarne, R. Mast, V. Pihlak, F. Relve, O. Topman, loodusteadlane mag. prl. J. Rebane, noortenõunik J. Maisma, Tartu Üli-

Täienduskursused naiskutsekoolide õpetajaile.

Õpetajate koja kutse- ja täienduskoolide õpetajate sektiiooni poolt korraldatav täienduskursus naiskutsekoolide, kodumajandus- ja kodutööstuskoolide rõivaõmblemise õpetajaile algas Tartus, T. Naisühingu kutsekooli ruumes, Kaluri 12. Kursused algasid 14. aug. kl. 10 homm. ja kestavad 22. augustini.

Kursusel käsitletakse kerge te mantlite tööd, kleidiõmblemise alal lõigete joonestamist ja vormimist.

VÄLJAVAARDE piltides.

Ajakiri „VÄLJAVAARDE“ korraldab suure fotovõistluse teemale

VÄLJAVAARDE PILTIDES.

Žürii koosseis ja fotovõistluste tingimused kuulutatakse välja järgmises numbris.

Sari õnnestunumaid pilte kavatakse avaldada ajakirjas „Väljavaade“, kuna parim auhinnatud foto paigutatakse kaanele.

Kultuuri alalt

Lõhe kõnekeele ja kirjakeele vahel

„Väljavaatele“ kirjutanud Johannes Aavik.

Kuna kirjakeel on täita suur rahvuskultuuriline ülesanne, siis tuleb seda arendada võimalikult kõrge tasemeni ja õiges suunas ning vaimus. Kuid vähe on sellest, et niisugune hästiarendatud kirjakeel on teoreetiliselt olemas; tähtis on, et rahvas — üldsus, publik, eriti haritlaskond seda täielikult oskaks. Ainult siis saab kirjakeel elavaks keeleks, muidu jääb ta vaid raamatuliseks, paberlikuks.

Enne otsiti hää eesti keelt maalt, külataatide ja -eide juurest, kus see kõige ürgsem ja rikkumatum oli. Kuid nüüd hakkab lähenema aeg, kus linnaharitlaste keel saab mõõduandvaks ja eeskujuliseks, nagu vanemate kultuurrahvaste juures see juba ammu on nõnda. Ja nagu sääl, nii ka meil saab maal elava rahva kõnekeele vastu olema vaid kohaliku murraku („potua“) tähendus. Sest vana ehtne rahvakeel kaob järjest ja maarahva kõnekeel alnab üha enam kirjakeele ja üldine kõnekeele mõju, omandades neist sõnu, vorme ja väljendusviise.

Kuna seda mööda kui rahvakeel kaotab oma tähtsust, haritlaste kõnekeel saab veel üha enam eeskujandvaks, siis on tähtis, et viimane oleks võimalikult samane hää ja õige kirjakeelega niihästi sõna- ja muutevormide kui süntaktiliste konstruktsioonide ja rektioonide poolest; sest muudu tekib kahjulik erinevus ja lõhe kirjakeele ja kõnekeele vahel. See lõhe raskendab kirjakeele õppimist kõigil, ka koolides, sest kool nõuab üksikasjus teissugust keelt kui see, mida õpilased kodudest ja üldmiljööst kaasa toovad.

Teatav lõhe meie kirjakeele ja meie haritlaste kõnekeele vahel on kahjuks juba olemas. On kujunemas mingisugune üldine kõnekeel, mis üksikasjus enam või vähem erineb kirjakeelest ja tendeerib mõjustama seda. Paljud, võiks ütelda isegi enamik neist erinevustest selles üldises või üldiseks saavas kõnekeeles on kahtlemata halvemad ja ebasoovitavamad kui vastavad vormid ja ütlemissviisid kirjakeeles. Esitatakse alljärgnevus niisuguseist mõningad.

„Kirjakeeles on „koju minema“, aga nüüdiseestlaste enamik räägib „kodu minema“ — ka haritlased! Kirjakeeles on „eile“, aga peagu kõik on hakanud ütleva „eila“. Ja selle halva „eila“ mõju on nii tugev,

et isegi neis kohtades, kus räägiti ja osalt veel nüüdki räägitakse „eile“, juba omandatakse „eila“! Kirjakeeles on „praegu“, aga paljud haritlased, koguni ülikooliõppejõud isegi avalikes ettekandis tarvitavad „praegust“ või „praegult“.

Tähenduses „võib-olla“ on kirjakeeles „v a h e s t“, aga kõnekeeles peagu kõik räägivad „vast“: „vast olete nii lahke; — vast on nõnda parem; — vast tulete hiljem“. Need laused oleksid kirjakeelseks parandatud järgmised: „v a h e s t o l e t e n i i l a h k e; — v a h e s t o n n õ n d a p a r e m; — v a s t t u l e t e h i l j e m“. Need laused oleksid kirjakeelseks parandatud järgmised: „v a h e s t o l e t e n i i l a h k e; — v a h e s t o n n õ n d a p a r e m; — v a h e s t t u l e t e h i l j e m.“

Kirjakeeles on „ma tuleksin küll“, aga kõnekeeles räägitakse nüüd väga üldiselt „ma tuleks küll“, samuti ka „sa tuleks, me tuleks, te tuleks, nad tuleks“, kuna kirjakeeles peab olema „sa tuleksid, me tuleksime, te tuleksite, nad tuleksid“ — ikka vastavate lõppudega.

Kirjakeeles on „nad jõid kõrtsis napsi“, aga peagu kogu Eestis on hakatud rääkima „nad jõid kõrtsus napsu“, ja isegi neis maakohades, kus veel „napsi“ tarvitatakse, läheb noorem sugukõlv kindlasti „napsule“ üle.

Samuti kui „napsu“ (pro napsi), on üleriigiliselt maad võtnud, nii ka saab-tehtaviku tarvitamine: „ahju sai eila köetud; — see saab kohe tehtud“ jne.; kirjakeeles öeldakse selle asemel: „ahju köeti eile; — see te h a k s e k o h e.“

Edasi, et tuua veel mõningaid näiteid, kirjakeeles on „tähelepanu, järelevalve“, aga kõnekeeles esineb enamasti „tähelpanu, järelevalve“, ja kõnekeele mõjul kirjutavadki mõned nõnda. Kirjakeeles on „formaalne“ ja „formuleerima“, aga kõnes kuuleb paljude meie haritlastegi suust „vormaalne“ ja „vormuleerima“, millised vead mõnikord isegi ajalehtedesse tungivad.

Kirjakeeles on „insener“, aga haritlaste ja poolharitlaste kõnekeeles kuuled enamasti „inžener“.

Isegi uusi vigu — kirjakeele seisukohast — tekib kõnekeeles juure ja need levivad siis suure kiirusega üle kogu Eesti, näit. viga „ennem seda“, sest kirjakeel nõuab „enne seda“.

Päälle nende siin mainitute on veel sadu teisi keelevigu ja keelehalbust, mida esineb praeguses kõnekeeles, kust nad on tungimas ka kirjakeele,

eriti ajalehtedes, kust kiire töö tõttu korrektuur ei saa kõiki õiguskeelsusvigu kõrvaldada. Ajalehtedest need vead omakorda mõjustavad kõnekeelt ja edendavad halva keele levimist.

Tuleb imestada, kui vähe 20 aastat iseseisvust on suutnud niisuguste vigade kõrvaldamiseks ära teha ja meie kõnekeele õigekeelsuslikku taset tõsta. Asi on seda pahem, et, nagu öeldud, uusi vigu ja halbust, mida enne ei olnud, on juure ilmunud ja juure ilmumas. Ka kirjakeele enesesse on võetud mitmeid halbu keelelendeid, mis teda rikuvad ja kahjustavad. Üks keelelistest eksisammudest iseseisvuse ajal on „rõiva“ tarvituselevõtt „riide“ asemel, millega senine kauaaegse traditsiooniga hää sõna „riie“ ähvardatakse nüüd hoopis kõrvale suruda.

Siin tuleb tõesti midagi tõsiselt ette võtta. Embkumb: kas kirjakeel ümber teha kõnekeele järele või kõnekeel ümber õppida kirjakeele nõuete kohaselt. Esimest teed käia ei ole soovitatav, sest nagu ülemaal esitatud näiteist ilmnes, on kõnekeele erinevused üldiselt halvemad. Erandeiks on ainult mõned üksikud keelelendid, mis kõnekeeles on kirjakeele omist paremad ja võiksid seepärast ka kirjakeeles tulla tarvitusele lubatavate vormidena, näiteks „annud, kannud, tunnud“, (praegu kirjakeeles ainult lubatavate vormide „andnud, kandnud, tundnud“ kõrval).

Seepärast üldiselt tuleb kirjakeel ka kõnekeeleks ära õppida ja oma seks teha. See peaks olema iga eesti haritlase rahvuslik kohus, sest eeskätt haritlaskond on see, kes siin peab näitama eeskujuga ja selle eeskujuga kaasa tõmbama kogu rahvast. Koolid peaksid senisest tõhusamini rõhutama õigekeelsuse omandamist ja nõnda oma õpetus- ja kasvatustööga kõigile soodustama ja kiirendama õige kirjakeelse keeleoskuse levimise protsessi. Sest korrektse keele oskuse omandamine võimalikult rahva laia massi poolt nii kirjas kui kõnes on üks meie rahvuskultuuri tähtsamaid ja lähimaid ülesandeid. Kui me seda iseseisvuse ajal ei tee, ei vääri me iseseisvust. See seisukoht ja see teadvus meie rahvusköele oskuse tarvilikkusest peab seepärast tugevaks kujunema, tugevamaks kui seni, ja ühes sellega tahe seda teostada.

Joh. Aavik

TEATER

Teatrid algaval hooajal Tallinnas ja Tartus.

1. augustil lõppes tegelaskonna suvipuhkus kahes pealinna teatris: Draamateatris ja Töölisteatris toimus mainitud tähtpäeval nn. „kogumine“, kus juhtivad tegelased esinesid tervitusega, arendasid väljavaateid tulevikku ja soovisid parimat kordaminekut eelseisvale tööle.

Draamateater algab tegevust sedapuhku oma kodus, kuna senine saksa teatri maja hiljuti ostuteel teatri organisatsioonile omandati. Varemate kavatsuste järele pidi kohe ka maja juurehitusega alustatama, kuid ometi on see pidanud jääma edasiseks. Siiski on see lähema tuleviku küsimus.

Draamateatri tegevuses seisab esmalt A. H. Tammsaare „Juudit“, Ch. Claude André Pagat' „Õnnelikud päevad“, J. Kirklandi „Tubaka tee“, E. Zahlite „Igavesti mehelik“ ja J. A. Heitzi „Noor mets“. Need teosed esitatakse teatri publikule loodetavasti hooaja sügispoolel. Edasiseks on välja valitud H. Ibseni „Võitlus trooni pärast“, H. Hauptmanni „Enne päikese loojangut“ ja Sascha Guitry „Näitleja“. Laste-noorsoo jaoks on tagavaraks näitleja A. Hõimre värske teos.

Töölisteatri juhid on valikul peatunud A. Gailli „Toomas Niper-naadi“ dramatiseeringul, mis loodetavasti keskelt läbi lööb. On ju teoses palju huumorit ja lavastus kuuldavasti ei hoidu just selle esitamise parajal määral. Kuna teos oma ulatuslikkuse ja rohke tegelaste arvuga nõuab kogu tegelaskonna rakendamist, siis on võimalust muu repertuaari esitamiseks pikemalt nõutleda. Igatahes on teatrisõbrul põhjust mõningal määral ootusärevust tunda.

Kolmas suurem Eesti teater, kus samuti 1. augustil tegelaskonnal puhkus lõppes, on Vanemuine. Meie vanema ülikoolilinna teater seisab ajaloolise hooaja lävel: septembrist alates võib etendusi anda uues teatrimajas. See on esimene iseseisvuseaegne suurteatrihoone, mille ehitamist algatati vabariigi presidendi K. Pätsi ja vabariigi valitsuse poolt. Tartu teatripublikul on põhjust sellest rõõmu tunda.

Hooaja ja uue teatrimaja avatenduseks on ette valmistatud A. Kivikase — A. Annisti „Nimed marmortahvil“ ja A. Jakobsoni „Viirastused“. Viimane pälvib erilist tähelepanu sellepoolest, et see on nn. tellimus-võistluse tulemus. Nimelt anti teatud kirjanikele tellimine lavateose saamiseks ja parimaks osutunud teos pidi saama 1000 krooni. Mainitud honorar on meie oludes erakordne, kuid teos kuuldavasti just mitte. Kuna Jakobson on ikkagi romaani kirjanik, siis jätvat teos juhusteose mulje.

Muust repertuaarist nimetatakse: J. Kay „Pirnipuud“, K. Munki „Sulatusahju“, M. Ziverto „Klauni“ jt. Operetidest on valitud esimeseks F. Lehari „Naeratuste maa“ ja ooperitest Bizet' „Carmen“. Muide, osa Tartu haritlaskonda on teatri muusikalavastuste suhtes järsult eitavale seisukohale asunud. Selle ringkonna meeolusid kajastab kirjanik Erni Hiir, kes võistleb opereti ja ooperi vastu suu ning sulega.

Romaan professor Kölerist, Eesti ärkusaja kandetalast.

Vähesed teavad, et Eesti kuulsaimad maalikunstnikke professor Joh. Köler tegeles ka poliitikaga ja et tema õigupoolest oligi Eesti ärkusaja tõeliseks kandetalaks, kes Peterburist juhtis ja hääldas kõiki Eesti kohapealseid rahvuslikke tegelasi. Kuna Köler oli tagasihoidliku iseloomuga, siis jäi ta ise nn. telgi taha ja seetõttu ka rahva suurmeheks varju.

Nüüd on kirjanik Yri Naelapea professor J. Köleri, C. R. Jakobsoni ja dr. J. Hurda ning teiste ärkusaja eesti tegelaste elukäigust kirjutanud põneva romaani kujulise uurimuse.

Mida oodata professoreilt ja teistelt õpetatud meestelt.

Postimehe teadetel on prof. H. Kruus'il trüki uurimusteos Aleksandri kool. Prof. Walter Andersonil on ka trükikojas suurem uurimus Zu dem estnischen Märchen vom gestohlenen Donnersinstrument. Riigi Keskarhiivi direktor dr. O. Liiv valmistab E. Kirjand. Seltsi väljaandel ilmuvat Eesti ajaloo kolmandat köidet. Professorid Gustav Suits ja Per Wieselgren ning dr. Paul Ariste kirjutavad Rootsi-Eesti sõnaraamatut. Prof. Peeter Arumaa koostab Vene-Eesti sõnaraamatut. Mag. E. Blumfeldt viimistleb oma väitekirja. Etnograafilisi uurimustöid teeb Liivis E. Rahva Muuseumi direktor F. Linnus.

Viletsaid hooned

Kodukaunistamise hoogtöö saavutusi tervitades juhitagu vastavate võimude tähelepanu viletsatele hoonetele, mida just raudteede läheduses veel laialdaselt leidub. Kui nime eestistamise aktsiooni takistavad mõningad eeskujud andma pidavad direktorid jne., kes kõige kiuste otsekui ei taha olla eestlased eesti nimega, nii kindlasti ei soodusta kodukaunistamise vajaduse mõtte ja maa kultuuristumist kiiremal käigul see raudteedäärne „esindusarhitektuur“ vanade, küll õlgkatustega, küll lagununud laastukatustega lubidike näol just avalikkuse (ja välismaa) silma all.

Valjavaade me pilkused köidab ...

Valss.

Erica Telmar.

Sü-da mul hõiskab sees, kena välj-avaade mul ees: üks ke-nake välj-avaade me pilkused köi-dab kõiki või-dab enda-le, val ja

vaatega mehest peab lu-gu õrnem su-gu kindlas-ti Mu neiu silmad

säravad, kui sosistan ma: „Armastan sind, armasta mind! Oh imestust ja vaimustust, mis haarab siis meid, välj-avaade kõik rõõmsamaks teind!”

Trio.

rit.

Süda mul hõiskab sees,
kena väljavaade mul ees:
Üks kenake väljavaade,
mis rõõmu teeb!
Õnn muutub ruttu,
kaob, mattub uttu,
naeru ja nuttu
saatus toob!
Head tuju väljavaade meil' loob.

Refrään:

Väljavaade me pilkused köidab,
kõiki võidab endale!
Väljavaatega mehest peab lugu
õrnem sugu kindlasti!
Mu neiu silmad säravad, kui sosistan ma:
„Armastan sind, armasta mind!
Oh imestust ja vaimustust,
mis haarab siis meid!
Väljavaade kõik rõõmsamaks teind!”

L. Hellat-Lemba 60-aastane.

9. augustil pühitses oma 60 aasta sünnipäeva Tallinna konservatooriumi lauluklassi õpetaja ja Eesti vanema põlve kontsertlauljaid pr. Ludmilla Hellat-Lemba. Lõpetanud Peterburi konservatooriumi 1904. a. vabakunsti-niku diplomiga, esines ta laulu alal Milaano ooperis 1905. a. Oli lauluõpetajaks Peterburi muusikakoolis ja Riias. Eestis sooritas kontsertringsõidu 1918. a., esinedes hiljem korduvalt ooperis „Estonias“ ja „Vanemuises“, samuti kontsertides ja ooperis teistes Euroopa linnades. 1928. a. saadik on juubilar lauluõpetajaks Tallinna konservatooriumis. Ta on professorite Theodor ja Artur Lemba õde.

Uusi soololaule.

EKHS väljaandel on ilmunud uusi soololaule. Neist nimetagem: J. Aavik: Igatsuse laul, sopranile või tenorile. Helind on kirjutatud Enno luulele. Mart Saar: Ilmud kui unistus, Üksi (P. Jakobsoni sõnad), Hainale (rahvalaul), Kosilaste kiitus (K. E. Söödi tekst) j. t.

A. Vedro: Ursula ariett ooperist Kaupo (sopranile). T. Vettik: Sügislinnule. Ed. Oja: Valge värav (Marie Underi luulet). Samalt heliloaljalt on noodiäri M. Tiitso kirjastusel ilmunud Viimne laul (tekst Juhan Liivilt) ja Me olime nagu lapsed (Anna Haava sõnad).

Artur Lemba ooperist Kalmuneid on ilmunud Meie unenägu (sopranile) ja Heidi Arioso ooperist Armastus ja surm (sopranile).

Priit Ardna on kirjutanud Juhan Liivi sõnadele Hällilaulu. J. Jürme (end. Joh. Jürgenson): Tõelise laul vabrikun (sõnastus Jaan Kärnerilt). Cyrillus Kreek: Oh, ma isegi ei tea! (Anna Haava tekst). Mihkel Lüdig: Minu altar. (K. E. Sööt).

„Nagu eeltoodust nähtub, sisaldab EKHS soololaulude väljaanne õige mitmekesisest valikut — nii ooperi-ariaid ja ariette, ulatuslikumaid soololaule, romansilaadseid laule, rahvalaule transkriptsioone jne. — See kõik peaks nii või teisiti meelitama muusikahuvilist,“ ütleb „Postimehes“ Riho Päts.

Tartu Naislaulu eltsi naiskoorilauljate võistlus.

Tartu Naislaulu Selts (TNLS) korraldab naiskoorilaulude võistluse, milleks on määratud auhind 100 krooni. Auhinnatud laul tuleb ettekannele TNLS-i kontserdil.

TNLS-i juhatus palub eesti heliloojaid, kes soovivad korraldatavast võistlusest osa võtta, läkitada hiljemalt 15. sept. 1939. seltsi nimele Tartu, Sõbra t. 16-1 — need oma helitööde käsikirjad, mis kirjutatud naiskoorile ning kuni käesoleva võistluse seni pole avalikult ette kantud ega paljundatud.

Helitööd tuleb esitada märgusõna all „Tartu Naislaulu Seltsi naiskoorilaulude võistlus“, kusjuures helitöö peab kandma varjunime, kuna autori õige nimi ja aadress tuleb mahutada sama varjunimega kinnisesse ümbrisse.

Võistlevate helitööde hindamiseks moodustab TNLS-i juhatus vähemalt kolmeliikmelise žürii, kes valib võistlusele saadetud helitööst parima ning otsustab auhinna väljaandmise. Žürii liikmed ei või võistlusest osa võtta. Otsuse kinnitab TNLS juhatus.

Auhinnatud helitöö autoriümbrik avatakse ja auhinna saaja tehakse avalikult teatavaks TNLS-i aastapäeva kontserdil, mille järel maksetakse välja vastav auhind,“ kirjutab „Postimehes.“

Prantspill viib eesti laule New Yorgi maailmanäitusele.

Nagu „U. Eesti“ kuuleb George Prantspillilt, esineb New Yorgi maailmanäitusel New Yorgis töötav meeskoor. Koori juhatab G. Prantspill ise.

Setu laulud heliplaatidele.

Petseris viibib Shveitsi Baseli Ülikooli filosoofia professor proua dr. Elsa Mahler, kes uurib setu rahvalaule, lastes neid selleks otstarbeks heliplaadistada. Tänavu on prof. Mahler sõlminud kokkuleppe 25—30 heliplaadi tegemiseks Tartu muusikamehe Leo Tautsiga, kes on tuntud eraviisilise heliplaadistamise alal ning kellel on vastav laboratoorium sinna juure kuuluvate aparaatidega. Valmis on 17 plaati 37 palaga. Peale heliplaadistamise filmib prof. Mahler ka setu tantsijaid, rahvarõivaid, lauljaid jne.

13. augustil sõitis L. Tauts viimast korda Petserisse, et töid lõpetada. Sellega lõpeb ka prof. Mahleri kolm suve kestnud töö, mille tulemusena on heliplaadistatud üle 200 laulu.

Eestis valmistatud heliplaate demonstreeritakse Baseli ülikoolis selkohastel loengutel. Muu uurimustöö tulemusena avaldab prof. Mahler setu rahvalaule üle ka teose, teab „Uus Eesti“.

Tervis

Vähjatõve ümber.

Tartu ülikooli kirurgia prof. U. Karel, kes võttis osa Belgias korraldatud vähjapäevadest ja kes esines seal ka ettekandega, seletab, et vähjatõve nakkavus ei ole selline, nagu see on difteeria, sarlaki jt. nakkushaiguste juures, kuid tema ülekanavus on siiski mõeldav. Vähjatõbi ei ole ka otseselt päritav, kuid siiski teatud eeldusi teatud organite juures vähja saamiseks esineb. Vähjatõve ravi on küllalt mõjuv ja haigus täiesti väljaarstitav, kui õigel ajal haigus avastatakse. Huvitav, et meil esineb vähk võrdlemisi sageli raudteelaste hulgas. Võib-

olla etendab selles teatud osa kiviõli kütteenainena, mis sisaldab rohkesti tõrvaineid, millega on võimalik esile kutsuda kunstlikku vähjatõbe.

Esteetilise kirurgia alal Pariisis

sooritatakse kõige enam näooperatsioone, täit. kortside, nina, rindade, rasva mahavõtmise ja mitmesuguseid teisi päris tõsiseid operatsioone. Kõige sagedamini kosmeetilistest operatsioonidest esineb siiski nina- ja kortsideoperatsioone. Neld on Eestiski tehtud, ütleb prof. U. Karel.

Paidesse uus kirurg.

Järva maahaiglas Paides on ametisse asunud uus haavaosakonna juhataja-ordinaator dr. Joh. Sprenk, kes senini töötas Väike-Maarjas jsk. tervishoiuarstina.

Järva maahaiglale saabus uus lõikuslaud.

Järva maahaiglale Paides saabus Sveitsist uus moodne lõikuslaud.

Paide linnahaiglal uus ajutine juhataja.

Paide linnahaigla juhataja ajut. kohusetäitjaks on saanud senine Tartu ülikooli naistekliiniku assistent dr. Karl Elbing.

Rohuteaduse instituudi moodne hoone avatakse 1. sept.

1. septembriks asub Rohuteaduse instituut Tartus oma selleks ajaks valmivasse hoonesse, mille ehitustööd algasid juba möödunud aastal. Rajatud hoone on 4-kordne, igal korral 12 ruumi, milliste hulka on arvatud juhataja kabinet, mitu suuremat laboratooriumi tõmbekappidega, külma ja sooja veega ning gaasi ja elektriga varustatud töölaudadega jne. Ehitus on läinud maksma 255.000 krooni.

Ükskord kõneldakse...

Eks ole paljudele loovatele vaimudele annud tuge ja jõudu usk: ükskord kõneldakse, saadakse aru... Ja näib, nagu oleks kaasaegsete tuimus ja hoolimatus tarvilikki nende üksikute vaimujõu karastamiseks, kes oma õlul kannavad suurt, vastutusrikast ülesannet — **paremat homset.**

TARGI.

Millegi-pärast meenusid mulle need read, kui mu kätte sattus üks luuletuskogu. „Mälestuste maja“ — nii oli raamatu nimi.

Ma lugesin ja lugesin, vahepeal oli saabunud hämar õõ, aga ma võisin ka hämaras edasi lugeda — oli ju palju esimesest lugemisest pähe jäänud..

Kodu kaldad kadalad, majad mustad, madalad, seinad selga sajavad, ahjud suitsu ajavad.

Pole asja hõisata, lusti tühja luisata, rõõmusõnu raisata, paksult õhku paisata.

Kodukink on kivine, ojasäng all savine; lembus siin ei levine, olgu ilm kui savine.

Kodu käed on karedate sõnad puised, purevad; tihti enne surevad, kui nad suhu tulevad.

Oma on ta ometi üle kiidukometi; teineteist küll jõllime, suuresti ent sallime.

Ja kui üks peaks kaduma, teine hakkab kiduma:

pole, keda vihata ega taha ihata.

Kerkib silme ette autori kodu Kärstnas. Kuid ka teiste paljude tuhandete lihtsete, vaeste inimeste kodud üle kodumaa, — kodud, mille üle tõesti „pole asja hõisata ega lusti tühja luisata“, kuid mis siiski on otsekui tükikesed sellest vaevamaast, mida need vaesed inimesed on hakanud pääsmatult armastama.

Ja kui üks peaks kaduma, teine hakkab kiduma:

pole, keda vihata ega taha ihata.

Need tuhandet lihtsed, karedate kätega inimesed ainult tunnevad seda kodu ise, kuid võõrale ei anna nad midagi edasi oma siseilmast, sest nende sõnad tihti surevad enne, kui tulevad suhu...

Kuid laulik, kes võrsunud selle rahva hulgast, kes elanud ühes selle vaikiva rahvaga, — tema tunneb ja teab kõik.

Ent oma väljenduses jääb temagi napolisõnaliseks, otsekoheseks ja augsaks. Suurte „kodumaa sõnade“ asemel on toodud elu hall igapäevsus, kuid seda lugedes saab meis järjest elavamaks tunne, et oleme oma kodumaa sama suure iseenesest-mõistetavusega hakanud armastama ilma ühegi paraad-marsita...

Aga ometi ajal, mil palju räägitakse isamaast on „Mälestuste maja“ autorist „viisakalt“ püütud mööduda... Pole vast hea teda segada ta sügavaks, vaikseks, tihti suhu surevate sõnade mõtteis?

Ainult — ükskord kõneldakse, saadakse aru ka HENDRIK ADAMSONI elust.

Arukülas, lõikuskuul 1939.

Enn Uibo.

Erich Lepsi maalingud Türgi-maale.

Pärnus suvepuhkusel viibinud Türgi saadik Tallinnas Nuri Batu on ostnud Pärnus elutsevalt kunstnik Erich Lepsi kaks suuremat maalingut, millistest üks kujutab Pärnut, teine aga Stokholmi. Mõlemad maalingud saadetakse Türgi-maale.

Tudulinna kiriku altarimaalid Hermanilt.

Tudulinna uuele kirikule altarimaalide valmistamine on usaldatud kunstnik Hermanile. Altaripildid selle kiriku jaoks valmistab kunstnik Tallinna Peeteli koguduse kiriku altarimaalide motiividel, teab „Uus Eesti“.

Matkaraamatuid igaihele.

Näiliselt kodutütrele, tõeliselt igaihele matkajale vajalikeks osutuvad teiste sellekohaste väljannete puudumise tõttu illustreeritud Kodutütre matkaraamat I. (1 kr.) ja II (1 kr. 30 s).

Kodutütre matkaraamat I annab üldisi juhtnõude matka korraldamiseks — matkakava, matkavarustuse, matkatervishoiu küsimusi jne. ning pakub siis 2 pikema matka kava, ühe Põhja-, teise L-Eesti kohta (Talpalt Narvani ja Tartust Irboskani). Teine matkaraamat, mis, nagu esimenegi, on haridusministeeriumi poolt soovitatud raamatute nimestikku võetud, esitab matku meie saartele (Muhumaa, Saaremaa, Abruha, Viltsandi, Ruhnu, Hiiumaa, Vormsi).

Kruntide sundvõõrandamine Tallinnas.

Vabariigi valitsuse otsusega on Tallinna ehituskrunte fondi seaduse alusel määratud sundvõõrandamisele Narva maanteel pol. nr. 32 ja Kesk-Kompassi tn. pol. nr. 9/13, kinn. nr. nr. 612, 613, 614, 615, 575-A, 624, 625 all asetsevad surnud Schmuil-Hirsch Beltschikovi pär. tombu kinnisvarad. Kinnisvara omandamise hinna kohta kokkuleppe sõlmimiseks Pikalaenu Panga ja kinnisvara omaniku vahel on määratud 2-kuuline tähtaeg.

Arheoloogilisi väljakaevamisi

3. augustil algasid mag. A. Vassari ja E. Põllu juhatusel kaevamistööd Varbola linnusel. Peamiselt uuritakse siin linnuse vana kaevu.

Tööd kestavad umbes kuu aega. Pärast siinsete väljakaevamistööde lõppu läheb mag. A. Vassar veel Kuusalusse, et uurida Uuri külas kivikirstkalme, mille vanust arvatakse langevat ühte Kristuse sünniga.

Mag. R. Indreko lõpetab kaevamistöid Asvas, mille järele siirdub Tõrvala diatomiidikaevandusse, kus on päevavalgele tulnud kiviagseid leide. Hiljem külastab mag. R. Indreko ka Peipsi ääres Konsa talu, kust möödunud aastal leiti kammkeeraamikakultuuri kuuluvaid leide. Seal toimetatakse kaevamisi 2—3 nädalat ja neid teostatakse õige sügaval turbakihi all, kirjutab „Postimees“.

Mis puutub muinsuskaevamistesse Viljandis, mis kestsid 5 nädalat, siis on mag. T. Tuulse selektuste kohaselt teada, et seal kõigepealt „Villu keldri“ lahtikaevamisele ja puhastamisele asuti. Selgus, et keldri nimetus põhjeneb fantaasial, nagu oluks siin vanglaruum. Ainsa „salakäiguna“ võeti lahti trepiga sissekäik samasse suurde keldrisse. Satuti ka mõnele ruumile, mille olemasolu ei olnud teada. Lossivaremeist leiti mitmesuguseid esemeid, nagu mitut liiki ambunooleotsi, tinast nõu ilustusplaat, medaljon 15. sajandist, malend, münt Johann 3. ajast, luust ilustusi jne.

Varbolas avastati noorema rauaaja kalmistu

Varbola linnuse otsekohesest läheduses Põlli küla Hiitalu maal avastati noorema rauaaja kalme ja saadi ka mõningaid muinasleide. Viimaste hulgas väärivad mainimist rinnanõelad ja pronkskeed.

Avastati soomesoost kuninga väärtuslik hauakamber.

Arheoloogide poolt avastati Inglismaal Ipswichi lähedal Suffolki väga hinnaliste kulla- ja hõbedavaradega kuninga hauakamber. Muu hulgas leiti ka massiivne väärtkividega kaunistatud kiiver, kuldkarikaid, käevõrusid, relvi jne., mille koguväärtust rahaliselt hinnatakse ligi 20 milj. krooni peale. Avastatud hauakambrit peeti algul mõne anglosaksi kuninga omaks, kuid nüüd arvavad arheoloogid, et maetu oli soomesoost rahva viikingeid, kes praegusele Inglismaale saabunud Reini jõe keskjooksu alt asutas Suffolki koloonia.

Ürgkalade leide Võrtsjärve kaldalt.

Käesoleval suvel teostas magister V. Paul Rannu valas (Tartumaal) Tammel kahe kohaliku talu — Austre ja Põdraotsa — juures kaevamisi, et avastada deevonliivakivi paljandeis Võrtsjärve kaldalt ürgkalade jäänuseid. Mag. Paul on samal ülesandel Võrtsjärve kaldakihtidest otsinud ürgkalade luid ka mitmel eelmisel aastal. Üldse on selgunud paarkümmend erikalaliiki, mis ürgajal on esinenud nimetatud piirkonnas. Tänavu leiti kümme kuni kaheksa poolt meetri pikkuseid kalaluid, mõned nendest kuuluvad täiesti uutele — seni mitte leitud kaladele („Uus Eesti“).

KELLE SÜÜ?

Ule poole korteritest on ühe-toalised. Uued korterid on arhitektooniliselt halvasti kavastatud!

Nende pealkirjade all kirjutab „Post“:

Tänapäeval tuleb head korterit Tartus otsida päris tikutulega.

Kõneldes Tartu majaanike organisatsioonide juhtivate isikutega, jutustavad nad, et praegu olevat Tartus siiski kuna 3,5% korterite üldarvust tühjad. Tartu korterite arvu võib arvata 20.000 peale — seega ainult 700 vaba korterit. Nagu majaanikud ise väidavad, olevat see normaalne tühjade korterite %. Uurides aga seda küsimust lähemalt, selgub, et praegu moodustavad tühjade korterite protsendi peamiselt ainult ühetoalised korterid — kahe- ja kolmetoalised kortereid pole tühje. Need on praegu kõige nõutavamad. Juhul, kui niisuguseid kortereid peaks tühjalt seisma — siis on nendel kas mõnesugune viga juures või nõuab majaanik nende eest sellist üüri, et tavaline tartlane seda maksta ei suuda. Viie toaga ja enama tubade arvuga korterite arv Tartus ei ole suur ning ka nende osas on nõudmine pakkumisest suurem.

Vaadeldes Tartu ehitustegevust selgub, et aastast suureneb korterite arv umbes 200 võrra. See arv ei ole suur ning peagu kõik korterite otsijad teavad, et uutes ehitatavates majades on korterid juba enne ehitamist kinni pandud. Sellest asjaolust tuleb omakorda järeldada, et üldiselt on Tartu korterid võrdlemisi viletsad ja tänapäeva nõuetele kaugeltki mittevastavad.

Viimastel aastatel on majaanikud vanades majades hakanud teostama ümberehitusi, kuid peaaegu alati tehakse seda nii, et sellega muudetakse päris mugav korter täiesti ebamugavaks. Selline talitusviis ei ole õige, et 5-toalise korteri ümberehitamisel saab teenijatoast — vannituba.

See on juba hea, kui käimla on korteris — kuid ka siis ei olevat veel viga midagi, kui see asub koridoris ning kus seda tuleb terve majakorra elanikkudel kasutada. Niisugused asjad näitavad veel kord, kui võrd puudulikult on korterid omal ajal ehitatud.

Omaette peatüki Tartus moodustavad uued linnaosad — Tammelin ja Tähtvere. Tammelin ehitati kümme aastat tagasi — Tähtvere linnaosas on praegu veel kiire ehitustegevus käimas. Kes on otsinud kortereid nii ühes kui teises linnaosas, see on pidanud ikka manama neid ineenere ja arhitekte, kes on osanud ainult halbu ning ebamugavaid kortereid ehitada. Ega see pole elamukultuuri tõstmine, kus neljatoaline korter surutakse 70-ruutmeetrilise pinnale. Nii paljudki majaanikud on pärast kurtunud, „et kust mina seda teadsin — arhitektihärra seletas, et nii on hea ja võib teha.“

Miks kaunistame kodu ümbrust?

Koduarmastus on elujõulise ja elurõõmsa rahva tunnusmärk. Armastada võib aga ainult korrashoitud ja nägusat kodu.

Kodukaunistamise sihiks on muuta maaelu ilusamaks. Pärast päevast tööd puhkab silm kodu ilusal ümbrusel ja ammutab sellest uut jõudu. Puude read taluteede ääres annavad taludele hoopis jõulisema, nägusama välimuse, lugupidamine tõuseb sellise talu omaniku vastu.

Puisteede rajamisel olgu ühepoolse puude rea vahelkõrgus 8—15 m, mõlemakülgselt puudega palistatud puistee puhul aga vähemalt 12 m; liivastel teedel võib see olla vähem. Pole kena kui puud esinevad vaheldumisi; soovitatav on kasutada üht puid. Sisseõiduteede ääre istutatagu kas pärnad, vahtrad, pihlad, hobukastanid, pooppud, arukasid, tammed, paplid, lehised, kuused või nuld, ütleb vanem metsanduskonsulent V. Põder („Uus Talu“).

Pohkem šarmi kodudes!

1. Vasakult: seda triibulise muustriga printsessi lõikega kleiti sobib kanda hommikuti. Nööbid terves pikkuses. „Kergelttehtav“.
2. See on maitse järele kehafigureile kombineeritud kodukleit. Ka „kergelttehtav“, nagu eelminegi.
3. Elegantne villasest riidest valmistatud mantel. Väga omapärase kaunistusega. Kleit seejuures tumepunane. Kübar must.
4. Hallikas-sinine mantel hooga lõikega. Üllas lihtsus suursuguse joonega. 3 nööbiga kinnikäiv. Kleit violetset värvi. Kübar tumepunane.
5. Lihtne, kuid ilus mantel, mis daami eriti sihvakana laseb palsta. Keskelt 8 nööbiga nööbitav. Mantli värv kollakaspruun. Kübar sinine. Sall kirjuööditine.
6. Alaliselt värsket väljanägemisega „kergelttehtav“ kodune kleit. Lillestatud või ühevärvilise. Ühe nööbiga nööbitav.
7. Valmistage see kodune kleit pehmest villasest mõnes sulavas värvitoonis riidest. Väljatöötamine eelmisele „kergelttehtavale“ vastupidine.

Pidulikuks õhtuks.

Hilisõhtu tualett, mille juure ka nahad kuuluvad.

Daam ja härra pidulikus riietuses.

Lihtne, kuid suursugune riietus kahest osast koosnev.

Praktiline elektrotehnika-tund NMKÜ tööstusõpilastele ins. A. Liefänderi (vasakult teine) juhatusel Tallinna Tehnikaülikooli laboratooriumis.

Kuhu uus vineerivabrik ehitatakse?

Ratsionaliseerimise komitee olevat soovitanud ehitatava uue vineerivabriku asukohaks kas Tartut, Türi või Tallinna linna. Kuhu lõpuks ja kas nimelt erakapitali poolt uus vineerivabrik ehitatakse, pole veel kindel.

Kegums valmib 1. nov.

Rootsi pangafirma Sentab, kes teostab kontsessioonlepingu alusel Kegumsi jõujaama ehitamist Lätis, teatas ametlikult, et jõujaama ehitamine jõuab lõpule 1. novembriks, kuigi lepingu kohaselt voolu andmine pidi algama 30. novembrist. Seega rakendatakse Väina jõe veemasse Läti rahvamajanduse teenistusse juba lähemal ajal.

Läti teeb kindlaks oma maa kivisordid.

Läti Maavarade Uurimise Instituudi on koostamisel nimekiri kõigi Lätis leiduvate kivisortide kohta, et selle järele teostada nende intensiivsemat ekspluaterimist. Et piirata liigseid oste välismaalt, tegi Läti rahaminister neli päevil korraldusi, mille järele enne sisseveola andmist välismaa kivisortidele tuleb vastavatel ametivõimudel ära kuulata Maavarade Uurimise Instituudi arvamist. Sellega tahetakse tõkestada viimasel ajal suurenenud kiviliikide sissevedu, milliseid Lätis küllaldiselt leidub.

Viru-Jaagupi munaühisus uutesse ruumesse.

Viru-Jaagupi munaühisus asub Viru-Jaagupi majandusühisuse ruumesse, kuna sinne majandusühisus kolib V.-Jaagupi Ühispanga majja. Käesoleva aasta esimese poole jooksul on Viru-Jaagupi munaühisus põllumeestelt kokku ostnud 2200 kasti mune.

Raudvere küla põllumehed asutasid elektriühingu.

Kaerlis asutasid Raudvere küla põllumehed elektriühingu. Ümbruskonnas on veel 4 küla elektrita. Elektriühingu juhatusse kuuluvad Toomas Takjas, Paulus Uttendorf ja Johannes Öiglane.

Kuidas saab selget mett.

Selge mee saamiseks tuleb vurritada mesi läbi tiheda metallisõela kurnata ja kõrges nõus mõni päev selgida lasta. Pealekogunenud vahatükikesed riisutakse ära ja selge mesi kallatakse purkidesse.

Eksportmunade kilo 85 senti.

Vabariigi Valitsus oma otsusega määras kanamunade eest makstava kindlustatud hinna tasemeks arvates 7. augustist k. a. kuni järgneva korralduseni kr. 0,85 kilogrammi eest franko kanamunade kogumispunkt.

Linakitkumise masin,

belgia konstruktor Soenensi ehitatud, maksab 1800—2000 kr. Masina jõudlus on 6 riia vakamaad päevas. Kui arvestada, et masin töötab aastas umbes 10—12 päeva, siis läheb ühe riia vakamaa kitkumine masinaga maksma 10 kr. 50 snt. Käsitsitöö (umbes 20 kr. vakamaa) on seega poole kallim. Veel ei ole masin lõplikult täiuslik, kuid kindel on, et varsti ei tarvitseta linu käsitsi kitkuda. Juba praegu, näit. N.-Venes, on linakitkumise masin laialdaselt tarvitusel („Tehnika kõigile“).

Rootsis leiutati uus kuivpiima valmistusviis.

„Uusi Suomi“ avaldab teate, mille kohaselt Rootsis on leiutatud uus piimapulbri valmistusviis. Uus leiutus on tekitanud omal alal täielise pöörde, kuna Rootsis vastav tööala on muutumas nüüd suurtööstuseks. Esimene eriti selleks otstarbeks ehitatud suurtehas on juba tööga alustanud. Tehas kuulub Rootsi rahamehele Wenner-Gren'ile, kes on meilgi tuntud.

Eestisse tuuakse Gröönimaalt sinirebaseid.

Karusloomakasvatavate peres on tekkinud mõte tuua meie hõberebase kasvandustesse vere värskenduseks Gröönimaalt metsikutena kinnipüütud sinirebaseid. Sellekohaseid läbirääkimisi peetakse praegu Gröönimaale elusaid rebaseid püüdma läinud Norra ekspeditsiooniga, kes jääb sinna aastaks või poolteiseks. Teatavasti Norra valitsuse poolt keelati rebaste väljavedu suguloomadena, kuid see keeld ei ole maksev Gröönimaale kohta. Sinirebaseid on rebaseühikute alal praegu suurmoeks ja nende nahad on heas hinnas.

Krahv Bergi arhiiv Riigi Keskarhiivile.

Valgamaa Sangaste m. surnud omanik dr. h. c. krahv Friedrich Berg, kes sai ülemaaliselt kuulsaks oma sangaste rukkisordi aretamisega, evis väga täieliku arhiivi, eriti põllumajanduslike küsimuste alal. Nagu „Esmaspäev“ kuulub, on see arhiiv, et vältida ta hävimist, arhiivariide poolt toimetatud Tartusse, kus Bergi materjalid peale korraldamist antakse üle Riigi Keskarhiivile.

Käsmu kirik 75-a.

Käsmu kirik pühitses 6. augustil oma 75. aastapäeva. Teenistuse pidas abipraost Kuusik ja Ilumäe koguduse õpetaja Viks. Soololauludega esines pr. Kuusik. Käsmu kirik on puuehitus. Kiriku ümber on väike kalmistu, mis tuntud kaptenite-kalmistuna.

Tartu ülikooli astumiseks

sooviavalduse esitamise viimaseks tähtpäevaks on 20. august. Sisseastuda tahtjatele eksamite tähtpäevad tehakse teatavaks 25. aug.

Ülikooli õppemaksuks 120 kr. asemel 150 kr.?

Õppemaksu tõstmise kavatsus ülikoolis eeloleval õppeaastal osutuvat paratamatuks. Nimelt saavat ülikooli eelarvet tasakaalu viia ainult sel juhul, kui tõstetakse õppemaksu. Lõplikult selgub maksu suurus siis, kui on teada ülikooli astujate arv.

Prof. Liik loomakasvatuse instituudi juhatajaks.

Tartu ülikooli valitsus kinnitas surnud professor dr. J. Mäe asemele loomakasvatuse instituudi ja katsejaama ajutiseks juhataja kohustetäitjaks kuni loomakasvatuse õppetooli täitmiseni professor E. Liiki.

Vabad instrktor-assistentide kohad ülikoolis.

Vakantsed on Tartu ülikooli nais-tekliiniku, füsioloogia-keemia instituudi, anorgaanilise keemia laboratooriumi, botaanika instituudi taime-morfoloogia ja süstemaatika laboratooriumi, geoloogia instituudi ja loomatervishoiu ja piimahügieeni instituudi instrktor-assistentuurid. Valimised neile kohtadele toimuvad sept. algul.

Määrati ametisse õppejõude.

Määrati Kusta Jurnas Iru valla Maardu algkooli õpetaja kohuste täitjaks ja Artemi Pops — Anija valla Alavere algkooli õpetaja kandidaadiks.

Õpetajate määramisi.

Maidla valla Maidla algkooli õpetajaks on määratud pr. Marie Uja, Jõhvi v. Voka algk. õp. k.-t. Helle Kuningas ja Paula Raudam, sama v. Somp algk. õp.-juhataja k.-t. Leida Kaldaru ja Jõhvi v. Toila algk. õp. k.-t. Laheveer.

Vabaõhukoolis algab töö 28. augustil.

K. Pätsi nimelise E. Punase Risti vabaõhukooli K o s e l võetakse tänavu 100 koolialist — 50 poissi ja 50 tütarlast, kes nõrga tervise tõttu vajavad erilist kosumist, hooldust ja puhkust. Töö algab koolis 28. aug.

Helsingi õhukaitsega tutvuma.

Reedel, 1. septembril korraldatakse Tallinna vabatahtliku õhukaitse ühingu liikmetele ekskursioon Helsingi, sealse õhukaitsega tutvumiseks, kestvusega 3 päeva.

Helsingi olümpiaadile pääsmete müük

Tallinnas Sportbüroos kestab veel kuni 15. septembrini.

Monumentide asjus

kuuldub kultuurihuviliste ringidest, et edaspidi püütavat meie monumentide loomingu suuremat oma- ja eestipärasust tuua.

Vastaval pool kunstnike hulgas olid ka asjaga põhimõtteliselt nõus.

Haaslavale mälestussammas.

Vabadussõjas langenud Haaslava ümbruse sangareile pandi Kurepalus nurgakivi.

Millal saime oma sõjakoolist esimesed ohvitserid?

See oli 3. aug. 1919. Praegu on 106 esimese lennu lõpetajaist elus 85.

Dr. H. Alver, Haapsalu linnapea, pühitses neli päevil oma 10-a. ameti-jubelit.

Tervishoidlikku nõuannet.

Marjade ja puuvilja hooajal on eriti vajalik silmas pidada nende õiget söömisviisi. Olgu siinkohal meenutatud järgmised nõuanded: 1) Hoiduge söömast poolküpset puuvilja ja marju. Nende söömine võib põhjustada kõhulahtisust, sooltekatarrri, halvematel juhtudel ka mürgitumist. 2) Riknenud puuvilja ja marjad (mädanavad, käärivad) ei kõlba toorelt söömiseks. 3) Marjad ja puuvilja loputagu enne söömist puhta veega üle. Ostetud aiasaadusil võib leiduda kardetavate haiguste baktereid. 4) Söödagu toorest puuvilja ja marju mõõdukalt hulgalt. 5) Ärgu joodagu kohe pärast puuviljade ja marjade söömist vett. Puuvilja paisumine maos tekitab sageli oksendamist, hingamis- ja südamehäireid.

Aptegid ostavad sügisel järgmisi arstirohu taimi:

Kada k marjad. Küpsed sinimustad marjad kogutakse hilissügisel. Riie laotatakse pöõsa alla ja lüüakse marjad vitsaga maha. Kilogrammi hinnaks on kr. 0.30—0.35.

Palderjanijuur. Juurikas koos juurtega korjatakse sügisel, septembri- või oktoobrikuul, puhastatakse mullast ja kuivatatakse õhu käes. Öitse ajal kogutud juurikas tarvitamiseks ei kõlba. Suurima väärtusega juurikad saadakse kuivadel kohtadel kasvavalt taimedelt. Kilogrammi hind on kr. 1.—1.20.

Mõru kirburohi. Kogutakse kibedamaigulise taime maapealne osa öitsemise ajal, juuli- ja augustikuul, ning kuivatatakse varjulises kohas. Hind?

Tungalterad korjatakse rukkipeadest rukki valmimise või rehepeksu ajal ning kuivatatakse pimedas kohas mitte üle 50 kraadi soojuses. Hind — kg eest kr. 3.—3.50.

Emanõgeseõied. Valged õiekroonid nopitakse maikuust kuni septembrini kuiva ilmaga, kuivatatakse esialgselt varjulises kohas õhukese kihina, tihti segades ja viimaks veel 30—40 kraadi soojuses. Värske õitega tuleb toimetada ettevaatlikult, kuna surumisel ja pigistamisel need pruuniks muutuvad ja oma väärtuse kaotavad. 1 kg hinnaks on kr. 8.—9.00.

Hiierekõrv kogutakse hilissügisel öitse ajal kuivadel kohtadel kasvavate taimede maapealsed osad ja kuivatatakse kiiresti. Hind?

Ravitaime kalender.

Augustis korjatakse: Kurereha, haisev — õisi ja lehti. Tarvitatakse rinnahaiguste, luuvalude puhul, ka verevooluste peatamiseks. Humal — korjatakse käbide taoliselt emaõisi. Teed tarvitatakse unepuuduse, seedimisrikete vastu; tinktuuri (1 osa peenend. humalaid, 4 osa piiritust, 4—5 tilka korruga võttes) — isupuduuse ja jooksva puhul.

Tervis

Paide saab eeskujuliku apteegi.

Nagu „Järva Teataja“ Paide linna- apteegi juhatajalt J. Petersonilt kuuleb, toimub mainitud apteegi juures peagi põhjalik remont, mille tagajärjel apteek saab varsti avarad ruumid ja moodse sisustuse. Linna apteek kujunevat kõigiti eeskujulikuks ja ajakohaseks.

Arstirohtude kasvatamine Sael.

Rohuteadlaste koja nõunik hr. Sirgo juhtimisel kasvatatakse nüüd ka Harjumaal Sael 10-hektaarilisel maa-alal arstitaimi. Ettevõtte toetamiseks olevat koja eelarvesse võetud 10.000 krooni.

Tervismudakümblus.

Kirjutades „Tervises“ Eesti tervismudast ja mudakümblusravist prof. dr. med. V. Vadi tõendab, et mudaravi tähtsaks teguriks tuleb pidada selle ravimisviisi puhul erinevat soojuse toimet.

Ja ütleb: „Senised üle saja aasta kestnud ravikogemused näitavad, et mudaravi annab kindlasti häid tulemusi kõikide krooniliste liigeste, lihaste ja närvide reumaatiliste haiguste kui ka mitmesuguste pikaldaste põletikuliste haigusprotsesside puhul siseelundeis.“ Aga „mudaravi annab veel paljude teistegi haiguste, eriti naha-, närvi- ja naistehaiguste ning ainevahetusehäirete puhul häid tulemusi, mis tõttu on selle loodusliku ravivahendi kasutamine veelgi suurenenud. Eriliselt tähtsaks jääb aga meie tervismuda kui looduslik ravivahend peamiselt reumaatiliste haiguste ravimiseks.“

Puudutades kirjelduses pikaldast liigestepõletikku ja mudaravi samas „Tervises“ prof. dr. med. J. Riives tõendab, et Kuressaarens on saavutatud pikaldase liigestepõletiku ravimisel mudakümblustega järgmisi tu-

temusi: tervestunud ja hästi paranenuid 50,5%, mõõdukalt paranenuid 25% ja mitteparanenuid 24,5%.

Igasse kodusse apteek.

Kõige väiksem koduapteek eeldab seal järgmiste ravimite muretsemise:

10 grammi joodtinktuuri välispideks tarvitamiseks klaaskorgiga pudelis. (Krimustustele ja haavakestele). 1 tuub boorvaseliini, haavadele või lõhestunud nahale. 30 grammi tanniinlahust (5%) alkoholis, põletishaavadele. 10 grammi palderjanitinktuuri. Südamekloppimise puhul ja rahustamiseks 10—20 tilka veega sisse võtta. 1 marliside 4 sm lai, 1 marliside 6 sm lai, 1 rull plaastrit Estoplast, 2 sm lai. Komplekti hind on veidi alla kahe krooni.

Umbes 4 kr. 50 s. vajame, kui muretsema oma apteeki veel 30 grammi alumiiniumatsetaadi-lahust. (Kolmekordse hulga külma veega segatult kompressideks paistetusele ja haavadele), 10 grammi Thielemanni tilku (kõhuvalu või kõhulahtisuse puhul 8—20 tilka veega 3 korda päevas), 5 grammi hambatilku (hambavalu puhul mõni tilk puuvillaga hambaõõnesse), 30 grammi rivanooli-lahust (1:1000), haavaümbruse puhastamiseks ja kompressideks haavale, 50 grammi bensiini (haavaümbruse või naha puhastamiseks), 1 marliside 10 sm lai, 25 grammi puuvilla, 100 grammi ligniini (kompressi tegemiseks), 1 leht kompressipaberit, 1 termomeeter ihusoojuse mõõtmiseks.

Kokku alla 8 kr. läheb maksma, kui eelmisele lisaks ostame:

20 grammi põletatud magneesiumi (mürgituste puhul hapetege või arseeniga) 2—3 teelusika täit veega segatult sisse võtta), 30 grammi amooniaagilahust kummikorgiga pudelis (minestuse puhul nuusutada anda), 10 grammi eeterlikke palderjani tilku (südame nõukuse ja minestuse puhul 10—20 tilka veega sisse anda), 50 grammi tümoolpiri-tust 1:500 (riistade ja käte, ka väiksemate haavakeste desinfitseerimiseks. Veega pooleks segatult kompressideks), 10 grammi trüpaflaviin-lahust 1:100 (kurgu määrimiseks). Kuristamiseks 10—15 tilka klaasi keedetud ja jahutatud veele), 6 tabletti barbaapüriini 0,4 (ägeda hambavalu või peavalu puhul üks tablett sisse võtta).

Aleksander Karja graveerimise-, mehaanika- ja templitööstus

NARVAS, Rahu 4 ja
TALLINNAS, Niguliste 14

Ettevõtte on Narvas vanemaid — asut. 1905. a. Juhib algusest peale omanik isiklikult. Ettevõtet on aegajalt täiendatud moodsete masinatega ja praegu valmistab väga mitmesuguseid peasjalikult pressitud metallsemeid, nagu: märke, nõõpe, liiklemisabinõude registreerimise numbreid, medaleid jne.

Hilisematest töödest väärib tähe epanu Vabariigi Presidendi K. Pätsi reljeefkujuga mälestusmedal, mille kujutuse normaalsuuruse toome siinjuures.

Nägu medaalist näha, on see määratud Eesti Vabariigi esimese presidendi valimise tähistamiseks, mis toimus teatavasti 24. apr. 1938. a. ja sisaldab üht lauset esimese presidendi esimesest kõnest.

See A. Karja algatus tähistada mälestusmedalitega suuri mehi seoses tähtsate sündmustega on meil esmakordne, kuna mujal kultuurriiges on see juba viisiks ammu.

Kool

Uusi õppejõude Põltsamaal.

Põltsamaa progümnaasiumi õppejõududeks on määratud Linda Kost — tunnindajaks määramata ajaks, Vladimir Meisner — õpetajaametis kandidaadiks kuni praktikaaja lõpuni, kirjanik Emma Liiv, Liidia Tabur ja Ants Kiilaspea — õpetaja kohustetäitjaks kuni 1. augustini 1940. a.

Uued õppejõud Saaremaal.

Saaremaa maavalitsus on valinud Saaremaa gümnaasiumi, progümnaasiumi ja keskkooli uuteks õppejõududeks: inglise ja saksa keele ja filosoofia alal Erna Normani Tartust, naiskäsitöö alal Valeria Viirese Põidelt, tütarlaste võimlemise alal Marta Kuke Kuressaarest ja ap-õigeusu usuõpetuse alal ülempreestri Vassili Ristkoka Kuressaarest.

Iru vald hakkab püstitama kaht koolimaja.

Iru valla Kallavere uue koolimaja ehitusprojekti eelkavand tunnistati haridusministeeriumis vastuvõetavaks tingimusel, et katus oleks kodumaa tulekindlast materjalist.

Peale Kallavere koolimaja Iru vallas on kavatsus lähemal ajal asuda ka Randvere uue koolimaja püstitamisele, kirjutab „Rahvaleht“.

Sünnipäevi

19. augustil 1939. a.

Gustav Saar, sõjaväelane, sünd. 19. augustil 1897. a.

August Mahoni, sünd. 19. augustil 1889. a. Kehtna vallas Harjumaal. Notar Tallinnas. Saab 50-aastaseks.

Juhan Sütt, sünd. 19. augustil 1887. a. Kavilda vallas Tartumaal. Tartu õhtugümnaasiumi juhataja.

Jaani Eilart, ühistegelane, sünd. 19. augustil 1890. a. Triigi vallas Harjumaal.

Friedrich Klement, koolitegelane, sünd. 19. augustil 1891. a. Illuka vallas Virumaal.

20. augustil 1939. a.

Ernst Loderaud, tööstur, sünd. 20. augustil 1830. a. Mooste vallas Võrumaal. Peeglitööstuse omanik Tallinnas.

Johannes-Paul Luts, kaupmees, sünd. 20. augustil 1888. a. Viljandis. Koloniaalkaupluse omanik Tallinnas. Saab 51-aastaseks.

Voldemar Ojanson, riigiametnik, sünd. 20. augustil 1897. a. Paraste vallas Tartumaal. Saatkonnakõnunik Moskvast.

August Ein, sünd. 20. augustil 1893. a. Vao vallas Virumaal. Võnnu koguduse õpetaja.

Aleksander Hellat, õigusteadlane, sünd. 20. augustil 1881. a. Tartus. Riigikohtu liige.

Frieda-Johanna Dreverk (Reed Morn), kirjanik ja kooliõpetaja, sünd. 20. augustil 1898. a. Tallinnas.

Mihkel Martson, kooliõpetaja ja seltside tegelane, sünd. 20. augustil 1878. a. Tori vallas Pärnumaal.

Johan Sirel, riigiametnik, sünd. 20. augustil 1885. a. Keeni vallas Valgamaal. Seltside tegelane Valgas.

Aleksander Raudsepp, kooliõpetaja, sünd. 20. augustil 1884. a. Tartumaal.

21. augustil 1939. a.

Ernest Haabpiht, pangandustegelane, sünd. 21. augustil 1898. a. Helme vallas Valgamaal. Põllumajanduse Panga juhataja Tartus.

Juhan Jaakson, kaupmees ja tööstur, sünd. 21. augustil 1879. a. Holstre vallas Viljandimaal.

Jüri Oksenberg, tööstur, sünd. 21. augustil 1876. a. Vastemõisa vallas Viljandimaal. Virumaa töösturite ühingu juhatusel liige.

August Reinart, sünd. 21. augustil 1895. a. Särevere vallas Järva- ja Võrumaal. „Võiekspordi“ juhatusel esimees.

Martin Tulmin, jaoskonnakohtunik, sünd. 21. augustil 1886. a. Luiste vallas Läänemaal.

Helmur Mäeloog, kohtuprivat, sünd. 21. augustil 1906. a.

Polli Põllundus- ja Aianduskooli Nuias

Õpilasteks võetakse mõlemast soost isikuid, kes on lõpetanud algkooli 6 klassi ja vähemalt 16 aastat vanad.

Põllunduskool valmistab ette haritud põllumehi ja võimaldab kooli lõpetajatele edasiõppimise põllunduskoolis.

Aianduskool valmistab ette aedniku kutsetööle. Aianduskooli lõpetajatele muretseb kooli teenistuskohad. Õpetus koolis on maksuta.

Vidrikesse ja Ilmjärvele uusi õpetajaid.

Vidrikest lahkunud sealse algkooli juhataja N. Variku asemele on Pühajärve vallavalitsus valinud Toivo Kaldmaa. Ilmjärvest lahkuva õpetaja F. Linnati asemele valiti Voldemar Aduson.

Viljandi tööstusõpilaste kooli juhataja insener Jüri Jakk asub Võrru.

Viljandi tööstusõpilaste kooli juhataja ins. Jüri Jakk, kes ühtlasi ka Viljandi tööstusametis juhatajaks, lahkus Viljandist, et arvates 15. augustist asuda Võru tööstuskooli juhataja kohale.

Kes saab Viljandi tööstusõpilaste kooli uueks juhatajaks, ei ole praegu veel teada.

22. augustil 1939. a.

Albert Irs, sünd. 22. augustil 1908. a. Valguta vallas Tartumaal. „Võiekspordi“ Tallinna keskmeele juhataja.

August Kapsi, kaupmees, sünd. 22. augustil 1883. a. Pärnus.

Eduard Vösar, kaupmees, sünd. 22. augustil 1891. a. Triigi mõisas Virumaal.

Jaani Ansip, maamõõtja ja seltside tegelane, sünd. 22. augustil 1887. a. Elistvere vallas Tartumaal.

Johannes Soo, kooliõpetaja ja seltside tegelane, sünd. 22. augustil 1893. a. Pärnumaal.

Kustas Luuk, põllumees ja ühistegelane, sünd. 22. augustil 1897. a. Alliku vallas Järvamaal.

23. augustil 1939. a.

August Jürima, agronoom, poliitika- ja majandustegelane, sünd. 23. augustil 1887. a. Koigi vallas Järvamaal.

Karl-Johannes Tammeveski, sünd. 23. augustil 1887. a. Pangaametnik ja seltside tegelane Haapsalus.

Richard Meister, ametnik, sünd. 23. augustil 1899. a. Paluperas vallas Tartumaal.

August Vellner, sünd. 23. augustil 1898. a. Pangaametnik Valgas.

24. augustil 1939. a.

Voldemar Simevart, majandustegelane, sünd. 24. augustil 1897. a. Tallinnas. Kaubandus- ja tööstuskoja pangandus- ja kindlustussektiooni nõunik ja direktori k.t. Tallinna pankade nõukogu sekretär.

Maks Nõges, agronoom, sünd. 24. augustil 1900. a. Saadjärve vallas Tartumaal.

Heinrich Rebane, tööstur, sünd. 24. augustil 1900. a. Saadjärve vallas Tartumaal.

Harald Anniko, põllumees ja ühistegelane, sünd. 24. augustil 1893. a. Võrumaal.

Hans Tarnaste, sünd. 24. augustil 1892. a. Algkoolijuhataja Valgas.

25. augustil 1939. a.

Karl-Friedrich Kornel, ühistegelane, sünd. 25. augustil 1882. a. Kõrgepalu vallas Võrumaal. ETA direktor.

Hugo Jääger, põllumees, sünd. 25. augustil 1895. a. Pala vallas Tartumaal. Seltside tegelane Palal.

Karl Neuman, kooliõpetaja ja seltside tegelane, sünd. 25. augustil 1877. a. Päidla vallas Tartumaal.

Gustav Grünvald, loomaarst, sünd. 25. augustil 1888. a. Luunja vallas Tartumaal.

Vilhelm Schmidt, trükikoja ülemmasinameister, sünd. 25. augustil 1889. a. Riias Lätimaal. Saab 50-aastaseks.

Kutseksamid raadio- operaatoritele.

Posti-telegraafi-telefoni talitus teatab, et 7. septembril s. a. k. 9 korraldatakse Tallinna-Ülemiste õhusõidujaamas kutseksamid raadiooperaatoritele, kes soovivad omandada õhusõidu raadiooperaatori kutsetunnistuse.

Eksamid toimuvad korras ja kavade järele, mis on kuulutatud välja „Riigi Teatajas“ 1939. nr. 32. Eksamitele ilmuda soovijail tuleb saata p.-t.-t.-talituse direktorile sellekohane avaldus hiljemalt 24. augustiks s. a., ära tähendades, mis klassis õhusõidu operaatori kutsetunnistuse saamiseks ta soovib eksami õiendada, ja lisades juure vastavad dokumendid.

Autode tagavaraosi valmistatakse nüüd ka Eestis.

Ainult vähesed teavad, et välismaalt toodud osade kõrval on meie ärides küllalt tihti müügil samade numbrite ja märkidega varustatud kodumaal valmistatud tagavaraosi, mis täpsuselt vastavad kõigile nõuetele, vastupidavuselt aga sageli ületavad välismaisi osi mitmekordselt, kirjutab ajakirjas „Tehnika kõigile“ dipl.-ins. O. Uritam. Meilt on autode tagavaraosi suurte summade eest isegi eksporditud.

„Uusima saavutusena autoremondi alalt tuleb ära märkida mootori väntvõlli-lihve-masinat, mis äsja valmis Tallinnas H. Feierbach ja Ko. Jaama tänaval asuvas autoremontitöökojas. Uuele masinale pandud lootused on praktikas täiel määral täitunud, kuna sel masinal lihvitud võllid annavad mootorile jälle sama tasase ja ühtlase käigu kui uuel mootoril on vabrikust väljumisel.“

Postilametkonna juubilariteenistusalal.

- 40 a. Dahlberg, Osvald, Tallinna välisp. ptk 1-a j. am. 13. aug.
35 a. Orav, Aleksander, Rakvere ptk. van. am., 14. aug.
Mets, Rudolf, Tallinna peapostk. jsk. juh. 14. aug.
Prants, Aleksander, Tallinna peatelegr.-k. van. am. 14. aug.
30 a. Mere, Jaan, posti jooksv. a. büroo van. am., 14. aug.
Michelis, Jaan, Väandra ptk. van. posteljon, 18. aug.
25 a. Balk, Hilda, Tallinna telefonivõrgu 1-a j. am., 19. aug.
Asper, Johannes, V.-Maarja ptk. ülem, 26. aug.
„Väljavaade“ õnnitleb juubilare.

Inseneridekoja liige surnud.

Inseneridekoja keemia-sektsiooni liikmete nimestikust on kustutatud surnud Verner Lieven Tallinnast.

Ringhääling liiklemisvahendite teenistuses.

Prantsuse raadioajakirja „Radio Magazine“ poolt teostatud ankeedi tulemustest on selgunud, et prantsuse riigiraudteed kasutavad ringhäälingut väga tugevasti. Ringhäälingu kaudu teatab raudteevalitsus mitmesuguste reisisihtide pileti hinnad ja hinnaalandused, nädalalõpuväljasõidud, puhkusereisid, transporttingimused jne. Raudteevalitsus on ka soodustanud ringhäälingutel reportaaži teostamist raudteel. Samuti kasutab ringhäälingu abi ka Prantsuse lennuasjandus, kus lennuliikluse propaganda teostatakse suuremalt osalt ringhäälingu kaudu.

Ei oleks võimata ka meil ringhäälingut rakendada liiklemisvahendite teenistuses.

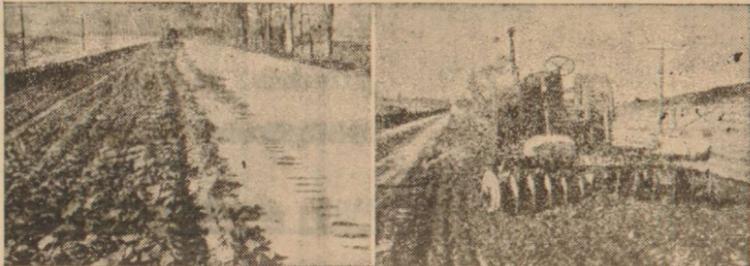
Abieluvaranduse lahutamiselepingud

on sõlminud Reet Peetri tr. Eenvere ja Mikk Mihkli p. Eistre, kes elavad: 1) Linnamäe vallas ja 2) Antslas; Heino Lindpere ja Senta-Valli Lindpere, sünd. Jürman Tartus.

Maanteed soolast.

USA lääneosas, kus liiklemine on võrdlemisi vähene, on mitmel pool katsetama hakatud kivisoolaga, kui maanteedatmise vahendiga. Tsemenditeeritud ning muu ainega kaetud ained tulevad kallid, seevastu aga leidub siin igal pool külluses kivisoola.

Rea katsetega on kindlaks tehtud, et teatavas proportsioonis mullaga segatud kivisool annab suurepärase elastse, absoluutselt tolmuvaba ja kestva maantee katteaine. Seda võib kasutada aga ainult nendel maanteedel, kus liiklemine on väiksem ning toimub peamiselt kergevee abinõude-

Eeltööd maantee ehitamisel

ga, kuna raskele koormatusele pole uus maantee katteaine küllalt vastupanev.

Jalakäijate ning jalgrataste liiklusteed jaoks olevat see katteaine aga ideaalne.

Asi on praegu veel katsetamise ajajärgus ning tulevik näitab, missuguses ulatuses ja tingimustes võib selle praktiline rakendus järgneda.

Sekeldusi rälvuvahelise juhtimisloaga.

Iga mootorsõidukit juhtiv isik peab omama vastava juhtimisloa. Siseliiklemisel kasutavad aga nii mõnedki Eesti Autoklubi poolt antavaid rälvuvahelisi jõuvankrite juhtimisloasid. Need rälvuvahelised juhtimisload ja autotunnistused on aga ainult välismaal liiklemiseks maksvad, mispärast nende kasutamine siseliikluses on toonud kaasa karistamisi liiklemismääruste täitmata jätmise pärast.

Kaugenägemine pole enam kaugel.

Saksa lehtede teatel hakatakse lähemal ajal Saksamaal valmistama kaugenägemisaparate hulgaviisi. Esialgsete kavatsuste kohaselt tahetakse turule lasta umbes 10 tuh. vastuvõtjat hinnaga, mis ei ületa parima raadiovastuvõtja oma.

Praegu on Saksamaal paljudes avalikes telefonikõnepunktides võimalik kasutada telefonikõnelustel ka kaugenägemist.

Joh. Pitka „Minu mälestused 3.“

J. Pitka esimesed mälestustekogud kirjeldasid meie Vabadussõjaaegse konradmirali lapsepõlvemälestusi, kooli õppeaega ja esimesi merereise kaptenina. Käesolev algab Joh. Pitka esimese Ameerika-reisi kirjeldusega Brasiilia randa.

Saksa- ja venekeelse praktikaga

pansion õpilastele

möödukate hindadega.

Tallinn, Toom-Rüütli 12 — 5.

Tulla kella 11—12.

Tähelepanuks!

Alljärgnev kuulutuste osa on ellu kutsutud välismaistel eeskujudel. Süstematiseerituna omavad kuulutused selles osas erilise mõju. Peale selle aga võtab „Väljavaade“ talitus erisoovil enesele ka kohustuse kuulutustele saadetavad vastused ja kirjaliikud pakkumised kuulutajatele kätte toimetada.

Kulutuste eriosas kuulutamine tuleb odav ning „Väljavaade“ suure leviku tõttu annab maksimaalseid tulemusi.

Selles ajakirja „Väljavaade“ kuulutuste eriosas olgu kõik vastused kuulutustele adresseeritud märgusõna all:

ERIKUULUTUSTE OSAKOND.

Vajatakse kohe:

Alumiiniumivalajaid:
Tallinnas — 2

Arste:
Tervish. Viru mk. — 1

Autojuhte:
Tartus — 2
sõiduauto Tartus — 2
Viljandis — 1
I l. kants. Tartus — 1
II l. Tallinnas — 1
veoaut. remont. Nõmmel — 1
II l. Tallinnas — 1
Tartus — 3
Tallinnas — 1
S.-Jaanis — 1
maale — 1
kaubap. Tallinnas — 1
leivaved. Tallinnas — 1

Autoremonttööliisi:
Tallinnas — 1
Tartus — 1

Betoonivalajaid:
Tallinnas — 1
Viljandis õpil. — 1

(Järgneb.)

Jalanõud ostke ehk laske tallutada ainult
E. Piirand'i ja E. Randoja

„Terastald“

jalanõude tööstuses

Vana Posti 8—6.

Telef. 473-80.

„Terastald“ kaubamärgi kandev jalanõu ei vaja enam tallutamist.

Tellimise hind:

1. kuuks . . . kr. — 60
6. kuuks . . . „ 3.30
aastaks . . . „ 6.—

Pea- ja vastutav toimetaja A. RANDALU; väljaandja H. TANRE.
Toimetuse ja talitus: Tallinn, Narva maantee 4, „Väljavaade“. Toimetuse kõnetunnid kl. 10—12 e. l. Talitus avatud kl. 9—5 p. l. Telefonid: talitusel 312-52; toimetusel 303-35, kl. 5—8 õhtul 446-52; väljaandjal 301-88. Tarvitamata käsikirjad säilitatakse ühe kuuni; tagasi saadetakse vastava postitasu korras. Kulutuste koha valikut ei kindlustata.

Kulutuste hind:

esküljel ja tekstis 12 snt.
ja kuulutusküljel 5 „
mm ühel veerul.

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri Osäühisus

Asutatud 1857. a.

Vabrikud: Kreenholmis, Narva lähedal.

Juhatus: Tallinnas, Pikk 68, tel. 426-63.

Müügikoht: Kaubandus-Tööstus Aktsiaselts „Kreenbalt“, Tallinnas, Suur Karja 13, tel. 425-14.

Müük ainult suurel arvul.

Narva Kalevivabrik

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Narva osakonna
mööblitööstus NARVA,
Suur tän. 19.

Moodne
Pehme
Stilne
Lihtne

mööbel.

Äride, pankade jne. sisseseaded.

Kvaliteet-töö.

Eriti soodsad maksutingimused.

Narva Ühispank

Joala tän. 11. Telef. 86.

**Toimetab kõiki
pangaoperatsioone.**

Tallinnas
Laadaplatsi saapakauplus

Nr. 208/209

Esimeses reas vastu raudteeliini
Soovitab suures valikus igasuguseid — moodsaid ja lihtsaid —

saapakaupu.

Hinnad odavad!

Austavalt

P. Breitoff.

Narva Majaomanikkude Pank

Peetri pl., omas majas.

Telef. 268.

Igasugused pangaoperatsioonid.

Narva Linnapank

NARVAS, Peetri pl. 7-a. Telefon 265.

Toimetab kõiki
pangaoperatsioone.

Soovitan suures valikus
igasuguseid hooaja
riide- ja pudukaupu

J. Õunapuu

Peetri pl. 4. Telef. 4-14.
NARVA.

„POLARIS“ EESTI KINDLUSTUS-A.-S.

võtab vastu järgmisi **kindlustusi** :
tule-, elu-, veo-, murdvarguse-, väärt-
saadete-, kasko- (laevakere) ja klaasi
kindlustusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad
Kr. 1.057.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest väljamaksetud üle
Kr. 6.600.000.—

Soliidne edasikindlustus!

Kahjud likvideeritakse viivitamata.

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetr. 426-66. Telegrammi-
aadress „Polaris“. Osakond asub Tartus, Suur Turg 11. Kõnetr. 6-75.

ESINDAJAD kõigis linnades ja maakohtades.

Kastide- ja puukiutööstus

„Standard“

Tallinn — Siimoni 1,
Telefon 314-19.

Valmistab mõõdukate hin-
dadega igasuguseid

pakkimiskaste

sise- ja välisturule.

Spetsiaal ekspordkastid
õunte, kartulite, jõhvicate ja
munade jaoks. Samal ajal
ostame vabrikule vastavaid
propse ja laudu.

Selle kaitsemärgiga

Pääsukese kraed

tagavad tarvitaja nõudlikuma soovi.
Saadaval kõigis pudu- ja pesuärides.

Kuldrannake, hind	75 senti
Pääsusilm	75 „
Heletäht	85 „
Stabiil	85 „
Aero (Non plus ultra)	90 „

Ladu: Tallinn, Aia tän. 5.
Sissekäik Vana Virust.

TALLINN, Vabaduse väljak 7
telefon 443-25.

Kingitusartiklid.

Turistidele reisimälestused

Kootud pulloverid, jumperid,
vestid. Kir utikandilised sport-
garnituurid. Puuartiklid.
Keraamika.

Igasugu **siidi, villaseid** ja **puu-
villaseid**

kleidiriideid ja reste

ostate soodsalt

H. SEREMETA kauplustest
Paldiski mnt. 15. Tartu mnt. 58.
Telefon 410-70.

**Kelli, kuld-, hõbe- ja kristall-
asju** suures valikus soovitab

I. Kuulep

Tallinn, Pärnu mnt. 33, tel. 417-79

32. Tallinna põllumajanduse NÄITUS

1. Põllutöökoja hobustenäitus
26., 27. ja 28. augustil 1939. a.

- Raudteesõidul kasutage hinnaalandust ja huvironge!
- Külstage kõik seda eriti huvitavat näitust!

Näitusebüroo: Tallinn, Õllepruuli 1.

Tallinn, Pikk 3, tel. 431-29

Tallinn, Pikk 3, tel. 431-29

J. OINAS

Karusnahkade parkimise ja värvimise tööstuse tooted

Igasugused karusnahad, valmis-
mantlid, kraed, boad, tellimised

Nahkade värvimiseks ja
parkimiseks vastuvõtmine.

LEIPZIGI SÜGISMESS

1939

27. augustist — 31. augustini

- a) RAHVUSVAHELINE KAUBAMUSTRIMESS
b) TÄIUSLIK EHTUSMESS

28. ja 29. augustil suur ehitusmessipäev huvita-
vate referaatidega.

Mustrimeess peetakse 22 messihoones südalinnas, ja ehitus-
mess — „Stahlbau“ hooneis 19 ja 9 ning „Völkerschlach-
denkmal'i“ juures asuval näituseplatsil.

Tunduvad sõiduhinna-soodustused Eesti, Läti,
Leedu ning Saksamaa kõikidel sõiduteedel.

Lähemaid teateid ja soodustuskaarte alandatud hin-
naga sõiduks ning odavahinnalise korteri saamiseks annab
Leipzigis messi esindaja Eestis:

HERBERT E. RENTER, Tallinn, Lai 29—6

Telef. 478-35, kl. 11—14.

Ehitus-Aktsiaselts

„BETOON“

TALLINN,

Pärnu mnt. 6—40.

Telefon 412-83.

Juhatab igat liiki betoon-,
raudbetoon- ja majadeehitisi.

Valmistab projekte ja teeb
ettepanekuid.

Kübaraid,

daamide ja härrade

pesu

rikkalikus vali-
kus soovitab

L. PÄRLI

Pesu- ja pudukauplus

TALLINN, Pikk 5

Telef. 433-33

Erametsade kaitseseedust ei tule

Kõnelus põllutööministri abi dir. K. Luik'iga

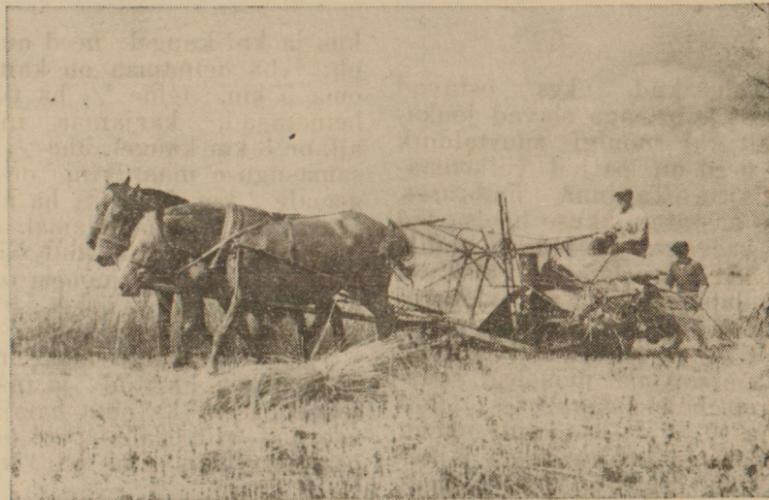
Sageli kuulduv veel arvamus, nagu vajaksid meie erametsad erilist kaitse- ja hoiuseadust. Seda eriti just nüüd, kus metsahinnad on tõusnud jälle kõrgele ja see asjaolu võiks ahvatleda taluperemehe enneaegsele metsa-mahavõtmisele. Pöördujame ses asjas põllutööministri abi dir. hr. J. Luiki poole, et kuulda, kuidas on olukord meie metsamajanduses ja kas on praegu vajadust erilise erametsade kaitseseeduse järele.

„Sellise seeduse järele ei ole praegu mingit tarvidust!“ ütles usutletav. „Erametsade laastamisi praegu ette ei tule, kuigi võib ju esineda üksikuid juhte, kus seda siiski tehakse. Kuid sellele pahele on võima-

lik piiri panna nüüdki, kehtiva seeduse raamides. Saab ka nõuda, et mahavõetud metsa asemele istutataks 5 aasta jooksul uus. Vastasel korral teeb seda riik maaomaniku kulul.“

Siit kaldub jutt uudismaade ülesharimisele, millega meil viimastel aastatel palju tegeletakse. Usutletav ei pea soovitatavaks liialdamist sel alal. Maad, alates 7. klassist, peaksid jääma juba metsa alla.

Küsimise veel, kuidas on lood meie iga-aastase raienormiga. See püsib juba aastaid kindlates piirides — 3 milj. kantm. — ja vastab meie metsa juurkasvule. Etteraiumise ajad on juba möödas.

Lõikus käib...

Maatöölise kriisist

500 isesidujat ja 500 poolakat — Mehhaniseerimine üksi ei lahenda veel kriisi

Töölise-küsimuse lahendamisel põllumajanduses on meil lähtunud kahest seisukohast: töö mehhaniseerimisest ja maatöölise n. ö. sidumisest maaga. Läbi on löönud meilgi tööspidamine, et välisöölisele impordile tuleb vaadata vaid kui ajutisele, leevendavale vahendile.

Milliseid väljavaateid pakub küsimuse lahendamisel töö mehhaniseerimine ja ajakohaste masinate kasutamine, selleks olgu toodud näitena agr. T. Pooli arvestus inimtööjõu kokkuhoiu kohta, mida võimaldab isesiduja kasutamine. Eelkõige olgu öeldud, et isesiduja (N.-Vene — 600 kr.) on vaid 100—200 kr. võrra kallim tavalisest viljaniitjast. Seega suuremaile talundele, kus teravilja pindala ulatub üle 10—15 ha, on mõeldav isesiduja muretsemine iseseisvalt, kuna vähemad talundid võiksid selle muretsema 2—3 peale kokku.

Meil on 471 üle 100 ha suurusel majapidamisel, mille teravilja pindala on keskmiselt 35,2 ha, ja 6433 talundit 50—100 ha suurusel, keskmiselt 9,1 ha teravilja pindalaga. Oletades, et 500 nendest, umbes 6000 talundist, muretseb

endale isesiduja. Seega asendaksime kõige pakilisemaks, viljakoristamise ajaks juba 5000 inimese tööjõu; s. o. sama palju, kui oli kogu poolakate pere 1938. a. Millist mõju see avaldaks meie tööturule üldse, on selge.

Ent töö mehhaniseerimine üksi ei aita meil veel lahendada töolistepuuduse probleemi. Seda näitab Saksamaa olude vaatlus, kus töö põllumajanduses on juba mehhaniseeritud tasuvuse piirini. Ja ometi on Saksamaal 1935.—1938. a. ajavahemikus välisöölise arv kümnekordistunud, moodustades ajutiste palgatöölise rühmas 1938. a. keskmiselt 23%. Kuigi siin on oma erakorralist mõju avaldanud pingne relvatootlus, siiski on peamised põhjused samad, mis meilgi.

Huvitav on seepärast jälgida, milliste vahenditega katsetakse seal lahendada üha suurenevat töolistepuudust põllumajanduses.

Lähtutakse üldisest seisukohast, kindlustada põllumehele suuremaid sissetulekuid, et ta suudaks maksta teenijatele veidi kõrgemat tasu kui tööstus; selleks on esijoones mõeldud piimahinna kõrgendamisele ja hoidmisele.

Muude, meilgi kasutusele võetud vahendite kõrval, on Saksa uurimisamet esinenud konkreetsete esildustega, mis taotlevad püsivama tööliskaadri loomist. Seks antakse põllutöölisele, kes vähemasti 8 a. on püsinud kohal, eriline töölisestunustus. See annab talle teatud eesõigusi: töölisele kindlustatakse töökoht mõnel teisel alal tasuga, mis on võrdne selle ala õppinud töölise omaga jne. Sellest, püsivamate töölise eesõigustamisest, loodetakse tõhusat abi töolistepuuduse mahendamiseks. Ent kuna sääraseid vahendeid niipea veel oma mõju ei avalda, siis loodetakse hädast seni üle saada sel teel, et pakilisematel tööaegadel suunatakse maale tööteenistuse jõud.

Kirjeldatu põhjal tuleme otsusele, et ainuüksi mehhaniseerimine, kuigi see viidaks läbi kas või 100%-liselt, ei lahenda veel kaugelki töolistepuudust põllumajanduses.

Tänavu premeeritakse 500 maatöölise

Maatöölise premeerimine on praegu teostamisel. Tänavu on võimalik premeerida ainult 500 maatöölise 6599 esialgselt ülesseatud kandidaadist. Hiljemalt 1. septembriks k. a. peavad olema koostatud konventide juhatuste poolt nimekirjad 750 kandidaadi kohta, mis põllutöökoja poolt läbi vaadatakse ja hiljemalt 15. sept. edasi saadetakse põllutööministeeriumi otsustamiseks. Lõplikul väljavaliikul kuulub premeerimisele 500 eeskujulikumat maatöölise.

Preemiad jagunevad kolme liiki. 1. l. preemia saavad

maatöölised, kes on teeninud ühel kohal 12 a. või kolmel kohal 15 a., 2. l. preemia — kes on teeninud ühel kohal 8 või kolmel kohal 12 a., 3. liik antakse ühel kohal 5 a. teeninule või kahel kohal 8 a. Preemiade suurus on vastavalt kuni 100, 50 ja 20 kr. ja need antakse kätte 1. novembriks k. a.

Eriti eeskujulikke maatöölise, kel on viis ja enam last, võidakse premeerida veel asundustaluga või eluasemekohaga ja 250-kroonise eritasuga.

Algupärane ajalooline romaan „Väljavaates“

Täna me ajakirja numbrist hakkab ilmuma A. Speek'i ajalooline romaan „MUISTSED HÄÄLED“. Romaani tegevus sünnib ajal, mil meie esivanemad koos teiste hõimulastega elasid veel Volga (Valgjõe) keskjooksu mail. Romaani peategelased, Loivila suurpere vanem ja ta pojapoeg Ain Ilmarine

ühitavad kõigi hõimude ühist ülestõusu ülbete naaber-rahvaste gootide ja krivtšide vastu. Sõna ja mõõgaga asub Ain Ilmarine liitma sugukondi ja hõime...

Romaani on põimitud ka armastusriig, mis veelgi tõstab sündmustiku põnevust ja huvitavust.

Eriliseks maiuspalaks
maiasmokkadele

on

**täidetud
vähja-
schokolaad**

GINOVKER & Co.

Talud, kus poeleib on laual

Huvimat Tallinna ümbruse väiketaludesse

Talunikud, kes ostavad poest leiba, aga elavad jõukalt kui mõnigi suurtalunik — need on paljud väikemaapidajad Tallinna ümbruses, kes aastate-pikkuse hoolsa töö ja vaevaga on loonud endile laheda äraelamise piskutel maalapikestel. Neil väiketalunikel ei ole kommet nuriseda — j. seski nad võivad olla eeskujuks mõnelegi suurperemehele naabruses, kes oma 40 ha talus vaid vaevu ots-otsaga kokku tuleb ja sageli on sunnitud veel võlgugi tegema. Ei, need väikeperemehed ei nurise elu ja inimeste üle — ja kui ongi neil kurtmist mõne asja üle, siis on see nende seisukohalt ja vajaduselt ka põhjendatud.

Teeme lugejaga ühe ringreisi ja vaatame, kuidas need kanged mehed on seadnud sisse oma elamise ja olemise.

Talmi talus Lagedil annab meile lahkesti seletusi peremees ise, hr. Vainumäe, kes on lõpetamas perega lõunasööki. See pere ei ole kuigi suur, peale peremehe enda, kel naine ja poeg, ja kolmekesi nad siis hoolitsevad suure ¾ ha aia eest ja tulevad toime ka muu talutööga. Seda muud talutööd ei ole küll palju, sest 4-hektariline talu on see üldse. Maad on viies tükis, nagu pea kõigil siin ümbruses, ent peremees loodab, et aasta-paari pärast on jõutud kruntimisega ka tema talu juure. Ümbruses on selle tööga juba algust tehtud. „Ega see kiita ole, kui maad nii mitmes tükis on!“ lausub peremees ja seletab lähemalt,

kus ja kui kaugel need maad on: ¾ ha heinamaa on kaugel oma 5 km, teine 1/8 ha tükk heinamaad, karjamaa nime all, on 3 km kaugel, ühe 1/8 ha samasuguse maatükini on ligemale 2 km, kuna ¾ ha karjamaa on juba lähedal.

„Muist peab siit küll välja kolima — eemale mõnele oma maalapikesele!“ ütleb veel peremees selle asja kohta.

Teeme ringkäigu aias, mis on hoolsalt haritud ja tasub sellekohaselt ka oma harijate vaeva — siit saabki pere oma peasissetuleku. Aias on 2 kas-

Talmi talu nuss tarbehoone.

vuhoonet, neist üks alles ehitusel. Õunapuid on kokku 98, enamikus küll noori. Marjapõõsaid on 500. Keeduvili veel peale selle.

Küsin, kuidas tasub aiapidamine?

„Ega ei ole kurta!“ saan vastuseks. „Tööd ja hoolet küll on, aga kus seda ei ole!“

Edasi seletab peremees, et jäneseid olnud paari aasta eest lausa nuhtluseks — rikkunud ära hulga noori viljapuid. Korjatud siis allkirju, et kuidagi pääseks sest nuhtlusest.

Muret teevad ka taimehaigused — pritsimine minevat sedavõrd kalliks, et parem on jätta põõsad niisama jahukaste kätte, tulemus olevat rahalisest küljest üks. „Neli korda pritsida — see maksab hea tüki raha! Rohi on kallis!“

Vaatleme uut tsementkivist tarbehoonet. Selle on peremees püstitanud täiesti omal jõul, ent hoonete-küsimuse ütleb üldse valusa olevat väikemaapidajale — nõuavad liig suurt kapitalipaigutust.

Vaatame veel ringi. Selgub,

et kanad ei ole siin majapidamises kuigi sallitavad loomad — neid siin ei peeta. Ei ole ka hobust, on vaid 2 lehma. Kaup läheb pealinna turule raudteega.

Jätame jumalaga ja läheme vaatama naabruses asuvat hr. A. Käba aeda. Omanik, pealinna majaomanik ja ärimees, on kulutanud selle rajamiseks vististi kenakese summa — 8 aastat tagasi oli siin lage väli, nüüd aga suur 1 ha korralikult haritud aed 200 viljapuuga ja 800 marjapõõsaga,

vaarikate, maasikate, tomatite ja keeduvilja peenardega. Omanik on pannud ka ilu peale suurt rõhku — on istutatud rohkesti lilli, ilutaimi ja -puid. Viimased on hästi kasvama läinud, ent tegemist on olnud kuusehekiga aia põhjaveerel. Ei aidanud muud, kui toodud linna Veskimäe metsakoolist pikeeritud, 2—3 kord ümberistutatud kuuski, alles need hakanud kasvama.

„Kuidas on lugu tasuvusega?“ küsin aiaomanikult.

„Hakkab juba tasuma — puud-põõsad on juba kandma hakanud!“

Siitki läheb kõik pealinna turule — tasa tegema tehtud kulutusi. Aitab seda tasa teha ka muu majapidamine — peetakse 2 lehma, 2 siga, kanu. Olemas on ka hobune, nagu talul kunagi. Isegi poolakas ei puudu, kellel on vene keel suus ja kes lubab siia Eestisse elama jääda. Olevat siin lahke ja arusaaja rahvas, just nagu Poolaski. Ja lubab siin ka naise ära võtta.

Aiaomaniku tütar pr. Kurg ennustab head viinamarjasaaki.

Avinurme lüandriisep.

Metsahindade tõus

Olukorra kohta metsakaubanduses andis meie ajakirja esindajale ülevaatliku informatsiooni a.-s. „Eesti Metsatööstuse“ müügiosakonna juhataja hr. K. Keerdoja.

Metsamaterjalide realiseerimisevõimalused on praegu väga head. Nõudmine on elav ja hinnad, alates tõusu k. a. märtsist, on jõudnud peaaegu 1937. a. tasemele, mil metsamaterjalide eest saadi hulga aastate kohta kõrgeimat hinda. Soodsat konjunktuuri ei ole siiski võimalik täiel määral ära kasutada põhjusel, et tehingud on kõikjal sooritatud juba kevadel, kui ei suudetud veel ette näha erakorralist hinnatõusu. Viimase on põhjustanud palavikuline relvastustempo, mis on omakord suuresti elustanud ka ehitustegevust, samuti on mõjunud palju kaasa asjaolule, et muluste madalate metsahindade tõttu piirati õige tunduvalt metsariiet. Soomes ja Rootsil ei ole praegu võimalik anda metsamaterjali ja ei ole seda anda ka Nõukogude Venel, kus see ära kasutatakse nähtavasti siseturul.

Kui püsivaks osutub praegune hinnatase, seda on raske

ette näha. Ootamatud ja suured hinnakõikumised mõjuvad igal juhul häirivalt metsakaubanduse korrapärasele väljarendamisele.

Küttepuude hindade kohta siseturul on märkida, et need püsivad ka tulevikus kindlal tasemel. Seda kindlustavad küllaldased tagavarad.

A./s. „Eesti Metsatööstusel“ on väljaarendamisel oma väljaveoteede võrk, milleks aastaks kulutatakse 200.000 kr. Need autoteed võimaldavad metsa hõlpsamat ja odavamat väljavedu, olenemata lumeoludest. Teed langevad ajajooksul maavalitsuste valdusesse.

Lõpuks märkis usutletav, et ühenduses metsaväärtuse üldise tõusuga on paljudes maa-ades hakatud tagasihoidlikult suhtuma uudismaade ülesharimisse. Soomes näiteks on uudismaade ülesharimises saavutatud juba piir, mille ületamine osutub juba kindlasti ebatasuvaks, eriti praegustes oludes, kus tööjõud maal on kallis ja raskesti saadaval.